ÚTITÁRS

ÚTITÁRS

ÚTITÁRS

ELMÉLKEDÉSI GONDOLATOK

ÖSSZEÁLLÍTOTTA
ft. Szépe László, dr.

Waukesha, Wisconsin
1980

A szerző kiadása

Készült a Katolikus Magyarok Vasárnapja nyomdájában
1739 Mahoning Avenue - Youngstown, Ohio 44509 - USA

Remélj, remélj egy jobb hazát
s benne az erény diadalát...
(Arany)

IDEGENBEN BOLYONGÓ MAGYAR TESTVÉREIMNEK ajánlom fel e kis könyvemet. A hontalanoknak, száműzötteknek, emigránsoknak. Akik szülőföldet, otthont, hazát vesztettek. Akiknek fájt, hogy el kellett hagyniok a hazát, de okok, célok és szent eszmék miatt kezükbe vették a vándorbotot.

Akik az idegen világban kérdésekkel, gondokkal küzdenek, de igyekeznek becsülettel megállni helyüket. Akik itt kint munkájukkal, példájukkal a magyar névnek méltó elismerést szereznek.

Akik hisznek az isteni igazságosságban, remélnek egy szabad magyar hazában, és akik ezért a nagy Célért minden lehetőt megtesznek.

Írásom nem akar költői alkotás lenni. Nem regény. Nem történelme az emigrációnak. Nem politikai vád- és védőirat.

Nem saját vándorlásom története, hanem a tied, az övé és minden névtelen hontalané. Amikor a mondat énnel kezdődik, az téged is jelent. A könyvben szereplő nevek néha valódi, máskor álnevek.

Ez az írás a bolyongó magyar emigráns gondolatai, lelki beszélgetései. Egyszerűen, őszintén. Nem azzal a céllal, hogy még jobban szétszakadjunk, hanem, hogy egymáshoz közelebb kerüljünk. — Elmélkedési, útra való zsebkönyv.

Ezért ajánlom a kis könyvet csendes estékre, a hétvégekre vagy a gond napjaira, hogy belőle vigasztalást, biztatást, irányt és erőt meríthessünk a további vándorútra.

Bevezető

Te is, aki e könyvet olvasod, valószínűleg azok közül való vagy, akik valamikor útnak indultak. Együtt mentünk a hontalanság felé. Azóta is esszük a bujdosók keserű kenyerét — még ha az néha kalács is —, és „egyedül hallgatjuk idegen tenger mormolását", ahogyan Mikes Kelemenről írták Rákóczi idejében.

Elindultunk 1945-ben, 48-ban vagy 56-ban. Eljöttünk szép Magyarországból. Amelyről az ének is így mondja: Szép vagy, gyönyörű vagy Magyarország, gyönyörűbb, mint a nagy világ... Az idegenben megtanultuk, hogy valóban így van.

Útnak indulni mindig valami izgalmasat jelent. Néha örömteli izgalmat, néha szomorút. Attól függ, milyen útra indulunk. Ha csak kirándulásra, szabadságra indulunk, és tudjuk, hogy onnan megint hazatérünk, akkor örömmel indulunk. De ha kényszerből kell utaznunk, és nem tudjuk hová jutunk és mikor térhetünk vissza, akkor nehéz szívvel indulunk és szomorúan búcsúzunk.

Az élet maga is egy állandó utazás. Elindulás, érkezés, búcsúzás, hazatérés. Soha nincs megállás. Ezt most már tapasztalatból is tudjuk. Ezért a hontalanságba indulásunkat is ma már másképpen látjuk és értjük.

Minden utunkon van valami vagy valaki, aki összeköt az előző állomással. Azt is érezzük, hogy az egész vándorlásunkon át van valaki láthatatlan is, aki nézi utunkat.

A vándorlás és annak állomásai néha nagyon szomorúak, de van az egész útban valami biztató is, mert

megtanuljuk azt, hogy az a Valaki irányítja sorsunkat, és bármerre megyünk, az utunk mégis Őfeléje visz.

De miért indultunk útnak szép hazánkból a nagy világ felé? Amikor most, sok év távlatából visszanézünk a múltba, még mindig elénk mered ez a kérdés. És a hontalanság csalódásai vagy szerencsés eredményei után most már mérlegre is tehetjük magunknak ezt a kérdést, s feleljünk rá magunknak őszintén: Miért indultunk el? Érdemes volt? Ha újra kezdhetnénk, újra így tennénk?

Az Út

ÉVEK, új évek: 1900, 1910, 1920... aszerint, ki mikor született. És újra évek, évfordulók: 1914, 1945, 1956 és... ki tudja, meddig? Ki tudja, hány szilvesztert még? És hány új év még? — És ezek az évek mind egy-egy életnek útját jelölik. Egy életút kezdetét és az út végét.

Az újéveket az emberek ünneplik vigadozással vagy szomorkás visszaemlékezésekkel. Kinek milyen a természete, ki hogyan szereti. De akárhogyan is kezdjük az újra és újra ismétlődő éveket, mindnyájunkban felmerül a lappangó kérdés: Vajon ezek az évek milyen életutat jelölnek meg? Vajon merre tartunk? Milyen úton járunk?

A könnyelmű, felületes ember elhessegeti magától ezt a kérdést. Lesz ahogyan lesz. A józan, bölcs ember igyekszik magának megválaszolni: Merre tartok? A helyes úton járok? — És az ember boldogságához feltétlenül szükséges, hogy ezzel a kérdéssel, legalább az év kezdetén szembenézzen és aszerint igazodjon.

A világon minden teremtett lénynek megvan a maga kiszabott útja. A Teremtő szabta ki. Ilyen az égitestek kijelölt pályája a világmindenségben. A nap menetrendje az égen. A föld keringése a nap körül, s a holdé a föld körül.

Ilyen a földön élő minden teremtmény útja a számára kijelölt keretben, formában. A fekete szénből kikristályosodó ragyogó gyémánt. A földbe vetett mag növése, útja felfelé, a napsugár felé. Az oroszlán családalapítása, a fecske és a gólya évi vándorlása. A kaméleon színváltozása és a virágok pazar, utánozhatatlan

színpompája... Mind, mind a Teremtő által megtervezett, kiszabott utat járja — ha úgy van általa rendelve — akár millió éveken keresztül is...

Erről a csodálatos alkotásról, és ennek Teremtőjéről írta Berzsenyi költőnk:

Isten, kit a bölcs lángesze fel nem ér,
Csak titkon érző lelke óhajtva sejt:
Léted világít mint az égő
Nap, de szemünk bele nem tekinthet.

A legmagasabb menny és aether Uránjai,
Melyek körülted rendre keringenek,
A láthatatlan férgek a Te
Bölcs kezeid remekelt csoddi...

A világon minden teremtménynek megvan a maga kiszabott útja. Az embernek is. Mindnyájunknak, neked is, nekem is.

Az útunk elkezdődik, amikor édesanyánk méhében megérint az Isten Lelke. Ekkor indulunk el az életünk útjára, amely egyesegyedül csak a mi egyéni, saját utunk. Ezt az én utamat a világon senki más nem kapja. Az Isten ezt külön csak nekem adta, rendelte. A semmiből életre hívott, és így lettem én. Ez az én nem a szüleim, nem az emberi faj általában, hanem csak én. Az Isten külön teremtménye: én.

Érdemes mélyen átgondolnunk ezt az első útnak indulásunkat. Milyen nagy titok, milyen nagy csoda, hogy az Isten ebben a nagy világmindenségben, a csillagok milliói között, a millió és millió ember között nekem is kijelölt egy külön utat. Mert sohasem lesz még egy másik út, amely ugyanolyan lenne mint az enyém. S ezt az utat csak én magam járhatom meg. Senki más, sem

a szüleim, sem barátaim nem járhatják meg helyettem. Ez csak az én utam, csak én járhatok rajta...

Ez a nekem kirendelt út lehet sima, kellemes, boldog út. De lehet göröngyös, fárasztó út. Lehetnek rajta zsákutcák, kitérők, keresztutak is. De ez mindenképpen az én utam.

És ezt az utat, melyet csak nekem mért ki Ő, végig kell járnom. Nem lehet róla megszökni. Nem lehet róla olyan útra térni, amely nem nekem lett elrendelve. Akármilyen göröngyös, akármilyen nehéz út is, nekem ezen az úton végig kell mennem.

Ha mindent előre látnánk ezen az úton, talán megijednénk, félnénk tőle. De ha mélyen és őszintén átgondoljuk ennek az útnak a csodás titkát, akkor remény, bizakodás tölti el lelkünket. Mert ki adta nekem ezt az utat? Nem ember; nem magam választottam. A Teremtő rendelte el, ő szabta ki. Az az Isten, akit úgy hívok: Mennyei Atyám! Egy atya csak nem küldi a gyermekét egy rosszul végződő útra?...

Hogy a nekem kijelölt utat helyesen járjam, minden év elején a Teremtő felé kell fordulnom: Uram, miért pont engem választottál erre az útra? Mi volt a terved velem? Mit akarsz velem?

És ha néha elsötétedik az utam, és kétségek bántanak, akkor a költővel biztatom magam:

Buzgón leomlom színed előtt, Dicső!
Majdan, ha lelkem záraiból kikél,
S Hozzád közelebb járulhat, akkor
Ami után eped, ott eléri.

Addig letörlöm könnyeimet, s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesebb lelkeknek útján,
Merre erőm s inaim vihetnek...

Boldog utak — keresztutak

Vajon az Isten az embert boldogságra teremtette, vagy boldogtalanságra? — Ha sorra vesszük saját életünk útját, a bajokat, betegségeket, a családi és anyagi gondokat, a hazátlanságot, egyedüllétet, és ehhez hozzá adjuk a mai élet romlását, züllését, rablásokat, gyilkosságokat, politikai tragédiákat, akkor hajlandók lennénk azt mondani, hogy a boldogtalanságra lettünk teremtve.

De ha meggondoljuk, hogy a Teremtő egyúttal a mi Mennyei Atyánk, hogy Jézus Fiát a megváltásunkért küldte a földre, s ha megfontoljuk, hogy Jézus egyik legfenségesebb beszéde a nyolc boldogságról szólt, — akkor el kell ismernünk, hogy az Isten szándéka az volt, hogy az ember boldog legyen. Honnét van tehát mégis a boldogtalanság? — Maga az ember nem akar boldog lenni úgy, ahogyan Isten tervezte.

S merre vezet a mi életünk? A boldogság vagy a boldogtalanság útján? — Édesanyánk is bizonyára erre a nagy kérdésre gondolt, amikor a napvilágra hozott. Mi lesz e gyermek sorsa? Talán akkor is éppen háborús világ volt, tele gonddal, szenvedéssel. Talán neki is önkéntelenül fülébe csengett a sokat szenvedő székely népünk fájó éneke: Ki tudja, merre, merre visz a végzet; göröngyös úton, sötét éjjelen?...

Mégis — ha őszinték vagyunk — azt kell mondanunk, hogy életünk sok-sok boldog út volt. Ha összeszámolnánk a boldog napokat, éveket, azok száma nagyobb lenne mint a boldogtalan napoké.

Gondoljunk csak azokra a hónapokra, amikor édesanyánk karján, ölén élveztük az első fényt, a napsugarat,

az első táplálékot, a szeretet első melegét... Aztán a bölcsőben vagy járókában az ismerkedést a játékokkal: mackóval, babával, cicával, Bodrival... Az első önálló lépések a bútorok között, az udvaron, a kerti virágok között... Ismerkedés a szomszéd gyerekekkel; az óvodista évek gondtalansága; a diákévek barátságai, fiatal, ártatlan lángolásai, álmai... s végül a szorgalommal elnyert érettségi büszkesége a szülői szeretet szép órái, kirándulás az édesapával, bizalmas együttérzés leány és édesanya között ...

Ha voltak is közben botlások, kellemetlenségek, apai vagy tanítói fenyítések, néhány gyermekbetegség, mindezek összege sokkal kevesebb lenne mint a boldog napok száma. Ezért életünk indulását, első útszakaszát így kellene neveznünk: Boldog utak! — Még egy árvaságban és szegénységben nevelődött magyar honfitársunk is Fráter Lóránt nótájával emlegette fiatalkori éveit:

Szép gyermekkor, jöjj vissza egy szóra;
Őszirózsa, fehér őszirózsa.

És későbbi éveink útjai? — Voltak benne boldog utak és voltak benne keresztutak is. Gondoljuk csak végig az éveket, és számoljuk össze azokban a boldog utakat és külön a keresztutakat ...

Iskola után az első munkahely. Fáradság, izzadás, de az első kereset öröme, büszkesége, az önálló élet függetlensége. Keresés életpár után; szerelmek, csalódások is. Családalapítás: Gondok, de saját családi otthonunk melege; első gyermekünk látása.

Ha voltak is családunkban nehéz napok, küzdelmek, betegségek, mégis, általában jogunk van Gárdonyival örömmel emlegetni: A boldogság két gyermeknek apja, anyja lenni! — Írjuk csak fel ezekből mindet a boldog-

ság listájára, és akkor látni fogjuk, hogy az Isten szándéka az emberrel valóban az volt, hogy az ember boldog legyen, s ismerjük el, hogy a mi életünkben is sok-sok boldog út volt.

Lehet, hogy ifjúkori terveink, álmaink nem úgy teljesedtek, ahogyan reméltük. A nagy karrierből csak egyszerű munkapad, a főnöki irodából csak kis íróasztal valósult meg. Lehet, hogy a nagyon boldognak elképzelt családi életből csak szürke hétköznapok robotja lett kenyérkereseti gondokkal, a mosogatóedény és tűzhely közötti állandó munkával. Mégis, mennyi boldog óra és meleg családi együttlét férhetett meg ezekben, ha mi is akartuk. Mert a mosogatódézsa is aranynak látszik, ha azokért mosogatunk benne, akiket szeretünk...

Erről az egyszerű, küzdelmes, de boldog útról írta Mécs László olyan szépen:

...a Kis Út dicsőségét zengem.
A Kis Út az ágytól megy a bardzddig,
s vissza a sok gyermek s gond-asszony csókjáig.
Szűkös reggelitől a műhelyajtóig,
sok munkától, gondtól igen kevés jóig.
Ezen a Kis Úton százmilliók járnak,
s építik az élet nagy korall-csoddit...

Voltak és vannak életünkben keresztutak. Kisebbek és fájdalmasabbak is. Különösen, ha valamelyik szeretünktől kell végleg búcsúznunk; vagy amikor betegség kínoz...

A mi életünkben az egyik legfájdalmasabb pillanat az volt, amikor választ elé kerültünk: Maradni vagy világgá vándorolni? A választás a szívünkbe markolt. A vándorbotot kellett választanunk, de sírva mondtuk, és mondjuk ma is:

Elindultam szép hazámból,
Édes, kis Magyarországból,
S visszanéztem félutamból,
Szememből a könny kicsordult...

De visszatekintve erre a keresztútra is, hálát kell adnunk Istennek, mert Ő ezen az úton is mindig velünk volt. A keresztút is könnyebb volt Vele.

— Uram, taníts meg minden utamon a Te kezedbe kapaszkodni, és a Te vezetésedben bizakodni!

A vándor

Születés — fiatalság — családalapítás — öregkor — távozás. Erdély — Budapest — Dunántúl — Ausztria — Amerika és . . . ?

Az ember sorsa itt a földön az, hogy vándor legyen. Minden teremtett lénynek ez a sorsa. Nincs megállás, nincs megpihenés. Még ha begubóznánk, bezárkóznánk szobánkba, betakarnánk fejünket párnák közé, akkor is az élet menetét, múlását nem tudnánk megállítani; vándorok vagyunk. Ezt fejezi ki Pál apostol is: Nincs itt a földön maradandó lakhelyünk, vándorok vagyunk.

Mi, hontalan magyarok ezt a vándorlétet kétszeresen is ismerjük és érezzük. Velünk az élet nagyobb távlatokkal rohan, mintha otthon maradtunk volna a csíkországi fenyvesekben, Tisza-parti kis falunkban vagy budapesti kis lakásunkban. És mivel mi, mindenki másnál, többszörösen éljük a vándoréletet, azért nekünk mélyebben kell szembenéznünk a kérdéssel: Hogyan kell a vándoréletet helyesen élni?

Ebben a szóban: vándor, van valami szomorú, és van benne valami felemelő. Szomorú az, hogy a földi boldogságokba nem tudunk úgy belekapaszkodni, hogy azok el ne múljanak. Sem az örömökbe, sem szeretteinkbe; mindezek elmúlnak. — De a felemelő a vándorlásban az, hogy az élet rossz eseményei, napjai is elmúlnak, mi elvándorolunk tőlük.

Ahhoz, hogy mint vándorok is, boldogok, kiegyensúlyozottak lehessünk, tudnunk kell pontosan, hogy mit is jelent vándornak lenni. Ki a vándor? Mi a vándor? Ki tett minket vándorokká?

Ezt mindnyájunknak tudnunk kell, mert mindnyájan vándorok vagyunk: te is, én is.

Van olyan vándor, aki éppen az élet elmúlása miatt, minden percet élvezni akar. Csak a percnek él. Az élvezetet keresi, hajszolja evésben, ivásban, testiekben, vagyonban, hírnévben. És ebben az állandó, őrült hajszában mind kevésbé tudja élvezni a percet, s a végén megcsömörlik. Ez a fajta vándor a valóságban nem értette meg, hogy ő vándor, s hogy mi a vándorlás értelme, célja.

A másik fajta vándor az, aki éppen az élet múlandósága miatt minden percet, minden alkalmat úgy használ fel, hogy így eljusson a vándorút igazi céljához. Ez az ember is keresi a boldogságot, de nem olyan helyen és nem olyan hajszában, amely kitérítené őt a helyes irányból. Ez a fajta ember megtalálja a jelen percnek igazi boldogságát is. Az ilyenre mondjuk, hogy boldog vándor.

De mi lehet az értéke, értelme egy vándorútnak? A hitetlen, a pesszimista azt mondja, hogy semmi. A józan ember vallja és tudja, hogy a Teremtő által elindított vándorútnak is megvan az értelme. Minden teremtmény vándor: a Teremtőjéből indul ki és a Teremtőjéhez tér vissza. És ebben valami csodálatosan szép és felemelő van!

Gondoljam csak át: A millió és millió égitest, a millió és millió teremtett lény között az Isten útnak indította az embert is, engemet is! Milyen megdöbbentő, megrázó tudat, hogy az idáig a földön élt hetvenbillió ember között rám is gondolt, életre hívott engemet is! Csak egy nem létező semmi voltam, s Ő mégis rám gondolt!

És még egy másik megrázó tény van ebben. Soha a világon még nem volt és nem is lesz még egy másik én, aki ugyanolyan lenne mint én vagyok. Én az Isten egyedülálló, külön teremtménye lettem... Szüleim mil-

lió és millió sejtjéből az Isten alkothatott volna millió másfajta ént, és akkor én nem lettem volna. De Ő pont engemet teremtett és indított el az élet útjára vándornak.

Ha ezeket mélyen átgondoljuk, átelmélkedjük, akkor megértjük, hogy mi és ki vagyok én, a vándor. És ha megértem ezt és elfogadom, akkor egész életemnek megtalálom az értelmét. Akármilyen sorson kell is keresztülmennem, a kiszabott utam: Istentől a földig és a földtől vissza Istenig. Ezzel a vezérfonallal megtalálhatom a viszonylagos boldogságot itt a földön, és majd a végső boldogságomat nála.

Ha a mindennapi élet gondjai néha lenyomnak, ha a bajok, betegségek elkeserítenek, akkor esténként a munka után keressek magamnak egy csendes helyet, és vegyem magamban sorra ezeket a gondolatokat... Nem a vak, véletlen sors, nem puszta kémiai anyagok eredménye vagyok, hanem az Isten külön, egyedüli alkotása. Az ő szeretete hozott az életbe, és küldött utamra... Ezt az utat a gondok, viszontagságok között is úgy fogom járni, ahogyan Ő megtervezte... És tudom, hogy Ő mint mennyei Atyám, a jó és boldog célhoz vezet. Ha átmenetileg nehéz utakon, keresztutakon is kell járnom, a végén a boldog célhoz fogok érni...

Ezt fejezi ki olyan szépen Berzsenyi költőnk:

Addig letörlöm könnyeimet s megyek
Rendeltetésem pályafutásain,
A jobb s nemesebb lelkeknek útján,
Merre erőm s inaim vihetnek.

És hogy a néha csüggedő lelkületemet felemeljem, erősítsem magamban, a hétvégi munkaszünetben biztosítok magamnak egy-egy negyedórát, hogy csendben elmélkedjek a Bibliából Jézus Hegyi Beszédén, a nyolc bol-

dogságról, a háborgó tenger lecsendesítésének jelenetén, vagy Kempis: Krisztus követéséből néhány biztató szón, Perlaky: Életművészet című könyvéből a reményszavakról... S még olvashatom Mandino: The greatest Miracle of the World című kis angol könyvét.

Ha ilyen gondolatokkal gyakran eszembe juttatom magamnak, hogy vándor vagyok, de Isten külön kiválasztott, szeretettel útnak indított vándora, akkor máris könnyebb lesz a legnehezebb vándorút is.

Jézus: Én vagyok az Út,
az Igazság
és az Élet

A vándor tarisznyája

Amikor őseink, nagyapáink útra mentek, egy varrott, vállra vetett tarisznyába is belefért az, amit magukkal vittek. A mai ember már nagy bőröndökkel indul, úgy megtömve, hogy a repülőtéren már meg kell szabni, hogy a súly csak 40—60 font lehet. Ezen aztán egyesek úgy segítenek, hogy vesznek maguknak egy teljes mozgó házat, kampert, s magukkal visznek mindent, a konyhai főzőedényektől a televízióig. De feltehető jogosan a kérdés: Vajon a sok útravaló boldogabbá teszi a vándort?

Amikor mi indultunk el a hontalanság vándorútjára, legtöbben csak a pár, hirtelenében összekapkodott szükségessel indultunk... A 45-ös nagy menekülésben Felső Pulyán, burgenlandi földön, olyan asszony-menekülőt is láttunk, aki hálóruhára húzott bundában, s kezében kalitkás kanárijával akart világgá indulni, míg erről szomszédjai le nem beszélték.

Az ember fél puszta kézzel útnak indulni, s természetében van, hogy az otthonából, a múltjából szeretne minél többet a vándorútjára magával vinni. De az élet gyakran megtréfál, próbára tesz minket, és meg kell tanulnunk, hogy mindenünktől megfosztva, csupasz egymagunkban is megtegyük az utat. Mint például azok, akik a börtönökből menekültek egy szabadabb világot keresve. És sok nemes példa mutatja, hogy ezek abban a kopott egy szál ruhában is végigmentek az úton, és az idegen világban is becsületesen fényes karriert értek el. Pedig a vándortarisznyájukban nem volt semmi...

Nem volt semmi — földi értékek szempontjából.

Közülünk legtöbbnek nem volt svájci bankbetétje, sem aranya-ezüstje, külföldre érvényes diplomája, amerikai nagybácsija, előre biztosított, képzettségéhez mért jó állása. S mégis a legtöbbje derekasan végigment a nehéz úton, és jó eredményt ért el.

Miért? Hogyan? Mert a vándortarisznyánk, ha üres is volt, nem volt koldustarisznya. Voltak és vannak benne olyan értékek, amelyek többet érnek bármennyi gyémántnál, aranynál. Az Isten útravalóul például odaadta a józan eszünket. Az amerikai ideggyógyintézetekben melyik milliomos idegbeteg nem adná oda összes ékszerét cserébe azért, hogy megszabaduljon álmatlan éjszakáitól?

De néha gondterhes és borús napokon elkeseredünk, hogy az Isten minket nem kényelmes, gazdag útra, s nem palotában indított az életútnak, sőt az otthoni életünkből még egy nehezebb, idegen útra is küldött, — ilyenkor üdvös számbavenni azokat a kincseket, melyeket a mi tarisznyánkba tett.

Az egyik legértékesebb kincsünk a tarisznyánkban az a hit, az a tudat, hogy Isten indított minket útnak, és mindvégig velünk marad. Vándorutunk telve lehet bizonytalanságokkal, aggódással, problémákkal és kérdésekkel. Ki tudná ezeket számunkra a legjobban megoldani? Emberi ész nem, és saját töprengésünk sem. Csak a Teremtő, aki előre végiglátja utunkat. Ő indított minket útnak, és mi tudjuk, hisszük, hogy szeret minket és mindig vezet minket.

A hit a Teremtőben az a „rózsafabot", amely a vak embert is biztosan elvezeti a veszélyes utakon. Ezért a zsoltárossal mi is bátran mondhatjuk:

Az Úr énnékem pásztorom, nincs semmiben hiányom.
Ha járok is sötétlő völgyeken,
Nem félek semmi bajtól, mert Te ott vagy velem...
(22. zsoltár)

Az Istenbe vetett hiten kívül sok más lelki, szellemi kincset is tett vándortarisznyánkba. Milyen csodálatos kincs a remény! Aki remélni tud, az mindig újra kezdhet... Tudunk szeretni, örülni, gondolkozni és akarni. Az állatvilágnak az ösztönt adta, nekünk, embereknek a választás és akarás képességét. Kétélű tehetség, de a jó akarásával az angyalok fölé emelkedhetünk.

És a Teremtő ellátott minket a test értékes kincseivel. Ép szemet adott, láthatunk. Nincs a világon olyan tökéletes fényképezőgép, mely olyan csodálatosan működne mint a szemünk, és teljesen automata. Adott az útra fület, hogy hallhassuk a jó szót, szép zenét, és észrevegyük a veszély zaját... Adott nyelvet, beszélőszerkezetet, mellyel közölhetjük gondolatainkat, kívánságainkat és szeretetünket. Van kezünk, lábunk, járhatunk.

Milyen jó gyakran átgondolni, sorra venni ezeket a felbecsülhetetlen kincseinket. Mert vannak emberek, akik nem kapták meg már az út elején, vagy később elvesztették. — Gondold át mélyen: Tudsz gondolkozni, beszélni, látni, hallani, járni... Nem mindenki tud! Milyen hálásnak kellene lenned mindezekért a csodálatos ajándékokért, melyeket a te vándortarisznyádba tett.

És ha néha, különösen az út vége felé, ezen kincseid közül egyik-másik elkopik, s te gyengébben látsz és hallasz, vagy lábad nem visz már olyan fürgén mint azelőtt, nézz azokra, akik a kórházi ágyon vagy öregotthonban bénán, vakon, süketen feküsznek már évek óta. Ne panaszkodj, hanem légy hálás azért, ami még van. Ha számon veszed a még meglevő kincseidet, akkor mondd hálatelt szívvel:

Köszönöm, Uram, köszönöm ajándékaidat,
Melyeket nekem adtál a hosszú útra!

Magunkról — magunknak

Amikor az ember hosszabb útra indul, különösen egy idegen világba, igyekszik minél több ismeretet összegyűjteni arról az országról: térkép, útleírás, emberek, szokások. Nagyon hasznos mindezt tudni.

De van ennél sokkal fontosabb kellék is: Saját magunk teljes ismerete. Mert nem tudunk helyesen bánni az idegen emberekkel, ha nem ismerjük saját képességeinket, előnyöket, hibákat és hangulatunk hullámzását. Ezért intett már a nagy görög bölcs is: Ismerd meg magadat!

Jó, hogy ha gyakran átgondoljuk ezeket a kérdéseket: magunkról magunknak. Kincseinket, hiányainkat és céljainkat. Honnan indultunk útnak? Hogyan jöttünk? Miért jöttünk?

Valamikor mi is otthonról jött emberek voltunk: 1945-ben, 49-ben vagy 56-ban; ki mikor. Abban az időben még rajtunk érződött az otthon hangulata. Tudtuk, hogy miért kellett eljönnünk otthonról, s tudtuk, hogy itt kint mit akarunk. Célunk volt az is akkor, hogy mindent megtegyünk azért, hogy egyszer még szabadon hazatérhessünk.

Azóta sok minden lekopott rólunk. Megfakultak a tervek, akarások, fogadkozások. Miért? Mi volt a hiba? Csalódtunk? Elfásultunk? Vagy elfogyott az útravalónk? A lelki útravalónk?

Útra indulni egy idegen világba útravaló és felkészültség nélkül könnyelműség, istenkísértés. De azokban a véres napokban, amikor az ellenség otthonunkat, családunkat, népünket taposta széjjel, vagy amikor a börtönből menekültünk a szabadság felé, akkor nem volt

időnk útitervet készíteni s útravalót csomagolni. Elindultunk, amikor kellett, amint lehetett.

Csak amikor már hátunk mögött maradt a veszély, amikor már átléptük a határt s kezünkbe markoltunk még egy marék hazai földet emléknek, akkor eszméltünk rá az útiterv és útravaló hiányára. Talán valahol a Lajtánál vagy Andaunál. Amikor az idegenül hangzó falutábla hirtelen megállást és reális számvetést parancsolt: Quo vadis? Merre tartasz? Mid van az útra?

Az egyik csendes tisztáson talán megálltál, megpihentél. Amikor az üldözöttség izgalma elcsitult, előjöttek sorban a józan gondolatok, kérdések... Amim volt az elveszett. Itt állok egy idegen világ előtt. Rajtam az egy szál ruha, ez is elnyűtt már az útban. Kézitáskámban néhány irat, iskolai bizonyítványom, szaklapom vagy diplomám, amit az idegenben talán sosem használhatok. És néhány fénykép drága családunkról és elhagyott otthonunkról... A hátizsákban egy váltó alsóruha, cipő s egy fél kenyér, amit anya tett bele... Zsebemben pár pengő vagy forint s a karórám. Ez az egész vagyonom. Nem sok. Nem elég egy hosszú útra az idegen világban...

Aztán a menekülttáborban, az esti csendességben az egyik fa alatt ülök, és felnézek a csillagokra, merre mutatják az otthont? S anyára, apára, szeretteimre gondolok, akiket el kellett hagynom. Óh, ha tudnád, anya, milyen kevés útravalóval indultam el ennek a nagy világnak... S mintha ő válaszolna, amikor zsebembe nyúlva, megtapintom benne a kis Bibliát, imakönyvet vagy rózsafüzért, melyet az utolsó ölelésekor még a markomba nyomott ..

... Nincs sok útravalóm, szegény vagyok. De ott vannak azok, akik imával kísérnek utamon... S nekem is megvan a hitem a Gondviselőben. Belém nevelték ők, s később magam is gyakran éreztem, tudtam, hogy van

Isten felettünk, aki figyeli útjainkat... És ezért remélek. Erősen remélem, hogy egyszer majd megint jobb lesz, és megint láthatom őket. S remélem, hogy majd a világ is egyszer megint szebb lesz...

...Testileg, lelkileg ép vagyok. Milyen nagy érték az útra!... Itt van a táborban az a fiatal katona, akinek egyik lába fából van; ellőtték a fronton. Itt van az a családanya, aki idegileg összetört, mert fia a határon aknára lépett, és véresre szaggatva ott maradt... Menynyivel gazdagabb vagyok én ép testtel, ép lélekkel...

...Igaz, voltak ugyan hiányaim is, amikor útnak indultam. Láttam körülöttem olyanokat, akik az egész, teljes családdal indulhattak útnak. És fájó szívvel éreztem, hogy sok szerettemtől szakadtam el, egyedül maradtam.

De ha összevetem az értékeimet a hiányokkal, még mindig hálásnak kell lennem. És ezt a hálaérzetet a Teremtő felé végig az úton, egy egész életen át éreznem kell. Vannak képességeim, testi-lelki értékeim, éppen ezért nem esem kétségbe, hanem remélek, bizakodom. De ez a bizakodás erőimben nem válik beképzeltséggé, gőggé, mert tudom, hogy ezek a Teremtő ajándékai.

Aki túl sokra értékeli önmagát, aki túlzottan önmagát szereti, az beképzelt, hiú és önző lesz. Az ilyen ember állandó veszélyben van környezetével, és ezért sosem lehet boldog. — Aki pedig nem becsüli eléggé önmagát, saját képességeit, hanem elégedetlen önmagával, az mindig lehangolt, félszeg lesz. Önutálattal sem lehet boldognak lenni. És előre jutni sem lehet, főleg egy idegen országban...

Megvolt bennem is ez a reális önértékelés, amikor útnak indultam? És most is megvan bennem? Tudom helyesen értékelni az idegen országot is, az embereket? A múló éveimet? És kopni induló önmagamat?...

hozta forgalomba ezt a szót, s azt akarta vele mondani, hogy ha valami után kapkodsz, de nem vagy rá kellően felkészülve, csak csiríz lesz a markodban.

A matematika tanára pedig divatba hozta a „Józan magyar királyi parasztész" kifejezést. Ezzel akarta elismerni és királyi rangra emelni a dunántúli falusi ember ismert józanságát. Ez a dunántúli józan szellem adta az országnak a sok kiváló vezetőt, kezdve Deák Ferenctől, a „haza bölcsétől" Mindszenty bíborosig, a mai idők mártírjáig.

A Távol-Keletről, Ázsiából vagy Sumériából magunkkal hozott magyar természetünk hajlamos a költői, gyakran szalmaláng lelkesedésre. Ez nemcsak egyéni életünkben, de nemzetünk történelmében is sok keserű csalódást okozott.

Emigráns életünkben az ilyen csapongó lelkület még több kellemetlenségnek és sikertelenségnek lehet az oka. Az idegen ország, amelyben élünk, másképpen gondolkozik, érez és cselekszik mint mi. Ezt nekünk elhelyezkedésünkben, beleilleszkedésünkben, gyermekeink nevelésében és politikai, hazamentő tevékenységünkben mindig figyelembe kell vennünk. Ha elhibázzuk, sok lelki törés, tragédia lehet a következménye. — Ez megmagyarázza azt, hogy egyesek közülünk a csalódások után elfásulnak és sötéten látók, pesszimisták lesznek. Mert mind a két véglet: a szalmaláng túlbizakodás, és a sötéten látás is tulajdonképpen ugyanaz a hiba: Hiánya az igazi keresztény életfelfogásnak, az idealista realizmusnak.

A hontalan életbe való beilleszkedés nem könnyű feladat. Sokszor súlyos gond és álmatlan éjszakát jelentő kereszt. Elviseléséhez jó egészség, nyugodt idegek és főleg nagy adag hit kell. Egyikünk könnyebben veszi, a másik görnyed alatta. Vannak akik józan szemmel nézve

Csak 3 percre kell felütnöm
a Biblia valamelyik lapját, —
és máris könnyebbé válik a nap keserve.

Józan bizakodás

A világon bárhol is élünk, az érvényesülésünk és boldogságunk nem annyira a körülményektől vagy a szerencsétől függ, hanem elsősorban saját józanságunktól, lelki beállítottságunktól. Mert boldogok lehetünk a pusztában, erdőségben, és boldogtalan lehet az ember a dolláros Amerikában is. A szegényes kunyhók sok boldog lakója és az aranypaloták sok boldogtalanja igazolja ezt.

Amikor elindultunk otthonról hosszú vándorutunkra, józanul tudnunk kellett, hogy Amerikában sincsenek az utcák dollárral kikövezve, de ha lennének is, a boldogság elsősorban saját lelkületünktől függne. Érvényesülésünk és boldogságunk nem attól függ, amit magunk körül látunk, hanem inkább attól, hogy mi azt hogyan látjuk.

Az emberek között vannak túlzott derűlátók és vannak sötéten látók. De van egy helyes középút, a keresztény ideális realizmus. Bizakodunk Isten irányításában, ez adja az idealizmusunkat. De józanul számításba vesszük az emberi gyöngeségeket, bűnöket, bajokat, és ez tesz minket reálisakká.

A győri Széchenyi téren a harmincas években divat volt a diákok között ez a szólásmód: Csiríz a markodba! Ott lehetett hallani ilyen zamatos kifejezéseket, nemcsak a zöldségárus kofák között, hanem az árusok kosarait átugráló diákoktól, akik a tízperces szabadidőket ott töltötték el. — Csiríz a markodba! — az egyik bencés tanár

a világot, hamar megtalálják nemcsak a helyüket, de a lelki egyensúlyukat is az idegen világban. Remek példákat, életművészeket, igazi hősöket találunk hontalan társaink között, akik nagyszerűen megállják a helyüket. Tisztviselők, tanárok, ügyvédek, katonák, csendőrök bámulatos eredményt értek el, pedig teljesen újra kellett kezdeniök, átállva más pályára. Feleségek, anyák, úri otthonokból, kastélyokból vagy egyszerű falusi házakból, ebben az új, szokatlan világban is megtalálták helyüket, és a gyárakban, kórházakban, takarítói munkában is lelki egyensúllyal küzdöttek családjuk fenntartásáért, az új családi fészekért, és gyermekeik keresztény magyar neveléséért... A mindennapi élet hősei...

De sorra vehetnénk olyanokat is, akik letörtek, elbuktak. Ha az okot keressük, megtaláljuk abban, hogy vagy túlzott, alaptalan reményekkel, milliós vágyakkal, álmokkal indultak erre a vándorútra, vagy pedig már eleve önbizalom nélkül, sötéten látóan érkeztek. Mindegyikben hiányzott a keresztény bizakodó józanság...

Milyen az én világszemléletem? Hogyan nézem a világot, az eseményeket és életemet? A hangulat csapongása szabja meg? A vakszerencsére bízom, mint egy kártyaasztalnál? A hírmondók irányítják a bizalmamat magamban és Istenben?

Fontos kérdések; felelnem kell rájuk magamnak. Mert életem, családom, szeretteim sorsa ezen áll vagy bukik: Tudom a világot és az embereket józanul látni? És hiszek az isteni Gondviselésben olyan erősen, hogy ez a hitem bizakodóvá tud tenni mindenkor, a boldog utakon és a keresztutakon is?

Vándorbotom, támaszom és menedékem

Meglepően érdekes megállapítást tett a bécsi egyetem egyik professzora, aki a vallások történetét kutatta, az ősrégi népektől kezdve a mai napig. Ezt mondotta: Amióta az ember viselkedését ismerjük, nem volt olyan a földön, aki nem hitt volna valamiben vagy valakiben. Hitt Istenben vagy istenekben, hitt babonákban vagy ördögi szellemekben, de valamiben mindenki mindig hitt.

Ha a mostani világunkat nézzük, ma is igaznak vehetjük ezt a megállapítást. Hiába mondják, hogy a statisztika szerint pl. Amerika népének csak kb. 60 százaléka hivő, a többi hitetlen, a valóság az, hogy azok a hitetlenek is hisznek valamiben, valakiben, szellemekben, ördögökben, babonákban vagy a csillagok járása szerinti sorsban.

Emberi természetünkben van, hogy higgyünk valami nálunk hatalmasabb erőben, lényben. Miért van ez így? Mert érezzük, tudjuk, hogy mi, emberek, csak véges lények vagyunk. Vannak helyzetek, amikor sem magunkat, sem másokat megmenteni nem tudunk. Ilyenkor ösztönszerűen keresünk egy nálunk erősebbet, hatalmasabbat, aki segíthetne rajtunk. Nincs a földön senki ember, aki kivonhatná magát e természetes törvény alól.

A sorsdöntő kérdés: Mibe, kibe kapaszkodunk? Vannak akik Teremtőt nem ismernek el, hitetleneknek nevezik magukat. Azt mondják, a világ önmagától lett, a semmiből. Vagy egyesek, tudósabban látszó elképzeléssel azt állítják, hogy a világ egy ősprotein és ősenzime véletlen összetalálkozásából lett... Szomorú típus az ilyen ember, aki inkább hisz a „semmiben" vagy egy

véletlen protein—enzime találkozásban, mint egy végtelen hatalmú Teremtőben.

Vannak akik a Teremtőt minden áron kizárni igyekeznek, és azt állítják, hogy az embert nem Isten teremtette, hanem az ősködből alakult ki, evolvált. Az ősködből lett az őskőzet, ősprotein, növény, állat, s végül az ember. — Van egy bizonyos történelmi evolúciós folyamat, de akkor is, ki indította el azt a folyamatot? Aki el tudta indítani, az csak egy Isten lehetett! — És éppen az evolúciós lépcsőfokok bizonyítják fényesen, hogy van az embernél magasabb hatalom is. Mert csak egy ostoba emberi beképzeltség, gőg mondhatja azt, hogy az ember a fejlődés legvégső és legtökéletesebb formája. A mai világ zsákutcája, az ember mai csődje igazolja, hogy mennyire nem vagyunk tökéletesek. Éppen a józan tudományosság követeli, hogy az emberi lépcsőfok után következnie kell egy szelleminek, magasabbnak (angyalok, holtak lelkei), és e fölött egy Végtelen Szellemnek, Istennek. Ő indította el a világmindenséget, és minden hozzá tér vissza.

Világosan látó, józan embernek nem kell bizonyítani Isten létezését. Bizonyítja ezt körülöttünk minden, az atomoktól csodálatos szépségű virágokon át, az ezerarcú állatvilágon át a végtelen csillagrendszerekig minden. Aki a természet titokzatos csodáira, az emberi elme képességeire és a csillagrendszerek óramű pontosságú világára azt meri mondani, hogy mindez a véletlen alkotása, az nagyon sajnálatra méltó ember. Józan eszünk szerint a világ csakis egy végtelenül bölcs, hatalmas és örök Isten alkotása lehet.

Amikor az élet útjára indultunk, s főleg, amikor a hontalanság útjára léptünk, el kellett magunkban döntenünk, hogy hitetlenségben vándorolunk vagy pedig élő hittel? Sorsdöntő választás ez!

Én a hitet választom. Az élő hitet Istenben. Ez az én vándorbotom, támaszom, menedékem, erősségem. Az életút telve van bajokkal, veszélyekkel. A bajban az ember mindenbe igyekszik belekapaszkodni. S mibe érdemesebb kapaszkodni? A hitetlenségbe? Egy semmibe? Egy vak véletlenbe? Egy babonába?... Én a világ Teremtőjét választom „kinek hatalma ronthat s teremthet száz világot, s a nagy idők folyamit rendre kiméri". (Berzsenyi)

Én menedékemnek azt az Istent választom, akit a történelem nagy lángelméi éreztek meg, és vallottak Teremtőnek. Talán másképpen nevezték, talán más formában és más tulajdonságokkal képzelték el, de Istenre gondoltak... Ábrahám, Mózes Istene, Mohamed Buddhája vagy a görög bölcsek istenvilága... Mind hivők, bár kezdeti elgondolásai annak a Teremtőnek, akire Jézus tanított meg minket, és arra biztatott, hogy Mennyei Atyának szólítsuk. Benne hittek a tudósok is, és vallották a régi időktől kezdve Pascálig, Newmanig, W. von Braunig...

Én azt az Istent választom magamnak vándorbotnak, menedékemnek, akit nagy művészek, írók, költők vallottak és dicsőítettek Michelangelótól, Leonardo da Vincin, Danten, Chestertonon, Beethovenen, Berzsenyin, Vörösmartyn és sok-sok máson át, mostanáig, és vallani fogják mások még továbbra is, míg csak józan ember lesz a földön ...

Csak ez az Istenben való hit ad nekem reményt, erőt az élet gondjaihoz, küzdelmeihez. S mondom Arany Jánossal:

Mert a szegénynek drága kincs a hit,
Tűrni és remélni megtanít.
S néki, míg a sír rá nem lehel,
Mindig tűrni és remélni kell...

Életcél

Miért van nappal és éjszaka? Miért forog a föld a tengelye körül? — Ha nem forogna, akkor a nap az egyik oldalát felperzselné, a másik pedig jégmezővé válnék.

Miért párolog a tenger vize? — Hogy felhőt adhasson a szárazföldnek.

Miért van a fákon levél? — A leveleken át lélegzenek, és feldolgozzák a földből felszívott táplálékot.

S a madárnak szárnya van, hogy repülhessen, a halnak kopoltyúja, hogy a vízben lélegezhessen... És miért van az embernek értelme? — Azért, hogy mindezt meglássa és ebből megértse, hogy a világon mindennek oka és célja van. Minden természeti, fizikai és kémiai törvénynek célja van. A Teremtő által megszabott célja.

Csak az emberi élet lenne értelmetlen? Csak nekünk embereknek nem lenne célunk?

Mi az ember célja? — Vannak, akik azt mondják: Megszületni, enni, inni, jól élni és meghalni. Mások szerint: Gyűjteni, gyűjteni, gyűjteni. Vagy: Élvezni és még többet élvezni. A gőgösek szerint: Hatalomra jutni, másokat letaposni.

Mint józan, keresztény vándor ebben az életben, én mit tekintek életem céljának? — Mielőtt válaszolnék magamnak erre, gondoljam át Jörgensen író meséjét az esztelen pókról!

...A kora őszi napokban gyakran látni levegőben úszó pamutszálakat, kócokat. Odahaza ökörnyálnak neveztük ezeket. Valójában ezek az ősszel vándorló pókok léghajói. Kis gubacsot szőnek maguknak, aztán a szelek

szárnyán elvitorláznak más vidékre. Amikor megakadnak egy fa tetejének ágán, ott megkötik a tartó szálat, és azon leereszkednek a bokrok közé... Így kezdődik a mi pókunk története is, amely egy verőfényes reggelen leereszkedik a fa tetejéről, és az egyik kökénybokor ágára ér. Ott körültekintve látja, hogy a hely hálókötésre és zsákmányfogásra kiválóan alkalmas. Azonnal nekifog a háló készítésének, és ebben a munkában nagy segítségére van az a központi erős szál, amelyen a magasból leereszkedett. Erről a szálról feszíti ki minden irányban a többi tartó vezetéket, és mire a nap hanyatlóban van, ő visszahúzódva az egyik összezsugorodott falevélbe, erről a rejtekhelyről figyeli a zsákmány érkezését. A háló kitűnőnek bizonyult, és a kis pók zsákmányban dús, nyugodt életet él a nagy fa árnyékában.

Egyik ködös reggelen azonban rosszkedvűen ébred, és amint szokásos ellenőrző útját végzi a hálón, szeme megakad a fölfelé vezető, hosszú szálon. Értelmetlenül nézi; jó sorában már régen megfeledkezett arról, hogy ezen a szálon ereszkedett le onnan föntről. A többi szálnak a végét látja, de ezt az egyet, amelyik a magasságba, messzeségbe nyúlik, ezt nem érti. Amúgy is rossz kedve dühvé fokozódik, és haragjában ezt az értelmetlennek látszó szálat elvágja.

A kis pók sorsa ezzel megpecsételődött. Mert abban a pillanatban, amint a tartó fő vezérfonalat elvágta, az egész háló szétszakadt, összeomlott, és ő maga a földre zuhanva, tehetetlenül vergődött. Kezdhette az egészet újból...

A kis pók életében talán megadatott neki, hogy megint tovább vitorlázzon, és egy másik fő tartószálat építsen. A mi életünkben azonban már nem kezdhetünk újra. Ezért sorsdöntő kérdés, hogy életünk fő vezér-

fonalát, életcélunkat mihez kötjük, és egész életünket ahhoz irányítsuk.

Mi az én vezérlő életfonalam, fő életcélom? — Ha tiszta értelemmel, józan megfontolással Istent, a világ Teremtőjét ismertem el Uramnak, vándorbotomnak, támaszomnak, akkor következetesen azt is el kell fogadnom, hogy az ő terve, az ő akaratának teljesítése az én életcélom elsősorban. Ahogyan olyan sokszor mondom a Miatyánkban: Legyen meg a Te akaratod, miképpen mennyben, azonképpen itt a földön is! — És ezt nemcsak ajkammal, szóval mondom, hanem tetteimmel, viselkedésemmel, egész életemmel igazolnom kell.

Ez nem jelenti azt, hogy megigézetten, csak égre néző legyek. Életem szálai, magamból kiindulva, sokfelé vezetnek. Kell magamról, testemről, megélhetésemről gondoskodnom. A szálak közvetlenül és erősen összekötnek családommal, rokonságommal, barátaimmal és fajtámmal. Szálak kötnek falum, városom és nemzetem ügyeihez. Részese vagyok hitem, vallásom nagy családjának, és részese az emberfajnak...

Ezek mind célok, feladatok. Ezek betöltik életem nagy részét, de egyik sem köthet le, egyik sem igézhet meg annyira, hogy közben megfeledkezhetnék a fő vezérfonalról, mely az ég felé, Istenhez vezet.

De az emberek olyan furcsák,
keresik a boldogság kulcsát,
és legázolnak törvényt, rendet,
végül rádöbbennek,
hogy a boldogságtól
jaj, de messzi mennek...
(Csighy S.: Istennel vagyok)

Életfeladatok

Amikor valaki hosszú útra indul, pontosan tudnia kell, hogy mit akar, mi a célja az útjának. Aki ezt nem tudja, az csak kóbor csavargónak indul az útnak.

A földi élet a mi leghosszabb, legfontosabb és legveszélyesebb utunk. Ki láthatja előre a végét? Ki tudná, mik várnak még reá? Nekünk, hontalanoknak az út még inkább telve lehet meglepetésekkel és nehézségekkel, mert idegen utakon járunk. Ezért nekünk még jobban kell tudnunk, hogy életünk útjának és hontalan vándorutunknak mi is a célja. Mit akarunk? Mik az életfeladataink? — Ez feltétlenül szükséges ahhoz, hogy az életünket el ne hibázzuk.

Ma az emberek nagy része nem tud helyesen élni. Csak úgy találomra átvonszolja magát az életen, egyik napról a másikra. Néha lelkesedve, vagyont, örömöt, élvezetet hajszolva, többnyire pedig csak céltalanul, gyakran nyomott hangulatban, néha földig lesújtva.

Ma sokan vannak, akik nem örülnek a szép múltjuknak, akik nem értékelik a jelent, és rettegnek a jövőtől.

Egy idegorvos mondotta mostanában, hogy az ő körzetében minden öt ember közül három szed valamit, hogy elviselje a nap gondjait; iszik, dohányzik vagy idegcsillapítót szed. — Hát ez lenne az az emberi élet, amelyre a Teremtő alkotott minket?

Igaz, vannak az életben súlyos helyzetek, csapások, amikor jogunk van megremegni, sírni, aggódni. Senki sem tagadhatja, hogy nekünk hontalanoknak bőven jut ki ilyenekből. De ma sok olyan ember is vergődik és összeroppan, aki egyébként a sors kegyeltje.

Néhány évvel ezelőtt egy világhírű, fiatal színésznő megmérgezte magát. Egészsége, milliós vagyona, sok hódolója és nagy hírneve volt. Mégis, egyik nyomott hangulatában a méreghez nyúlt. Pár sort hagyott hátra, abban magyarázta tettét: Megúntam az életemet; céltalannak látom...

Ilyen kifakadást néha a magunk körében is hallunk. Pedig világosan látjuk, hogy vannak életfeladataink, van életcélunk. Tartozunk a Teremtőnek, tartozunk saját magunknak, családunknak, barátainknak és fajtánknak.

Amíg minden rendben megy körülöttünk, addig általában bőven látunk életfeladatot is. Néha telve vagyunk tervekkel, és ilyenkor több feladatot vállalunk, mint amennyit elbírunk. Gyakran érezzük, hogy nincs elég időnk mindenre.

A célvesztés általában akkor kezdődik, amikor valamilyen sorscsapás ér. Egészségünk gyöngül, anyagi gondok vagy szeretteink betegsége. Egy gyógyíthatatlannak mondott betegség, megöregedés és végleges rokkantság, vagy drága hozzánk tartozó elvesztése annyira megráz, hogy mi is kifakadunk: Nincs már tovább célja az életemnek! Nincs már további életfeladatom!

Pedig az életnek mindig, minden körülmények között van célja, és nekünk minden helyzetben, minden állapotban marad még sok fontos életfeladatunk.

Mindig látni magunk előtt a célt, mindig helyesen élni tudni, a világ legnagyobb tudománya. Ez az emberi élet alapja. Élni tudni — minden körülmények között! Akár jó, akár balsorsban! Élni tudni abban a helyzetben, ami éppen megadatik.

Milyen kár, hogy az élni tudás tudományát semmiféle iskolában nem tanítják. Tanítanak írni-olvasni, tanítanak számolni, tanítanak beszélni, másokat vezetni, vagyont szerezni, szórakozni; de mindenkinek saját ma-

gának kell megtanulnia, hogyan kell helyesen élni. És ezt sokszor nehéz szenvedéseken keresztül kell megtanulnunk.

De vannak az élni tudásnak nagy művészei is. Közöttünk sokan. A nagymama, aki hetvenen felül is átveszi és végzi a család gondozását, amikor a gyermekek anyja kórházba kerül. — A nagyapa, aki nyugdíjas, pihenő években is rendületlenül neveli unokáit a jóra, nemesre. — Az özvegyek, akik szeretteik eltávozása után is hősiesen viszik tovább az élet terhét, és még másokat is segítenek megvigasztalni...

Igen. Az életnek mindig megmarad a célja. Életfeladataink nem szűnnek meg az utolsó pillanatig. A fő feladatom: Lelkem megnemesítése. Tökéletlen lélekkel nem léphetek a felsőbb lépcsőfokra, a Lelkek Országába.

S köteleznek többi életfeladataim is: Tudásomból, tapasztalataimból, lelki kincseimből minél többet továbbadni családomnak, gyermekeimnek, unokáimnak. Minden szavam, tettem és példaadásom egy-egy elvetett jó mag.

Különösen a nyugdíjas, pihenő évek az utolsó alkalmak arra, hogy a pihenés mellett, még szórjam szét lelki kincseimet. Mert csak így találom meg a boldogságot az életemben. — Vallom Mécs Lászlóval kötelességemet: „A vadócba rózsát oltok, hogy szebb legyen a föld!"

A legszerencsétlenebb ember életében is vannak boldog percek, órák, amikért érdemes élni.

Farsang, böjt

Minden ember szeretne boldog lenni. A boldogságot mindenki keresi. Még az öngyilkos is. De nem mindenki tudja, hogyan és hol lehet a boldogság kék madarát megtalálni.

A boldogságnak több kelléke van. Egyik ezek közül az örülni tudás. Öröm nélkül nincs teljes boldogság. Az ember alaptermészetében van, hogy szereti az örömöt. Csak néhány sötéten látó gondolta, hogy a szomorúságban keressen élvezetet.

Örülni kell tudni! Ha a nehéz napokban elfelejtettünk örülni, és leszoktunk róla, akkor újra meg kell tanulni.

Aki az életben már nem tud örülni semminek sem, az elvesztette életcélját. Az ilyen embernek csak múlandó volt az életcélja. Aki a Teremtő tervét vallotta élete céljának, az ezzel a reménnyel a nehéz napokban is megtarthatta az örömöt.

Az öröm többet ér mint a szomorúság. Az öröm Isten arcának biztató fénye; a szomorúság a lemondó peszszimizmus sötét árnya.

Könnyű dolog szomorúnak lenni. Nem kell hozzá lelki erőfeszítés. De nincs is semmi lelki értéke. A vidámsághoz, örömhöz azonban lelki épség és erő kell. Ezért az öröm, a derű nagy lelki érték.

Nem az az igazi gazdag ember, akinek sok a pénze, nagy a vagyona, hanem inkább az, aki minden helyzetben, szegényen is örülni tud.

Vannak akik azt állítják, hogy Jézus — az evangélium szerint — sosem nevetett. De tudjuk, hogy örült. —

Az öröm nem egyenlő a nevetéssel. A nevetés lehet testi vihogás, akasztófahumor vagy gúnyos kacaj is. Az öröm, még ha csak szelíd mosolyban mutatkozik is, nagy lelki kincs. — Hogyan vonzódtak volna a gyermekek Jézushoz, ha nem lett volna a derűs lélek mosolya rajta?

Az öröm az egyik legszebb örökségünk, amely megmaradt nekünk az elveszett Paradicsomból.

Ha az öröm nem adódik az életünkben önmagától, belső boldogságunktól, mert talán túl sok a gondunk, keresztünk, akkor fel kell kutatnunk a még megmaradt kis örömeinket, és úgy kell táplálnunk, ápolgatnunk őket a lelkünkben, mint ablakainkban szép virágjainkat.

Ezek a megőrzött, ápolgatott örömök segíthetnek át a keresztutakon. Mert tudnunk kell, hogy minden öröm mellett lesz szomorúság is. Nincs az életben olyan farsang, ami mellett ne lenne böjt is.

Ez a kettősség az ember sorsa, amióta elvesztettük a Teremtő Paradicsom-kertjét; amióta megtanultuk a rosszat, a bűnt, az ártást saját magunknak és embertársainknak.

A farsangot és a böjtöt, az örömöket és szomorúságokat azonban békés harmóniába kell hoznunk az életünkben. Ez az egyik életfeladatunk. A szomorúságok sebei és az örömök balzsamai nemesítik, tökéletesítik a lelkünket, hogy majd méltók lehessünk a Lelki Országra.

Az öröm és szomorúság kontrasztját békíti ki a vallásunk a farsang és böjt gondolatával. Legyen idő az örömre, vigasságra, és legyen idő a böjtre, bánatra. A bánat a megelőzője vagy enyhítője a szomorúságnak.

Ha a bűnbánattal megszabadulok a lelki tehertől, amely okozhatta a lelki, sőt gyakran a testi sebeimet, akkor máris könnyítek a szomorúságon.

Ezért int, figyelmeztet a dunántúli papköltő is farsang végén:

Itt az idő levetnünk a víg maskarákat,
s könnyes magunkkal szembenéznünk,
Testvéreim, vége a bálnak!

Hamvazószerda nemcsak arra emlékeztet, hogy „porból lettünk, porrá válunk". Ezt az évek előrehaladásával úgyis eléggé tudjuk. Inkább arra int, hogy amíg vagyunk, tökéletesedjünk.

Hontalan életünkben nem sok a farsangi ruha, álarc, amit le kell vetnünk magunkról. Nagy részét az élet már leszedte rólunk. De még mindig maradt rajtunk bőven hiba, melyektől meg kell szabadulnunk.

Érdekes tünet a már utolsó útra készülődőknél, hogy nem annyira önmaguk személyi bűneit sajnálják, hanem inkább azokat a bűnöket, amelyekkel másokat, családjukat bántották meg. És sokan érzik fájdalmasan, hogy nem tettek eleget hazájukért és vallásukért. Nagyon fájó seb sokak lelkében, hogy gyermekeiknek elmulasztották az erős hitet továbbadni.

Lelkiismeretvizsgálatom, magamról, nem másokról: Hogyan felelnék én a Teremtőnek, ha most számadásra kerülne a sor?...

Az élet megtanított arra, hogy becsüljem meg azt, amit Isten ad — addig, ameddig adja —, s ha egyszer visszaveszi, hálás köszönetet mondjak, hogy addig is az enyém lehetett. *(Gárdonyi)*

A boldogság titka

Fiatal éveinkből ismeretes előttünk Óz csodás világának filmje. Egy kislány története, aki mindig a boldogság után vágyakozott. Aztán súlyos betegségében, egyik lázálmában bejárta a világ sok helyét; a meseországot, a játékok világát, varázslatos helyeket, kincses gazdagságokat és az emberi tudomány és technika csodáit...

De a hosszú vándorlás közben megtanulta, hogy a boldogságot nem messzi országokban, nem a világ kincseiben, nem a tudományban, hanem csak saját magunkban lehet megtalálni. A boldogság kék madara ott van saját kertünkben.

Mi, hontalanok, általában nem a boldogság utáni kalandvágyból indultunk messzi országokba. Minket az Ellenség, a börtön, a rabság és a szenvedés hajtott a vándorútra. Nem annyira a boldogság után szaladtunk, hanem inkább az életünk megmentéséért és szabad levegőért.

De miután már biztonságba jutottunk, felébredt bennünk a boldogság utáni vágy is. Mert benne van minden emberi természetben, hogy vágyakozik a boldogság után. Mindnyájan keressük a boldogságot.

De most már mi is tudjuk, hogy a tökéletes boldogságot nem találjuk meg a leggazdagabb országban sem, s hófedte hegyvidékeken sem, és a pálmafák árnyékában sem. Mindig nyugtalanok, kielégítetlenek maradunk. Talán azért is, mert szívünk mindig visszahúz az elveszett múlt, a megbontott családi fészek és a drága magyar föld felé.

Mégis él bennünk az ösztönös vágy, hogy legalább valamennyire boldogok legyünk — „ahogyan lehet".

Hogyan lehet egy hontalan, kivándorolt vagy emigráns boldog? Van-e erre valami előírás, recept?

Hogy erre megfelelhessünk magunknak, tudnunk kell először, hogy mi is az igazi boldogság. Mert nem minden boldogság, amit az emberek annak neveznek.

Ismét el kell mondanunk magunknak, hogy a boldogság nem egyenlő a gazdagsággal. Rengeteg a boldogtalan gazdag ember. A boldogság nem adódik csak abból, hogy jó egészségünk van. Az egészségesek között is vannak boldogtalanok. — A boldogság nincs életkorhoz kötve. Van bőven boldogtalan a fiatalok között is.

Tehát akkor mi is az igazi boldogság? Melyik az a boldogság, amelyet érezhetek minden időben, minden körülmények között is, szegényen, gazdagon, betegen vagy egészségben, fiatalon vagy öregségben — és üldözötten is?

A világ bölcselőinek, az emberi lélek ismerőinek és a szenteknek tanítása szerint, röviden összefoglalva: *A boldogság harmónia, lelki összhang saját magunkkal (testünkkel-lelkünkkel), harmónia a környezetünkkel, és harmónia a Teremtővel.* — Ez a boldogság titka.

Ha ez a hármas harmónia megvan bennünk, akkor boldogok lehetünk mindig, minden körülmény között. Ha ezekből csak egy is hiányzik, a boldogságunk már nem lehet teljes.

Ezt a harmóniát, összhangot meg kell tanulnunk, s ha megtanultuk, ápolnunk kell magunkban. A boldogság művészetét nem örököljük, nem jön magától. Tanulnunk, gyakorolnunk kell.

A mai, modernnek nevezett időkben azért van több boldogtalan ember, mert az anyagias felfogás miatt a gyermekeket önzésre tanítjuk. "Tedd azt, ami testileg él-

vezeteidnek, előrejutásodnak jó!" — Nem emlegetjük a lelki értékeket, és nem tanítjuk őket mások tiszteletére, megbecsülésére. S amikor maga az élet nehéz leckéket ad nekik, akkor összeroppannak, boldogtalanok lesznek. Mert nincs bennük harmónia önmagukkal, környezetükkel és a Teremtővel.

Reménytkeltő látvány azonban, hogy most már mind többen és többen kezdenek észhez térni, és a lelkiekkel is törődni...

Hogyan lehet boldognak lenni?

1. Rendeznem kell viszonyomat, viselkedésemet magammal szemben. Értékelnem kell tehetségeimet, testi-lelki képességeimet. Ha megcsúnyulok, megrokkanok, akkor is szeretnem kell magamat. Hiszen Istennek külön alkotása vagyok...

2. Rendeznem kell viszonyomat környezetemmel. Családomat, rokonságomat, barátaimat és ellenfeleimet helyesen, becsületesen értékeljem, és velük szemben józanul viselkedjem. Fogadjam el őket úgy, amilyenek. Ez adja meg nekem a kiegyensúlyozott, békés hangulatot. Ez is alapja a boldogságnak.

3. Rendeznem kell viszonyomat a Teremtővel. Hiszek benne? Bízom a gondviselésében? Szeretem őt vagy csak félek tőle? Igyekszem követni utasításait, törvényeit?

Őszinte hit nélkül az Istenben, nincs, nem lehet boldogságérzetről, igazi boldogságról beszélni.

Ezt a hármas harmóniát, a boldogság alapját nem adja meg a világon semmi és senki, nem találhatom meg sehol sem, egyedül csak saját magamban. Ha akarom, tehát, boldog lehetek.

Boldog az az ember, aki megállja helyét a bajokban. Így méltónak bizonyítja magát, és elnyeri az élet koronáját. *(Biblia, Jak. 1,)*

A boldogtalanság csírája

Isten az embert boldogságra teremtette. Terve az volt, hogy az ember boldog legyen. Hogyan lehetséges mégis, hogy az emberek nagy része boldogtalan? Nem valósult meg Isten terve? Hiszen ő mindent előre lát, és mindenható. Ha boldognak akart minket, megtehette volna, hogy mindenképpen boldogok legyünk.

Ennek a rejtélynek a magyarázata az, hogy Isten a boldogságot az ember szabad akaratához kötötte. — Boldog lehetsz, ha úgy élsz, ahogyan elterveztem!

És az ember, szabad akarattal, a rossz utat választotta. A Biblia tanítása szerint Ádám és Éva hozta ránk a bűn ismeretét, s ezzel a betegségeket és halált. És az ember megtanulta azt is, hogy másokat is boldogtalanná tegyen.

De ha nem is lett volna Ádám és Éva, az ember szabad akaratból mindig választhatta volna magának a rosszat is. S ha ma jól körülnézünk a világban, látjuk, hogy a boldogtalanság nagyobb részét az emberek okozzák saját maguknak és embertársaiknak.

Igaz ugyan, hogy pl. a betegség és elmúlás ma már nem az egyéni szabad akaratunk választása. Következménye az általános emberi eltévelyedésnek, kezdve az ősszülőktől napjainkig. Az ember szenvedéseinek, betegségeinek nagy okait, pl. a szív- és rákbetegségeket, nem annyira a természet hozza ránk, hanem a magunk által diktált hajsza, és a mind nagyobb haszonra dolgozó gyári, ipari tőke. Saját levegőnket, tüdőnket mérgezzük...

Ennek az általános emberi eltévelyedésnek következményeit, boldogtalanságait mi egyénileg már nehezen

tudjuk elkerülni. Együtt kell szenvednünk az emberiséggel.

De van sok olyan boldogtalanság az életben, amelynek okai egyénileg mi magunk vagyunk. Csak tekintsünk őszintén magunkba.

Hogyan lehetséges az, hogy legyen értelmes ember, aki saját boldogtalanságát készíti elő? Hiszen ez ellenkezni látszik természetünkkel, józan eszünkkel.

Miért s honnan jön életünkbe a boldogtalanság? Az a fajta, amely tőlünk függhet? Mi az oka? Mi a csírája?

Valamelyik lélekbúvár, pszichológiai szaklap állított össze egyszer egy statisztikát arról, hogy pl. az amerikai háziasszonyok 40 százaléka időközönként deprimált, boldogtalan. S nagy a számarány az iskolások között is!

Hogyan lehetséges az, hogy fiatalok, egészségesek, akik előtt még a jövő áll, levertnek, boldogtalannak érezzék magukat? Mi a boldogtalanságunk okozója, csírája?

A lélekbúvárok már a régi időktől kezdve kutatták erre a választ. Több vélemény, elmélet alakult ki. Például egészségi okok, vérszegénység, vitaminok hiánya, családi viszonyok, nyomasztó környezet, — de a legáltalánosabb s legelfogadhatóbb válasz az volt, hogy a legtöbb boldogtalanság kiindulópontja, oka az ELÉGEDETLENSÉG.

Az elégedetlenség? Lehetséges ez? Boldogtalanságunknak az oka valóban az, hogy elégedetlenek vagyunk?

Gondoljunk Ádám és Éva esetére. Mindenük megvolt. Boldogan élhettek volna mindvégig. De nem voltak megelégedve azzal, ami volt, többet kívántak, s boldogtalanok lettek.

Miért deprimált a háziasszonyok olyan nagy százaléka? Mert ma már többet kívánnak az élettől, mint nagyanyáink, akik még nagy, szent feladatnak tekintették a család gondozását, a háztartást.

S miért lehet boldogtalan a mai fiatal? Mert hozzászoktatták a mindig többhöz és többhöz. Nem nevelik a meglevők értékeléséhez.

S ha egyszer egy csendes estén mi is sorra vesszük a saját magunk elégedetlenségeit, akkor rájövünk, hogy bizony, ezek idézik elő gyakran boldogtalan érzéseinket. Mindig többet, mindig jobbat, mindig szebbet akarunk magunknak mindenben, s a vége a kielégítetlen vágyak boldogtalansága.

A boldogtalanság kiindulópontja az, hogy nem vagyunk megelégedetten boldogok abban, amiben vagyunk. Igyekszünk a meglevő helyzetből kiszabadulni. Ahogyan a szorító cipőt igyekszünk levetni.

Jogunk van a jobbat keresni. De ha a jobbra nincs kilátás, lehetőség, akkor a meglevővel meg kell elégednünk. Ha engedjük fölöttünk úrrá lenni az elégedetlenséget, máris a boldogtalanság felé tartunk.

Az elégedetlenség többnyire a meg nem fékezett vágyálmok hajszolása. Van boldog a szegények között is, aki megelégedett. S még a betegágyon is van olyan aki megelégedetten derűs.

Ezért mondja egy arab közmondás: Az elégedettség a boldogság selymes párnája. — A megelégedettség mértéke szabja ki a boldogságunkat.

Lemondani tudni, — ha kell;
ez a sorssal kötött legjobb üzlet. *(Hall Caine)*

Elvem: elégedetten élni! —
ha még oly kevés okom is van rá. *(Lessing)*

A merengőhöz

VÖRÖSMARTY MIHÁLY

Hová merült el szép szemed világa?
Mi az, mit kétes távolban keres?
Talán a múlt idők sötét virága,
Min a csalódás könnye rengedez?
Tán a jövőnek holdas fátyolában,
Ijesztő képek réme jár feléd,
S nem bízhatol sorsodnak jóslatában,
Mert egyszer azt csalúton kereséd?
Nézd a világot: annyi milliója,
S köztük valódi boldog oly kevés.
Ábrándozás az élet megrontója,
Mely, kancsalul, festett egekbe néz.
Mi az, mi embert boldoggá tehetne?
Kincs? hír? gyönyör? Legyen bár mint özön,
A telhetetlen elmerülhet benne,
S nem fogja tudni, hogy van szívöröm.
Kinek virág kell, nem hord rózsaberket;
A látni vágyó napba nem tekint;
Kéjt veszt, ki sok kéjt szórakozva kerget:
Csak a szerénynek nem hoz vágya kínt.
Ki szívben jó, ki lélekben nemes volt,
Ki életszomját el nem égeté,
Kit gőg, mohó vágy s fény el nem varázsolt,
Földön honát csak olyan lelheté.
Ne nézz, ne nézz hát vágyaid távolába:
Egész világ nem a mi birtokunk;
Amennyit a szív felfoghat magába,
Sajátunknak csak annyit mondhatunk.
Múlt és jövő nagy teher egy kebelnek,
Megférhetetlen oly kicsiny tanyán;
Hullámin holt fény s ködvárak lebegnek,
Zajától fölrémül a szívmagány.
Ha van mihez bízhatnod a jelenben,
Ha van mit érezz, gondolj és szeress,
Maradj az élvvel kínáló közelben,
S tán szebb, de csalfább távolt ne keress.
A birhatót ne add el álompénzen,
Melyet kezedbe hasztalan szorítsz:
Várt üdvöd kincse bánat ára lészen,
Ha kart hízelgő ábrándokra nyitsz ...

Azok az órák a legértékesebbek életünkben,
amelyekért szenvedéssel fizettünk. *(Perlaky)*

Miért?

Életképek a mi korunkból. — A háború borzalmaiból, a pusztító bombázásokból egy család épségben megmenekül. Az ausztriai vagy német menekülttáborok éhezéseit átvészeli. Átvergődik a kivándoroltató hatóságok árgus szemű szűrőin. Az Újvilágban legeslegalul újra kezdi a családi fészek felépítését. Férj, feleség söpröget, takarít, mosogat üzemi konyhákban, mellékhelyiségekben. Futószalag mellett állnak, görnyednek éveken át. Óvatosan költekeznek, mástól levett használt ruhákkal öltözködnek. Mindezt azért, hogy öreg napjaikra legyen kis nyugdíjuk, saját otthonuk és néhány gondmentes évük.

A sors azonban másképpen akarja. Egyikük még egy évet sem ér meg a nyugdíjas évekből, és kínos betegségben kiszenvedve otthagyja élettársát egymagára. S a magára maradt megtörve kérdi az égtől: MIÉRT?

Valahol a menekültek világában kisgyermek születik. A régi világ elvesztése után ő lesz a család öröme, vigasza és reménye. Aztán hétéves korában kóros betegség támadja meg, és elmegy, eltűnik az életükből. Lesujtva, értelmetlenül kérdik a sorstól: MIÉRT?

Egy másik emigráns családban apa és anya évekig robotolnak, hogy gyermekeiknek mindenük meglegyen. Költik a pénzt rájuk, és a legjobb iskolákra. Remélik, hogy ők lesznek majd a támasz öregségükben.

De az idegen szellemű világ másképp rendezi el. A fiút elviszik Vietnamba, s onnan többé nem tér vissza. A leány csatlakozik egy vándorcsoporthoz, és ki tudja,

merre csavarog? A két szülő ottmarad egymagában, elhagyatva. Ők is kérdik: Úristen, MIÉRT?

Az életben mindnyájan beleütközünk a csapásokba, a szenvedésbe. Néha előre sejtve, várva, rettegve, néha váratlanul. S ilyenkor értelmetlennek, céltalannak látva az egész életet, mi is megdöbbenve kérdezzük: MIÉRT? ÚRISTEN, MIÉRT?

Valaki egyszer feleletet, magyarázatot akart adni a szenvedésre, s meggondolatlanul ezt mondotta: Azért kell szenvednünk, mert bűnösök vagyunk.

Nem fogta fel a szenvedés misztériumát. Mert ott van például a szent életű, fiatal szerzetesnek, Kaszap Istvánnak a története. Jóságban, szerénységben csak annyit kért az élettől, hogy mint szerzetes jót tehessen, segíthessen. De ehelyett fiatalon betegágyba került, szenvedett és elment.

S ott vannak a szentek és ártatlan emberek milliói, akik a szenvedés minden skáláján átmentek. MIÉRT?

Vannak szenvedések, melyeket mi magunk okozunk magunknak vagy másoknak. S vannak szenvedések, melyek okai a rossz emberek. De vannak szenvedések, melyek csak úgy megjelennek, s nem tudjuk, hogy miért.

Földi okossággal ezekre a „miértekre" nincs semmi válasz. Földi értékeléssel ezekre az „értelmetlenségekre" nincs semmi magyarázat.

Hogy miért kell az embernek, a jóknak is szenvedni; hogy miért kell családoknak menekülni, idegenbe vándorolni, vagy széjjelszakadni, s miért kell keresztény nemzeteknek is rabságban sínylődni, kálváriát járni — földi szemmel erre nincs semmi magyarázat.

Csak egy válasz lehet és van: a HIT. A hit abban, hogy mindez a szenvedés, bármilyen értelmetlennek és kegyetlennek látszik is most, mégis bizonyos terv szerint történik. Ezzel akarja Isten a bűn felé fordult em-

beriséget újra felemelni, megnemesíteni és megmenteni. S ez a tisztítási folyamat őröl meg minden embert, függetlenül attól, hogy valaki egyénileg nagyon vagy kevésbé bűnös.

Mert bármilyen furcsán hangzik is, minden szenvedésben van valami jó eredmény is. Az ember élete is így kezdődik. Az anya szenved a szülés fájdalmai közt, de új életet ad, és öröm lesz a szenvedésből.

Így van az egész természet. A tél hidege megkopasztja a fákat, de a lehullott levelek helyet adnak új rügyeknek. A lehullott levelek elhervadnak s termőtalajt adnak az új növénynek. Az esőfelhők eltakarják az éltető napot, de nedvességet adnak a földnek. A szélvihar rombol is, de felfrissíti a levegőt. A rosszból jó eredmény jön.

S az ember szenvedése? Megtanít okosnak, óvatosnak, mértékletesnek lenni. Megtanít szerénynek, másokkal szemben figyelmesnek, megbocsájtónak lenni. A kisgyermek sosem tudná, hogy a kályha tüze éget, ha nem fájna neki az égett seb...

S a nagy szenvedések? Amikor a szenvedés olyan nagy, hogy arra földi értékeléssel már nem lehet azt mondani hogy abban jó is van? Akkor marad a válasz: A szenvedés útján a Teremtő a magasabb, lelki országba emel minket. Hiszen ez az ember végső útja és célja!

Miért a szenvedés útján? Mert az ember a bűnbeeséssel rálépett a szenvedés útjára, s elvesztette a boldog utat Isten felé. Isten megtehetné, hogy megint könnyű úton juthassunk a lelki világ felé. De vajon az ember a szabad akaratával követné-e Isten terveit?

Mindezek a gondolatok nem szüntetik meg szenvedéseinket, de ha megértjük Isten terveit, akkor a szenvedések könnyebbé válnak. A nagy fájdalomban is megnyugodva tudjuk mondani: Uram, legyen meg a Te akaratod!

A szenvedésről: Krisztussal vagy nélküle?

Az egész világmindenség, a föld, nap, csillagok és bolygók mind rettentő megrázkódtatásokkal jöttek létre.

Az egész földi természet is a tavaszi ébredésre minden évben a téli dermedtségen át vajúdással indul meg.

Ember és állat kínokban születik. S a kínok szenvedést jelentenek. Szenvedni pedig fáj; szenvedni nem jó. A szenvedéstől szeretnénk elmenekülni. De nem lehet.

A szenvedés hozzá tartozik az életünkhöz. Mert az élet elmúlással végződik; az elmúlás pedig szenvedés. Az elmúlás már abban a pillanatban kezdődik, amikor születünk.

Az elmúlás jelei, a betegségek, a legválogatottabb kínzóeszközök lehetnek az életünkben. Akkor is, amikor saját magunk szenvedünk, és akkor is, amikor szeretteinket látjuk betegségben szenvedni, vergődni.

Nemcsak testben szenvedhetünk. Lélekben is. Ezeket a szenvedéseket mi magunk okozhatjuk magunknak, vagy mások adják a lelki sebeket. Ha olyantól kapjuk, akit szeretünk, akkor kétszeresen fájnak.

Nem volt, nincs és nem lesz senki ember a földön, aki valamilyen formában ne találkoznék a szenvedéssel. S a szenvedés elől nincs kitérés, nincs menekülés.

A nagy kérdés: Hogyan viseljük el a szenvedést? Értelmetlenül, vagy értelmet, célt adunk a szenvedésnek?

Itt jön be az emberiség életébe Krisztus. A teremtő Isten egyik személye, Isten Fia, emberi formát vett fel, de Isten maradt. És velünk együtt szenvedett. Szenve-

dése egyike volt a legborzalmasabbaknak: Elárulták, kigúnyolták és keresztre feszítették.

Isten létére megszabadulhatott volna a szenvedéstől, de nem akart. Vállalta. Miért?

Szenvedésével megmutatta nekünk a szenvedés nagy titkát, misztériumát. Minden vajúdás, szenvedés után egy lépcsőfokkal előbbre jut minden. A földi ember a szenvedés útján eljut a lelki emberhez, a Lelki Országba.

Az egész földi élet s annak minden öröme, bánata, mosolya és könnye az ember végső célját, útját készíti elő: Lelkivé válni, eljutni, visszajutni a Teremtőhöz.

A szenvedésre csak Krisztus adott elfogadható választ, magyarázatot. Sem királyok vagy zsarnokok, sem gazdagok, sem élvezethajhászók nem tudtak a szenvedésre tanácsot, feleletet adni. Mert a szenvedés végső stádiumában már nem tudnak annak célt adni. Miért is haljon meg az ember megnyugodva akármilyen eszméért, ha annak részünkre az elmúlásunk után már semmi haszna, értelme?

Krisztus megváltó művének nagysága nem abban van, hogy a jóra tanított, hogy a legtökéletesebb szociális programot hirdette meg főparancsával: „Szeresd felebarátodat mint magadat!" Nem abban van, hogy betegeket gyógyított, csodákat tett, hanem hogy értelmet, célt adott a földi szenvedésnek. „Vedd fel keresztedet, és kövess engem!" „Aki hisz bennem, élni fog, s nem hal meg mindörökre!"

Minél nagyobb a bánatunk, minél többet szenvedünk, annál inkább meg kell értenünk a szenvedésnek ezt a krisztusi misztériumát. A szenvedés, betegség, elmúlás nem a pusztulás felé visz, hanem fölfelé, vissza a Teremtőhöz.

Ma a Krisztus nélküliek és a krisztusellenesek azt tanácsolják a szenvedőnek, hogy utolsó erejével merül-

jön el élvezetekben, mámorban, muzsikában. Utána úgy sincs tovább.

Viszont Krisztussal együtt szenvedni annyit jelent, hogy egy ideig szenvedni, és aztán Isten országában örökre boldognak lenni.

Az ember választhat e két út között. A választást megkönnyíti, ha látunk szenvedő embert. Csak végig kell mennünk a kórházi betegszobákon, s láthatjuk az óriási különbséget azok között, akik Krisztus nélkül vagy Krisztussal szenvednek.

Nemcsak a mártírok, hősök tudtak derűs nyugalommal szenvedni, de magunk között is sok-sok hivő embert találunk, akik a legnagyobb fájdalmakat is nyugodtan viselik, és mosollyal arcukon távoznak e földről.

Szenvedni rossz, szenvedni fáj, de nem kerülhetjük el. Viselnünk kell, meg kell tanulnunk békésen szenvedni. S ezt a nehéz művészetet csak Krisztus mellett tanulhatjuk meg.

Ezért olyan mély értelmű nagyböjti énekünk:

A keresztfához megyek,
mert máshol nem lelhetek
nyugodalmat lelkemnek...

Jézus egyik nagy fájdalma az volt, hogy látta Anyját a kereszt tövében szenvedni. —
A mi szenvedésünkben nagy vigasztalás, hogy földi édesanyánk mellett az Égi Anya is karjaiba ölelhet.

Krisztussal föltámadunk
Örvendezzünk!

A húsvétról sok szépet, színeset írtak már. Költők ezüstcsengésű szavakkal festették le mint a tavasz ébredését. Nagy zenészek dallamba foglalták.

Mi is emlékezhetnénk boldog, gyermekkori piros tojásokra, kacagó locsolkodásokra. A húsvéti ünnep még a hitetleneknek is szép, akik csak tavaszi pompát, rügyező fákat és külső ünneplést látnak benne.

De nekünk, az élet vándorainak, idegen utak bolyongóinak a húsvét többet jelent; sokkal többet. Akik szenvednek, kálváriát járnak, azoknak a nagypéntekek után a húsvét feltámadása reményt, vigaszt jelent.

S ez a vigasz a hitünk: FÖLTÁMADUNK! Ez vallásunk alapköve. Ez életünk értelme. Ez ad erőt a keresztek, szenvedések elviselésére. Ez ad reményt még akkor is, amikor minden reménytelennek látszik. Ez ad életcélt, amikor már minden földi cél a ködbe vész.

A feltámadásban való hit a szenvedést nem veszi ki az életünkből, de értelmet, célt ad neki, és így azt megkönnyíti.

Biztos, hogy feltámadunk? Hitünk bizonyítékát elsősorban a Szentírásból vesszük. Mind a négy evangelista világosan, meggyőzően állítja, hogy Jézus feltámadt. Az apostolok egyszerű, jó idegzetű emberek voltak, hiszen nagyrészt a szabad természetben éltek mint halászok. Az ilyen ember nem képzelődik, és józanul ítél. Mind vallotta, hogy Jézus feltámadt. Tamás apostol kételkedése, és azután hitvallása még inkább bizonyítja Jézus feltámadását.

Az apostolok hirdették Jézus feltámadását, annak ellenére, hogy ezért a hitetlen zsidóság és főként a főpapság üldözte, megkínozta őket, és többeket megölt.

A fennmaradt irodalomban az ellenség közül nyoma sincs annak, hogy valaki is cáfolni merte volna tényekkel az apostolok tanítását Jézus feltámadásáról.

A feltámadás hite miatt nemcsak az apostolok, de a keresztények százai vállalták a vértanúságot. Vállalták volna, ha nem lettek volna biztosak e hitükben?

Egy másik fényes bizonyítója a feltámadásnak Szent Pál. Azelőtt Saul volt a neve, és a zsidó főpapok megbízásából üldözte, börtönbe vetette Jézus követőit. Aztán a damaszkuszi úton megjelent neki Jézus, és az üldöző Saulból Szent Pál apostol lett.

Ő írja oly remekül a feltámadásról: „Testvérek, nem akarjuk, hogy tudatlanságban legyetek az elhunytak sorsa felől, hogy ne gyászoljatok úgy, mint akiknek nincs reménységük. Mivel hisszük, hogy Jézus meghalt és feltámadt, ugyanúgy hinnünk kell, hogy Isten, Jézussal együtt, előhozza a halálból azokat, akik Jézusban hunytak el." (1. Tessz. 4.)

És ismételten, nyíltan vallja a feltámadást: „Krisztus meghalt bűneinkért. Eltemették és harmadnapra feltámadt... Megjelent Péternek, aztán a tizenkettőnek (apostolnak). Majd egyszerre több mint ötszáz testvérnek jelent meg, akik közül a legtöbb ma is él... Azután Jakabnak jelent meg, majd valamennyi apostolnak. — Mindnyájuk után pedig nekem is megjelent..."

„Ha tehát azt hirdetjük, hogy Krisztus feltámadt halottaiból, hogyan állíthatják néhányan közületek, hogy nincs feltámadás? Ha nincs feltámadás, akkor Krisztus sem támadt fel. Ha pedig Krisztus nem támadt fel, hiábavaló a mi igehirdetésünk, s hiábavaló a ti hitetek... Ám Krisztus feltámadt halottaiból, mint a holtak zsengé-

je... Amint ugyanis Ádámban mindnyájan meghalnak, úgy Krisztusban mindnyájan életre kelnek .."

„Ne engedjétek magatokat félrevezetni .. Ennek a romlandó testnek fel kell öltenie a romlatlanságot, ennek a halandónak a halhatatlanságot." (1 Kor. 15.)

A Szentíráson kívül az őszinte tudomány és a józan ész is követeli az élet további folytatását. Ha az evolváló tudományt is fogadjuk el, akkor az embernek is tovább kell fejlődnie, lelkivé válnia. Csak a beképzelt ostoba mondhatja, hogy a földi ember a fejlődés végső foka, és ezután már nincs tovább.

Józan eszünk és szívünk is mondja, hogy akik már elmentek körünkből, azok nem válnak semmivé. Lehetséges lenne, hogy egy önzetlen, önfeláldozó édesanyából csak egy marék por maradna gyermekei részére? Az a sok szeretet csak nem szűnhet meg véglegesen! A léleknek mint a szeretet hordozójának, tovább kell élnie.

Igen. Feltámadunk. Ahogyan Krisztus feltámadt, mi is feltámadunk, és a Lelki Országban tovább élünk. Ez erős hitünk, biztos meggyőződésünk. És kereszténységünk ezen áll vagy bukik, hogy meggyőződéssel hiszünk-e a feltámadásban.

Ez a hit ad határozott útirányt földi életünknek. Ez ad erőt a keresztutakhoz és szenvedésekhez. Ez ad lelki békét, biztonságérzetet a bizonytalanságban is.

És a feltámadásban való hit ad nekünk életörömöt. Ezért olyan mély értelmű az, hogy a rab hazában is és az idegenben is hittel énekeljük húsvétkor: „Feltámadt Krisztus e napon. Örvendezzünk! Alleluja."

A feltámadás reményével

1945-öt írtak a történelem naptárán. Nagyhét, keresztutak, kálváriák végig az országban. Az országutak is zsúfolva kereszthordozókkal, menekülőkkel.

A kocsikaravánok egyik szekerében, a saroglyában törékeny, fáradt, gyűrött ruhájú asszony. Egy a sok-sok ezer közül.

Amikor a kocsisor az egyik erdő szélén megállt rövid pihenőre, kérdésünkre elmondotta pár mondatban élete történetét:

— Özvegy vagyok, férjemet már régen elvesztettem. Életemben már másodszor menekülök. Először a Felvidékről az első háborúban, most pedig az oroszok elől; ki tudja, hová?

— Kis batyumon kívül mindenem elveszett. Fiam családjával menekülök. Másik fiam a katonaságnál; ki tudja, merre?

— De nem hagyom el magam; nem engedem, hogy a sors letörjön. Mi, magyar asszonyok már sok szenvedésen mentünk át; nem adjuk meg magunkat. Nemcsak azért tartom magamat most erősen — mondotta —, mert a Nagyhétben vagyunk, és Krisztus ilyenkor többet szenvedett mint mi. A Megváltó keresztútja sok erőt ad a hivő embernek. De én már ilyen bizakodó voltam kiskoromtól fogva, mert szüleim ilyennek neveltek. Amikor még nem ismertük hitünk nagy tanítását, már akkor is mindig úgy szoktattak, hogy akármilyen rosszul is sikerül valami, reménykedve mindig újra kell kezdeni!

— Édesanyám sokszor mondogatta, hogy az élet olyan mint a koszorúfonás gyermekláncfűből. Mindegyik

szem gyönge, törékeny, és amikor a láncszemeket összekötjük, sok elszakad közülük. Nem baj, keressünk másikat!

— Ilyen az életünk is. Sok a tervünk, sok az álmunk, s azokból sok elszakad. Nem baj, van helyette más. Ne essünk kétségbe: keressünk magunknak másikat, és fonjuk azzal tovább az életet. Ezért hiszek abban, hogy valahogyan mindig lesz. Minden baj után mindig lehet újra kezdeni.

Bölcs szavakat mondott ez az özvegyasszony. De, hogy többet tudjunk meg bölcsességéből, valaki megkockáztatta a kérdést:

— Mi lesz, ha még többet is elveszít az életből, ha például a fiait is elveszítené?

— Hát az nagy csapás lenne, nagyon fájna. De az életnek akkor is tovább kell mennie, mert még egyedül is, özvegyen is, még mindig maradna sok feladat, sok tennivaló az életben... Még sok millió gyermekláncfű van a világon, amelyeket nekünk tovább kell fűznünk, Isten tervei szerint!

— És amikor teljesen minden elveszne, hát akkor belekapaszkodunk a legutolsó gyermekláncfű-szembe, abba a hitbe, hogy feltámadunk!... A másik világban aztán megint kezdhetjük újra a gyermekláncfű-fonást azok társaságában, akik már előre mentek...

Milyen csodálatosan egyszerű és természetszerető elképzelés: Az életünk olyan mint egy folytonos gyermekláncfű-fonás. Az elmúlt évek során milyen sok láncszem szakadt ki a kezünkből!

Vajon mi emigránsok győzzük-e újra és újra felszedni a friss gyermekláncfű-szemeket, hogy tovább folytassuk a reményeinket? Mert minden egyes új szál egy-egy új reményt jelent; remény nélkül pedig nem sokat érne a további élet.

A feltámadás hite és lelki békéje adja nekünk ezt a reményt. A feltámadásunk reménye az a csodálatos kincs, amit az Isten a többi között még meghagyott az embernek. Meghagyta neki kísérőnek, biztatónak, gyógyítónak.

Ahhoz, hogy mint hontalanok is boldogok maradhassunk, a remény a legfontosabb előfeltétel. Persze, nem az alaptalan, álmodozó remény, amely csak délibábokat rajzol elénk, hanem az a remény, amelyre az isteni Gondviselésbe vetett hitünk és saját magunk képessége és elszántsága jogosít fel.

Mi a remény? Az a lelki tulajdonság, szokás, beállítottság, amellyel bízunk az isteni Gondviselésben. Hisszük, hogy minden helyzetben, a legrosszabban is, Isten van felettünk, és mivel az Isten nem akar nekünk rosszat, azért bizakodunk, remélünk egy szebb jövőben.

A remény erény. Ez annyit jelent, hogy nem ingyen kapjuk, hanem gyakorolnunk kell magunkban. Meg kell tanulnunk, meg kell szereznünk! Szoktatni, nevelni kell magunkat rá! Úgy mint a helyes táplálkozásra, az illedelmes viselkedésre.

A remény nem annyit jelent, hogy csak csupa jót várunk az élettől, hanem azt, hogy az Isten minden helyzetben ad nekünk egy lehetőséget, kiutat a rosszból.

A remény tulajdonképpen a mindig újrakezdés művészete. Ha ezer baj is ér, ha ezerszer is nem sikerül valami, akkor is érdemes újra kezdeni, mert a bajból való kijutás reménye mindig megvan. S ha minden elvész is itt a földön, akkor is még megmarad a feltámadás utáni újrakezdés; a remény egy másik szebb, lelkivilágban.

Amikor Krisztus feltámadását ünnepeljük, akkor ezzel a saját lelki békénket és reményünket tápláljuk.

Családom, fellegváram

Talán már régmúltnak tűnik, de így volt...

Valamelyik ausztriai felfogó táborban magyar menekültek várják a selejtezést és a remélt kivándorlási engedélyt. A háború zaja, a drótsövények és aknák veszedelme már a hátuk mögött van. A külső izgalom már csendesült, csak a hosszas várakozás nyomása telepszik a lélekre.

Ilyenkor jólesik a feloldás, beszélgetés valakivel. János, József, István és többen családjukkal együtt menekültek, együtt maradtak, együtt vannak. A sovány tábori vacsora után is meghitt együttesben beszélgetnek, nézegetik az égen a csillagokat. Onnan jöttünk — mondják —, s talán abban az irányban fogunk menni...

De Ervin vagy Zoltán, s mások, egymagukban indultak el otthonról. Egymagukban vannak ebben az idegen világban, és talán még inkább egyedül lesznek a tengeren túl. S idegenben az egyedüllét még nyomasztóbb tud lenni. Érzik ezt, és irigykedve nézik maguk körül azokat, akik családjukkal vannak.

Ezt érezték azok is, akiket egy ködös novemberi hajnalon felraktak Brémában a Gen. Taylor hajóra Amerika felé. Nyomasztó érzelmekkel vettek búcsút az öreg Európa távolodó partjaitól. A nyomott hangulatban csak a családos kabinokban, a 2—3 B—C fedélzeten nem volt olyan fájó az érzés. Ott apa a konyhai szolgálatból nadrágzsebében hordozgatta a maradék narancsokat a gyerekeknek, anya továbbra is dúdolta az otthoni nótákat a kicsinyeknek, és a nagymama mesélt nekik távoli or-

ságokról, mialatt horgolta a meleg sálat az amerikai télhez.

Feltűnő volt a hangulat különbsége a családos és egyedülálló kivándorlók lelkületében. S így volt ez később a szállító repülőgépeken is. A lengyel kivándorló pap a hajón meg is jegyezte: Mennyivel jobb azoknak, akik mint család vándorolnak ki.

Nagy igazságot mondott ezzel. A családom az én otthonom, még ha az otthon el is veszett, A családom az én szigetem, menedékhelyem, ahol a viharban, bajban meghúzhatom magam. Ahol megértést, együttérzést és szeretetet találok. A családom az én fellegváram.

Ez a természet rendje. Így gondolta el a Teremtő, amikor az embert férfivá és nővé teremtette. Apa, anya és az új nemzedék alkotják az emberiség alapsejtjét. Így volt ez kezdettől fogva; így volt ez a pátriárkák korában, a pogány és keresztény világban, és így lesz ez mindig. Ezen nem változtat a modern válási mánia, a sípparaldobbal hirdetett erkölcstelenség, a mesterséges megtermékenyítés.

A család fontosságát, értékét mi, hontalanok a nehéz napokban nagyon is átéreztük. A menekülésben, a bizonytalan jövő előtt világosan láttuk, hogy milyen hihetetlen kincs a család. Az egyedülállók, az elszakadtak fájdalmasan érezték az egyedüllét sebeit a viharban. Amikor minden elveszett, akkor az apák, anyák és gyermekek homlokán tündökölt a felírás: A családom az én váram. Boldogok voltak akik így voltak.

Azóta, sajnos, nagyot változott a világ közöttünk és gyermekeink között is. Nincs háború, van egy kis pénz a bankban, a gyermekek úgyis felnőnek — mondják egyesek —, hát egy kicsit kutyálkodunk. Akivel együtt vészeltük át a nehéz napokat, az márráncos arcú, talán beteg is, keressünk új szórakozást.

S megdöbbentő, hogy mennyivel több a családi felbomlás a gyermekeink között. Legyőzött minket az új világ erkölcstelen felfogása? Nem tudtuk gyermekeinknek átadni a földi élet egyik legnagyobb értékét, a családi együttes megbecsülését?

Ha kiszabadulva a hazánkat bilincsekben tartó idegen szellemből, itt, a szabad világban nem tudtuk gyermekeinket megtanítani a családi szentély megbecsülésére, akkor semmit sem adtunk nekik. Diploma, ház, bankbetét, autó, amelyekkel elláttuk őket, semmit sem ér, ha nem tudják, hogy milyen érték a tiszta családi élet együttese.

A boldog emberi életnek előfeltétele a boldog családi élet. S ez adja meg a nemzetnek is a biztonságot. Ahogyan Berzsenyi mondja: „ . minden ország támasza, talpköve a tiszta erkölcs, mely ha megvész, Róma ledől s rabigába görnyed..."

Józanul mérlegelve az életet, ha a család felbomlik, akkor nem sokat ér az egész földi komédia. Vannak akik az egyedülléttel hivatást vállalnak mint papok, tudósok, vagy akiket a sors erre ítélt, de az élet természetes rendje mégis a családi együttes.

Amikor a családok összhangja bomladozik, csak azért, mert most jobb sorsba kerültünk, mert módunk van válogatni partnerekben, akkor az élet elveszti értelmét és célját. Mert csak azért gürcöljünk a munkában, hogy múló szórakozásokra költsük el?

Amikor majd eljön a rokkantság ideje — és ez mindenki életében eljön —, akkor az alkalmi partner nem fog párnát tenni a fejünk alá, s ha ágyhoz kötöttek leszünk, nem fog kiszolgálni. Erre csak a hitvestárs képes.

Lelkiismeret-vizsgálatom: Erős váram a családom?

A Szűzanya oltalmában

Hontalan életünk legértékesebb kincse a családunk. Ez örömünk, vigasztalásunk és fellegvárunk.

Minden józan ember igyekszik az értékeit bebiztosítani. Áll ez a családunkra is. Hogy a vihar el ne sodorja, a rossz környezet meg ne rontsa.

Mi lehet családunk legjobb biztosítéka? Fiatalság, vagyon? Ezek elmúlhatnak, elveszhetnek. Szüleink, barátaink? Ők elhagyhatnak. Kell valami tartós, állandó oltalom, amely biztat, felemel és példát ad.

Ilyen oltalomra céloz vallásunk szép szokása, amikor az esküvő végén a menyasszonyi csokrot leteszik Szűz Mária oltárára, és az ő oltalmát kérik az új családra. Szép, felemelő gondolat.

Igaz, minden vallásban van valami szép és felemelő, mert Isten felé mutat. Megragadnak a keleti vallások misztikus elmélkedései. Megértjük az afrikai vallásos ritmikus táncokat is, bár különböznek a mi életstílusunktól. Mély hatással van ránk az arab városokban a mohamedánok arcra borulása, amikor megszólal a toronyban a müezzin. Megragadóan szépek az ortodox egyház kórusénekei. Az északi, nyugati higgadt ember szemével komoly hangulatot kelt bennünk a protestáns istentiszteletek puritán egyszerűsége, és megragadnak ősi himnuszaik.

De szívet melengető érzés katolikus vallásunkban az, hogy templomainkban Megváltónk édesanyjára is gondolunk, és üdvözléssel, virággal halmozzuk el.

Erről szólt egyszer egyik protestáns honfitársunk: Nagyon szeretem a templomban a kálvinista egyszerű-

séget és ősi zsoltárainkat. De talán azért, mert nő vagyok, mindig bizonyos irigységgel néztem a katolikusokra, akik Jézus anyját, az anyai, női finomságot is bevitték a templomukba. Sajnálom, hogy ezért egyes rövidlátók azzal vádolják őket: „imádják" Máriát, és elvesznek a Jézus iránti tiszteletből. Miért fájna Jézusnak, hogy az édesanyját tisztelik?... Sokszor gondolok arra, hogy milyen jó lenne nekünk is az ő anyai pártfogásába kapaszkodni...

Mária! — Milyen sok vitának, hitnek és kételynek, igaz vallásosságnak és bizonytalan elképzeléseknek volt a kútfeje. Ahogyan ellentmondás és szegletkő volt Jézus, a Messiás, ugyanúgy Mária is vita volt a történelemben. Az ellentmondás oka pedig az, hogy már a bűnbeesés után a Paradicsomkertben Isten így szólt a kígyó-sátánhoz: Ellentmondás lesz közted és az asszony között; te sarka után leselkedel, de ő majd megtiporja fejedet. (Gen.)

Ha Mária anyja lehetett Jézusnak, miért ne lehetne nekünk is anyai szószólónk a mennyben? Ő cselekvő részese volt Jézus táplálásának, felnevelésének s végül keresztútjának. Így részese a megváltásnak és kereszténységünknek. Miért ne fordulhatnánk hozzá bizalommal?

Ezt a bizakodást Jézus anyja iránt mutatta ki egyik protestáns testvérünk, aki súlyos műtétje idején a kórházi ágy támlájára katolikus rokonának rózsafüzérjét akasztotta.

Nekünk, hontalan vándoroknak az égi Anya különösen sokat jelenthet. Közülünk sokan elszakadtunk otthon maradt édesanyánktól. Búcsúzásunknak ez volt a legfájdalmasabb pillanata, amikor utoljára ölelt meg minket. Azóta talán már ő is elhagyta az ősi lakot, s mi még a temetőbe sem kísérhettük ki utolsó útjára.

Milyen megnyugtató tudat, hogy ő odafönt imádkozik értünk, és Jézus anyjának hatalmas pártfogásával segíthet rajtunk.

Az üldözöttnek, rabnak, milyen erősítő érzés volt, amikor az ÁVO börtönének falán ezt láthatta: Ave Maria. Valamelyik elődje kaparhatta a falra kínjában. A szenvedésben jó egy égi édesanyára is gondolni, aki segíthet — vagy az út végén magához ölelhet.

Miért tekintünk olyan nagy tisztelettel Szűz Máriára? Mert ő Megváltónknak édesanyja, és mert egész életével, szenvedésével példája az anyai szeretetnek, a női erényeknek és lelki tisztaságnak.

A mi vallásunk azért ragaszkodik az ő tiszteletéhez, mert ő példájával irányt mutat leányainknak és anyáinknak. Boldog idők azok, amikor hazánkban kongreganisták, Mária-leányok nőttek fel, és a filmsztárok helyett a Szűzanya volt példaképük.

A mai sötétedő, forrongó világban is Mária tovább folytatja mentési munkáját intelmei, figyelmeztetései útján. Lourdes, Fatima, Gaudalupe és a többi üzenetek intik a világot a bűnbánatra, megtérésre.

Magyar hazánk nehéz történelmében mi mindig reménykedve fordultunk hozzá segítségért, hiszen Pátrónánk, Nagyasszony ő Szent István óta. Ősi énekünk is így hívja őt:

Boldogasszony Anyánk, régi nagy Pátrónánk...
Nagy inségben lévén, így szólít meg hazánk:
Magyarországról, édes hazánkról,
Ne feledkezzél el szegény magyarokról!

Édesanyánk

Nem véletlenség, hogy az év legvirágosabb, madárdalos hónapját, a májust, az édesanyák tiszteletére szenteljük. Őket illeti meg a legszebb virágcsokor, a legszebb dallam, hogy ezzel fejezzük ki szeretetünket és hálánkat.

Az elveszett Paradicsomkertből az egyik megmaradt, legértékesebb kincsünk az anyaság titka és az édesanyák áldozatos szeretete.

A legnemesebb életrajz, amelyet valaha megírtak, Krisztus élete a bibliában. Ha valaki az utána következő legnemesebbet akarná megírni, az édesanyáink életrajza lenne. Pedig néha csak egyszerű történet lenne. Mosott, főzött, takarított — és szeretett. Mindig csak szeretett és megbocsájtott.

Mindszenty bíboros „Édesanya" című könyvében ezt a kérdést teszi fel: Óh, Anya, az élet nagy titka, ki tudna megfelelően megmagyarázni téged?...

Nagy írók, költők, tudósok kísérelték meg, hogy megrajzolják a nő legméltóságosabb hivatását, az anyaságot. De sem kép, sem vers nem fejezi ki olyan tökéletesen, mint amikor a gyermeke odaborul anyja keblére, s csak ennyit mond: Édesanyám!

Még többet mond ez a szó, amikor felnőtt korunkban, esetleg „tékozló fiúi" évek után, az élet csalódásai után megint visszatérünk hozzá, és úgy mondjuk neki: Bocsáss meg, édesanyám...

Tudósok, szentek, hadvezérek és híres államférfiak, de bűnösök és bitófára került gyilkosok is, sokszor megérezték az anyaság fenségét, és tisztelettel tekintettek arra, aki az életet adta nekik.

Egy régi pogány hadvezérről írják, hogy anyja sátorába csak úgy lépett be, hogy előbb levette vezéri jelvényeit és saruját. Szent Ágoston püspök úgy gyászolta és siratta anyját, mint egy kisgyermek, bár tudta, hogy csak rövid időre szakadnak el, s majd odafönt megint találkoznak.

Életünk útja anyánk ölében kezdődik el, és nagyon sok ember, élete végén, az ő nevének sóhajával fejezi be az utat.

Az anya megszólítása minden nyelvben kedvesen hangzik: Mama, Mammy, Mutti . , de magyar nyelvünk mondja a legszebben: Édesanyám.

Mi az, ami az emberben kiváltja az anyák iránti tiszteletet és szeretetet?

Az egyik ok az, hogy az anya az életadónk: belőle indulunk el erre az életre. A Teremtő adja lelkünket, de apánk-anyánk adják testünket, és édesanyánk méhében fejlődünk ki annyira, hogy megkezdhessük önálló életünket. Szüleink így „teremtőtársak" az Istennel. Innét van az isteni parancs: Atyádat és anyádat tiszteljed!

Anyánk iránti szeretetünk másik oka az, hogy ő az első kifejezője és közvetítője a gondoskodásnak és szeretetnek.

Ne felejtsük el, hogy a szeretet a leghatásosabb „csodafegyver" mások megnyerésére. A szeretet a legtökéletesebb kapocs az emberek között. S amikor az édesanya szeretetével gondozza gyermekét, akkor örökre magához kapcsolja őt.

A szeretet nem anyagi dolog, nem emberi találmány, hanem Isten adománya az embernek. A szeretet az isteni szikra bennünk. A szeretet a bizonyíték arra, hogy többek vagyunk az anyagnál. És ezt a többletet, ezt az isteni ajándékot az anya érezteti és oltja belénk először.

Édesanyánk az első „hittérítőnk" az életben, aki a szeretettel hozzá kapcsol az Istenhez.

Mindezekért édesanyánk az, akit tisztelünk, becsülünk és szeretünk, s akihez bajban, bánatban bizalommal fordulunk. Ezért mondja a költő: Milyen boldog az, akinek még van édesanyja!

Vándorutunkon legtöbben már apátlan-anyátlan árván vándorolunk. Édesanyánk vagy otthon maradt, amikor eljöttünk hazulról, és most, több mint húsz év távlatából, már csak aggódó, barázdás arca, könnyes szeme maradt az emlékezetünkben, amint utoljára intett búcsút otthonunk ajtajából.

Azóta bizonyára gyakran mondogattuk magunkban Petőfi versét: „Szép hazámba ismerősök mennek, jó anyámnak tőlük mit üzenjek?..."

Vagy talán velünk jött a menekülésbe, s nekünk fájt a szívünk, mert sose tudtuk neki idekint megadni mindazt, amit ő otthon hagyott, sem barátokban, sem lelkiekben.

Akár itt van ő még közöttünk, akár a távolban, vagy már odafent a Lelki Országban, májusban, anyák napján gyermeki hálával mondjunk egy forró imát érte: Isten áldjon meg, Édesanyánk!

A napot is csak akkor szokták megbecsülni az emberek, ha már lement. — Anyjukat is egyesek akkor, amikor a két kihült, ölelő kar elmegy porladozni a gyökerek alá.

Minden édesanyával, a legegyszerűbb édesanyával is úgy kell bánni, mint egy királynővel. (Perlaky)

Apák, férjek, férfiak

Bizonyára van abban valami igazság, hogy apák napját nem ünnepeljük olyan fénnyel, mint anyák napját. Az anyai szeretetben több az érzelem, a hangulat, s ezért könnyebb róla verseket írni és megénekelni. De az apai szeretet is mély és szent. Természetesen van különbség az anyai és apai szeretet között, mely a férfi és a nő különböző természetéből következik. De ez nem változtat azok értékén. S amikor anyákat ünnepelünk, akkor nem szabad megfeledkeznünk az apák megünnepléséről sem, mert ez hozzá tartozik a családi egység boldogságához.

Mindkét szeretet őszinte és értékes, de más-más szempontból szereti a gyermekét. Ezért mondják, hogy az édesanya még az akasztófára jutott fiának is megbocsájt. Az apa nem mindig; ő mélyebben átérzi a hibát, és neki a bűn fáj inkább.

Ha megértjük az apai szeretetnek ezt a belső, másfajta motívumát, akkor apák napját is méltóképpen tudjuk ünnepelni. Sajnos ma divat lett az apák napját egyszerűen egy doboz szivarral, üveg itallal, horgászbottal elintézni. Pedig az apai szív nem ezeket várja. Nem híve ugyan a hangos felköszöntéseknek, érzelgős ünnepléseknek, de reméli és kívánja a közeledést, a szeretet megnyilatkozását. Ez történhet egy meleg kézszorítással, jó szóval és őszinte beszélgetéssel. Nemcsak apa és fia között, hanem apa és lánya között is.

Hiába tagadjuk, ma sok családban elég nagy a szakadék apa és fiai között. Nem szólva arról, hogy leányaitól, azok nevelésétől, iskolai vagy esti programjaiktól

mérföldekre van. Néha mintha csak idegen lányok laknának a házában. És ez fáj.

Az édesapák legnagyobb szívfájdalma pedig az, amikor fiaik eltávolodnak attól a világnézettől, amelyben ő nevelkedett, és amiért a vándorbotot is kezébe vette. Ami neki igaz történelem, szent vallás volt, az ma gyakran a fiak szemében maradiság, ósdi felfogás lett, mert az iskolákban és hírközlésekben áthamisított történelmet és kigúnyolt vallást tanítottak nekik.

Ez nemcsak az eltiport rab országokra áll, hanem az ún. szabad világra is. S ha az apa nem eléggé bölcs ennek ellensúlyozásában, akkor egyszer arra ébredhet, hogy idegen lakik a házában. Vagy az ellenség kémje...

Ha vándorutunkon kiegyensúlyozott családi életet akarunk, akkor a család tagjainak, a feleségnek is meg kell értenie a férfi lélek egyéni vonását.

Ahogyan a feleséget a női természet szabályai szerint kell leméri, úgy az apát, a férjet is a férfi mérték szerint szabad elbírálni. Ha a családban férj és feleség ezt nem tanulják meg, és a gyermekeket nem eszerint nevelik, ott a család békéje könnyen felborul.

Vannak akik úgy gondolják, hogy a férfi életfeladata a látható eredmény, az anyagi és közéleti siker. Mennyit keres? Milyen állást ért el? Pedig a férfi is inkább azért küzd és robotol, hogy boldog ember lehessen. S ezt a feleségeknek is meg kell érteniök.

A feleség lelkiismereti felelőssége, hogy férjének megértője, támasza, vigasza legyen, különösen a hontalanságban, ahol az idegen környezetben, munkahelyen nehéz harcot küzd a család megélhetéséért.

Ma gyakran felmerül a kérdés: Ki legyen a családban a kormánykeréknél? A mai világ visszhangzik a „lib" mozgalom, a női nem „felszabadításának" jelszavaitól. Ebbe is belenyúlt az ellenség...

A Szentírásban azt olvashatjuk, hogy az asszony kövesse férjét, de a férj szeresse feleségét. Ez annyit jelent, hogy vannak területek, ahol a férj elgondolásai a hasznosabbak a család érdekében, s vannak feladatok, amelyekben a feleség a fő felelős. Tehát tulajdonképpen nem elsőbbségi vitáról van szó, hanem felelősségmegosztásról, a férfi és női természet tulajdonságai alapján. — Józan, keresztény családban nem is lehet vita arról, hogy ki a főbb. Ezen inkább azok vitatkoznak, akik nem szeretik egymást...

Ahogyan vallásunkban vértanúinkat ünnepeljük, úgy nemzeti ünnepeinken hazánk hőseiről emlékezünk. Nagyon helyes és fontos ez, mert a hősök tisztelete az ifjúság legjobb nevelése. Példaképek nélkül elsatnyul az új generáció. Hőseink tiszteletét nem hagyhatjuk ki nevelésünkből, mert különben filmsztárokat, táncfigurákat fognak utánozni.

De hőseink közé számítsuk azokat az apákat és férjeket is, akik a szürke hétköznapok színpadán, a gyári padnál, műhelyben, irodákban vagy a föld, anyag megmunkálásánál izzadnak, hogy családjukat fenntartsák. — Magyar emigrációnk bővelkedik az ilyen hősökben. Tiszteljük, becsüljük és szeressük őket.

...Biztatom, hogy majd jóra fordul sorsa.
Ő fejét csóválja, nem hisz a szavamnak.
Úgy van, úgy — szól később —, jóra fordul sorsom,
Mert hisz lábaim már a sír szélén vannak.
Én elszomorodva borulok nyakába,
S megfürösztöm arcát szemeim könnyével.
Mert az én atyám e jó öreg kocsmáros...
Áldja meg az Isten mind a két kezével! (Petőfi)

A lélek ünnepén

Keresztény vallásunk egyik mély értelmű, de mindezideig legelhanyagoltabb ünnepe piros pünkösd, a Szentlélek napja.

Történelmileg: ezen a napon szállott le az eltávozott Krisztust sirató és megriadt apostolokra a Szentlélek, és olyan vihart, tüzet gyújtott a lelkükben, hogy az egyszerű halászemberekből világhódítók lettek. A fegyveres pogány világhatalom alatt és a Messiást el nem fogadó zsidók gyűlölete között ez a tizenegy egyszerű ember bátran meghirdette Jézus tanítását, a keresztény életformát, az Újszövetséget, a legtökéletesebb vallást. S ezt a hitet az elmúlt kétezer éven át a pokol kapui sem tudták tönkretenni.

Hogyan történhetett ez a csodálatos átváltozás az apostolokban? Mi hozhatta ezt a megdöbbentő pálfordulást a félelmükben bezárkózott tanítványokban, aztán Saul — Szent Pálban? S mi adta a tüzes lángot az ezer és ezer követőben? Hős vértanúkat nevelt ki törékeny nőkből, gyermekekből; szenteket bűnösökből; hitvallókat gyáva alkalmazkodókból. Ez változtatta meg az akkor ismert pogány világot.

Hogyan történhetett mindez? Mi a magyarázat? — A Szentlélek! Mit tudok én a Szentlélekről? Ha csak annyit, hogy pünkösdkor van az ünnepe, és semmi mást, akkor én is bűnös vagyok abban, hogy a mostani világ ilyen tragikus útvesztőbe került, pedig a kereszténység megmenthetné...

A Szentlélek a harmadik isteni személy. Ha az iskolai katekizmusból elfelejtettem volna: Isten a világ

Ura és mindennek eredete, három személy egysége: Atya, Fiú, Szentlélek. Szentháromságnak nevezzük. Véges emberi elménkkel ezt megérteni nem tudjuk, mint ahogyan nem tudjuk felfogni, hogy mi van a csillagrendszer határain kívül, mi a végtelen? Jézus tanította nekünk, hogy Isten a Szentháromság. Jézus, a Fiú, a második személy, aki emberi testet vett fel és közénk jött. Ő mondotta, hogy eltávozása után elküldi nekünk a vigasztaló Szentlelket, aki majd irányít, tanít minket a világ végéig, Jézus második eljöveteléig. Ezt így is mondjuk: Az Atya teremtette, a Fiú megváltotta, a Szentlélek megszenteli a világot.

Ha én a Szentlélekről csak annyit tudok, hogy pünkösdkor van az ünnepe, akkor mennyi bennem abból a megszentelődésből? Mennyire fogadtam el Jézus utasítását, hogy hallgassak a Szentlélekre?

Ha csak megkeresztelkedtem, de nem élem a kereszténységet, akkor szabadkozom: Mikor, hogyan szól hozzám a Szentlélek? Tudom hallani azt, amit egy láthatatlan Lélek mond? Jézus szavát, parancsát olvasom a Bibliában, de hol a Szentlélek szava?

Itt van a kereszténység legmélyebb értelme és fönsége, s ebben rejlik a mai világ válsága. A pogányokhoz Isten csodajelekkel, égi tüneményekkel szólt; pl. a Három királyok csillaga. Az ószövetségi zsidónak a próféták által. Jézus meghozta nekünk a közvetlen kapcsolatot Teremtő és teremtmény, Atyaisten és gyermekei között. S ezt a gyermeki kapcsolatot az Atyához lelki úton megtarthatjuk — a Szentlélek segítségével.

A keresztény vallás lelkiekké akar minket formálni. Ez a Szentlélek munkája, s ezért ez a Szentlélek korszaka. Annak kellene lennie...

A Szentlélek szól hozzánk a lelkünkben. Hányszor hallom a lelkiismeretem szavát? Szól hozzám szép könyv-

ben, szónoklatban, istentiszteletben, jó emberekben, fákban, virágban, égben, csillagokban, az egész természetben. Szól hozzám a tiszta örömben, a bánatban és betegségben.

Hallom őt? Csak a gonosz, a lelkileg vak és süket nem hallhatja vagy nem akarja hallani őt! A Biblia szerint a legnagyobb bűn tusakodni a Szentlélek ellen. — Meghallgatom őt, és engedelmeskedem tanácsának?

A mai, rombadőlő világ tragédiájának egyik fő oka, hogy nem fogadtuk be a Szentlelket. Még a keresztények nagy része sem. Elfogadtuk Krisztust, megkeresztelkedtünk, kereszt jelvényeket viselünk, katedrálisokat építettünk, de a gyakorlatban, kivitelben alig vagyunk keresztények. Jézus megmaradt templomi ájtatosságnak, imának, de amire ő intett, hogy kövessük a Szentlélek utasításait, éppen már nem követjük.

Mert mennyire keresztényi, mennyire megszentelődött az a nyugati világ, amely vasárnap esetleg egy órát tölt el a művészi stílusú templomokban, s aztán egész héten át egymást marja, élvezetek után rohan és bombákat robbant a más politikájú keresztények ellen?

Mennyire vagyunk megszentelődött keresztények, amikor gyermekeinket keserves rábeszéléssel esetleg elvisszük a heti egy hittanórára, de hagyjuk őket bámulni napi öt-hat órán át a televízió és szennyirodalom durvaságait, gyilkosságait és ocsmányságait?

S ahogyan Jézus tanítása csak szó, ünneplés marad vallási életünkben, úgy magyarságunk, keresztény politikánk is csak szó, reklám maradt idáig. Szalmaláng, szó nem hoz új világot, csak tettek és áldozatok.

Keresztlevél, templomi társas összejövetel nem ment meg minket és gyermekeinket az ellenségtől... Mi, keresztények, mikor ébredünk már? „Jöjj, Szentlélek, gyullaszd lángra híveid szívét!"

Öreg fák

Bölcs magyar mondás, hogy öreg fát nehéz átültetni. Érvényes ez az emberre is.

Beilleszkedni egy idegen világba, nyelvbe és szokásokba, lelki zökkenő nélkül, nehéz feladat még a fiatalabbaknak is. Az otthoni barátok, a megszokott környezet és az édes anyaföld évek után is visszasírnak a hontalanságban.

Mennyivel fájóbb az idegenbe való átültetés az idősebbeknek! Ezért történt az, hogy az idősebb szülők, nagyszülők nem vették kezükbe a vándorbotot. Inkább vállalták a megszállt, átforgatott országban a bizonytalan jövőt.

Vajon akik velünk jöttek mégis az idegenbe, jobban jártak-e, boldogabbak-e? Boldogabb közöttünk a nagymama és nagypapa? Az aki velünk jött az út kezdetén és az aki már itt lett azóta nagymama és nagypapa?...

Megérdemelné a boldogságot. Mert ő a család lelkiismerete; intő és biztató lelkiismerete. Ő az otthoni múlt felkiáltójele. Ő az egyensúly a fiatalos törtetés, dollárhajszolás és a nyugodt tapasztalat, lelki érték között.

Ő már nem idomul az új életformához. Ő megmarad „régimódinak". Ő az az öreg fa, amelyet átültetni már nem lehet. Ő a lelke nagyobbik részével továbbra is az otthoni ősi rögön él, és kiáltó lelkiismeret a könnyen feledők felé.

Probléma ő, de — valljuk be — istenadta, áldott probléma. Ha nem lenne nagyanya és nagyapa, már régen elvesztünk volna ebben az idegen tengerben.

Amikor munkádból hazatérsz és békét, nyugalmat

kívánsz, csak melléje kell ülnöd a szobájában, és megérzed azt a megnyugtató békét, mely fölötte van a napi hajszának... Ha van neki saját szobája összkomfortos, nagy házadban, s nem szorong valamelyik olcsó bérlethéz padlásszobájában. Vagy ha nem dugtad őt be valamelyik öregotthonba, ahol talán mindent megkap, de szomorúan él, mert hiányzik neki a szereteted...

Nagymama és nagyapa néha izgató probléma is, amikor például szeretnél fényűzőbb dolgokra költekezni, de ő szeliden célzást tesz egy-egy otthoni szegény rokonra vagy itteni nemes magyar keresztény célokra.

S néha nyugtalanítóbb probléma ő az unokáknak. Ők már nem ismerték a szép magyar hazát. Nem tudják értékét a volt otthoni egyszerűbb, de nyugodtabb, emberibb életnek. Ahol a család szinte szentély volt. Apa szava bölcs irányítás és jó útra vezető korlát. Anya szeretete és áldozatos munkája a biztonságos, jól ellátott, helyesen táplált családi fészek. S ahol a gyermekek rendet, őszinteséget, szorgalmas életmódot és hálaérzetet is tanultak.

Az unokák a fiatalon átültetett csemetefák. Ők könnyen átveszik az új környezet hangulatát; a jót is, a rosszat is. A családban talán még magyarul beszélnek, de pajtások és egymás között már az új nyelvre jár ajkuk.

Nekik nagymama és nagyapa már nemcsak intelem, de gát is néha. Szeretik őt, de néha tartanak tőle. Amikor az unokalány egyik nap kirojtozott farmernadrágban jelenik meg, nagymama elővesz egy régi Magyar Nők Lapját, és abból mutatja neki, mi az ízléses női öltözködés.

Nagymama s nagyapa néha haragszik is. Amikor korán elkezdett „date"-ről, boy- és girlfriendekről van szó. Vagy amikor a magyar történelemről, vallásunkról olya-

nokat mondanak az unokák, amik hazugságok, rágalmak, s ha azok ilyenkor a tv-re vagy az iskolára hivatkoznak, akkor nagymama, nagyapa még jobban haragszik...

Óh, áldott szent harag! Bárcsak lenne még minden családban belőle. Bárcsak lenne még sokáig minden magyar családban az ilyen nagymamákból, nagyapákból.

Van-e megbánni valónk abban, ahogyan mi kezeltük és gondoztuk a velünk jött nagyszülőket? Segítettük, biztattuk, vigasztaltuk — vagy elhanyagoltuk őket? Belemerültünk a vagyonszerzés hajszájába, és őket elfeledve csak magunkra gondoltunk? Esetleg úgy bántunk velük, mint hasznavehetetlen, törött bútordarabbal?...

És ha most már mi magunk lettünk nagymama és nagyapa, milyen a mi sorsunk? Szeretnek, becsülnek?

Ha most már mi vagyunk az öreg fa, mi is intünk, buzdítunk, békítünk és jó példát adunk? Mert a következő generációnak is nagy szüksége van öreg, biztonságos tölgyek árnyékára.

Hogy a mai gyermekek gyakran fejükre nőnek szüleiknek, hogy ma nem annyira a kitett gyermekek, mint inkább a kitaszított szülők korát éljük, annak oka, hogy hiányzik az apa régi erős keze s büntető szeretete... *(Perlaky)*

Örömünk, gondunk: gyermekeink

Amikor hontalan életünk legértékesebb, legjobban féltett kincséről, a gyermekről akarunk elmélkedni, talán legalkalmasabb Mécs László: Parancsolj, fenség! című verséből venni a gondolatot:

Kint dúl a harc kenyérért, hatalomért;
zavaros árvizek futnak el ablakod alatt;
az Élet pajkos, kamasz-kezével
trágár ábrákat rajzol a falakra:
te nem tudsz róla semmit.

Apád, anyád a küszöbön lemossa
az izzadságot és a vért kezéről
s úgy hozza néked az árvizekből kifogott virágot
s a kiverekedett kenyeret, kalácsot,...

Az ember boldogságának egyik legbőségesebb forrása a gyermek, az utód. Még a vérengző vadállat is szelid gyengédséggel és anyai örömmel babusgatja kicsinyeit. Az ember is legszebb földi örömeit gyermekeiben találhatja meg.

Lehet-e nagyobb öröm a földön, mintha valakinek ezt mondhatjuk: Fiam! Leányom!

Hisz az ember azért gürcöl, robotol egész életen át, hogy gyermekeinek mindent megadhasson, hogy életüket boldoggá tehesse. S ezért van az — írja egy német költő —, hogy az apa szíverejét nagyrészt gyermekei fogyasztják el, és az édesanya könnyei nagyrészt a gyermekek miatti gondban folynak el...

Már a régi békevilágban is úgy mondották, hogy a gyermek Isten áldása, ajándéka és a szülők szemefénye, boldogsága — de — lehet az anyának keresztje is.

A mostani hontalan életünkben is a gyermek, az unoka boldogság, de lehet fájdalom is. S ezért gondunk is a gyermek. Amikor utolsó éveinkben lassankint kicsúsznak kezünkből a földi értékek, életörömök, vajon megmarad-e a legnagyobb kincsünk, a gyermek? Ott lesz-e a búcsúzásnál, hogy kezét foghassuk?

Valamikor régebben a clevelandi magyar templom közelében ismerősök körülvettek egy anyát, aki akkoriban özvegyen maradt fiával. Amikor kérdezték, hogyan bírja az egyedüllétet és annak gondjait, nyugodtan, magabízóan válaszolt: Nehéz a férjem nélkül, de itt van a támaszom, a hűséges fiam.

Boldog anya, aki így mondhatta.

A gyermek örök örömforrás az ember részére. Igazán boldog családi élet csak ott lehet, ahol gyermekek is vannak. Azt mondja egy író: A gyermek szemei szebbek mint a legszebb virág. Az alvó gyermek arca olyan szép, mintha Isten szeme az ő arcában pihenné ki magát...

Ki tagadhatná, hogy nagyrészt azért menekültünk, hogy gyermekeinket mentsük, és öregségünkben is azért gürcölünk, hogy nekik mindent megadhassunk.

Miért van mégis rossz gyermek? Miért lesz egyikmásik gyermekből apák gondja, anyák keresztje? Miért van az, hogy aki minden szeretetét beléjük öntötte, az sokszor nem kap belőle vissza semmit sem?

Mi a valóság? Jobbak vagy rosszabbak-e gyermekeink ma?

Azt mondják: az alma nem messze esik fájától. — Néha bizony nagyon messze esik. Van úgy, hogy nagyon

jó szülőknek nagyon rossz a gyermekük, bár mindent megtettek, hogy jó legyen.

Miért? Több oka lehet. Családi és kinti okok. Egyik családi ok: a helytelen értéksorrend szeretetünkben — a túlszeretés. Aki ésszerűtlenül szereti a gyermekét, az igazán nem szereti őt, hanem ártalmára van.

Kinti ok sokféle van. A legnagyobb az, hogy a családi nevelés manapság nem tudja kiegyensúlyozni Sátán világának rombolását gyermekeink lelkében.

Ha nem is fogadjuk el a jóslatokat, akkor is látnunk kell, hogy a mai világban Sátán uralma nagyon elterjedt. Sok csatlósa, sok követője van. Kezdve a politikai irányzatoktól a hírközlő szerveken át az iskoláig, szórakozásokig. Ma mindezek nagy részét Sátán vette hatalmába. Ma sok gonosz kéz nyúl gyermekeink után. Tudják, hogy akié az ifjúság, azé a jövő.

Ma minden szülőnek nevelői művésznek, éber őrnek, gyermekeit védő oroszlánnak kell lennie, hogy gyermekét megmentse az Ellenségtől.

Legfőképpen pedig magának is jellemnek, hivő kereszténynek, hűséges magyarnak és tökéletes, vonzó példaképnek kell lennie.

S ha mindezt megtettük, s gyermekünk mégis elkallódik, elcsúszik; akkor ne bántson a lelkiismeret. Megtettél minden tőled telhetőt. Bízd az isteni gondviselésre, és imádkozz, imádkozz! Úgy ahogyan Szent Mónika tette tékozló fiáért, és — Szent Ágoston lett belőle.

A mai társadalomnak először is gerinces jellemekre van szüksége, és csak azután okos emberekre...
Rosszul szeretni annyi, mint jól gyűlölni!
A szívbe, bárminő kicsi, óriási vágyak férnek.
S minden tücsök magát hiszi a világ közepének.
(Greguss)

Valaki felelős . . .

. . . vannak züllött ifjú emberek,
kikből nem lesz se szent, se honfi hős . . .
E fiúknak nem volt gyerekszobájuk,
hol mese-forrást rejtnek a zsaluk . . .
Nem tudnak semmit ők a Bibliáról,
s hogy van Madách, Faust, lélek-osztagok!
S csak annyit tudnak az Isten fiáról,
hogy elítélt minden gaz gazdagot!
(hogy) kinél szurony s arany van: az erős!
. . . E fiúkért valaki felelős!

Mécs Lászlónak e komor szavai a „Vád- és védőbeszédből" majdnem minden időre érvényesek. De olvasva a mai idők fiataljainak bűnözési statisztikáját, napjainkra illenek talán a leginkább. Ahogyan az egyik rendőri beszámoló jelenti, még a jómódú szülők gyermekei is betörőbandákat szerveznek, hogy több legyen a szórakozás. Helyenként a középiskolások 40 százaléka kábítószeres és 60 százaléka szexklubokban van; több mint 20 százalék gyermekanya lesz . . . Sötét kép? Sötét, de így van.

Hála Istennek, a hontalan magyarság fiataljai nem illenek bele a fenti statisztikába. A szülők hite, imája, buzgalma és szeretete mentette őket. Sokat segített a menekültség és a vándorút nélkülözése, mert az egyszerű életmódban nem terem a penész és a bujaság. Mentsvár volt a cserkészet, a templomi egyesületek, az énekkarok.

Sok-sok remek jellemű fiatalunk volt és van. Ezt

bizonyítja az is, hogy a legtöbbje kiváló, felelősségteljes állásba jutott, ahol elismerést szereznek a magyar névnek.

De — és ezt jól meg kell fontolnunk — a küzdelem gyermekeink lelkéért nem fejeződött be.

Ma az Ellenség minden eszközt felhasznál arra, hogy megnyerje a fiatalságot a saját céljainak. Ma a színház, mozi, tv, rádió, zene és irodalom — még sok iskola és „templom" is — az Ellenség céljait szolgálja tudatosan vagy félrevezetve.

Hogyan védekezhetünk?

Teljes nevelési rendszer nem fér bele egyetlen elmélkedésbe. De néhány gondolatot röviden meg kell szívlelnünk.

1. Gyermekeim nevelése már a bölcsőnél és az első lépéseknél kezdődik. Pestalozzi, a híres nevelő azt vallotta, hogy a gyermek jelleme már kiskorában alakul ki. Ahogyan a 3—4 éves gyermek bánik anyjával, olyan lelkülettel fog bánni szüleivel és embertársaival. A kiskorában elkényeztetett gyermek követelődző zsarnok lesz egész életében.

2. Végtelenül szükséges az állandó, éber ellenőrzés a szülők részéről, de ezt nem terhesen éreztetve a gyermekkel. Ha állandóan a „nyakán ülünk", akkor a „csak azért sem" dac fejlődik ki benne. Engednünk kell önállóságának kifejlődését, de figyelemmel kísérni olvasmányait, barátait stb.

Hogy a gyermekeinket megértsük, tudnunk kell, hogy a fiatalság mindig is lázongó volt. Kis forradalmárok voltunk mi is. Ifjúság = szeleburdiság a régiek szerint is. Goethe szerint a fiatalság részegség bor nélkül is. A fiatalság olyan, mint a kiforratlan must. Ahol fiatalok voltak, ott mindig voltak bevert ablakok, megparittyázott csibék és bevert orrok is — írja egy lélek-

búvár. Minden fiatal hősnek képzeli magát. Csak a fiatal gondolja magáról, hogy ő a legokosabb a világon. Ezért követnek el annyi hibát, s ezért bántanak meg jó szülőket is, gyakran akaratlanul. Mindezeket tudnunk kell, hogy el ne keseredjünk, ha gyermekeink néha nem úgy viselkednek, mint ahogyan nevelésünk megérdemelné.

3. Nevelésünkben gyakori hiba, hogy csak negatív irányt adunk nekik... Ne tedd ezt, ne tedd azt! Ne így viselkedj, ne mondd ezt!... Ahelyett, hogy azt mondanánk — és példánkkal mutatnánk is —, hogy mit kell tenniök, mi a helyes viselkedés. Példánkkal mutatni, hogy a magyar és keresztény viselkedés szebb, hasznosabb, szociálisabb és igazságosabb. Ezt az idegenek is tisztelik és megbecsülik.

4. Mi szenvedve tudtunk csak beilleszkedni az idegen világba, mert felnőtt korunkban kerültünk más talajba. Gyermekeink már itt nőnek fel, nekik simán, lelki zökkenő nélkül kell megtalálniok a helyes utat az idegen világban. Saját lelki törésünket, csalódásainkat nem szabad annyira hangoztatnunk, hogy ezáltal ők is csak féllábbal éljenek. Csak ép lelkülettel tudják megállni a helyüket, és csak így képesek keresztény magyar örökségüket értékesíteni.

5. Az Ellenség nagyon jól ismeri az emberi lélek szabályait, s ezért szóval, képpel állandóan újra és újra bombázza a rosszal gyermekeink lelkét. Jelszava: Mondani és mondani a televízióban, írásban, reklámban.

Ha mi nevelni akarunk a jóra, nekünk is állandóan ismételnünk kell: Mondani, mondani s példával mutatni!

Minden gyermek az Isten egyéni tulajdona, csak kölcsön adta őket a szülőknek gondozásra, nevelésre. Milyen óriási felelősség! Felelnünk kell értük. Ezért mondjuk magunknak gyakran: E fiúkért, e gyermekekért valaki felelős!!!

Fiamnak

Hála Isten! Este van megin'.
Mával is fogyott a földi kín.
Bent magányos, árva gyertya ég;
Kívül leskelődik a sötét.
Ily soká, fiacskám, mért vagy ébren?
Vetve ágyad puha-melegen.
Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkozzál, édes gyermekem.

Látod, én szegény költő vagyok;
Örökül hát nem sokat hagyok.
Legföljebb mocsoktalan nevet:
A tömegnél hitvány érdemet.
Ártatlan szíved tavaszkertjében
A vallást ezért öntözgetem.
Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkozzál, édes gyermekem.

Mert szegénynek drága kincs a hit,
Tűrni és remélni megtanít;
S néki, míg a sír rá nem lehell,
Mindig tűrni és remélni kell!
Óh, ha bennem is, mint egykor, épen
Élne a hit, vigaszul nekem!
Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkozzál, édes gyermekem.

Majd ha játszótársaid közül
Munka hív el — úgy lehet — korán,
S idegennek szolgálsz eszközül,
Ki talán szeret... de mostohán:

Balzsamul a hit malasztja légyen
Az elrejtett néma könnyeken.
Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkozzál, édes gyermekem.

Majd ha látod, érzed a nyomort,
Melyet a becsület válla hord;
Megtiporva az erényt, az észt,
Míg a vétek irigységre készt,
S a butának sorsa földi éden:
Álljon a vallás a mérlegen.
Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkozzál, édes gyermekem.

És ha felnövén tapasztalod,
Hogy apáid földje nem honod,
S a bölcsőd s koporsód közti úr
Századoknak szolgált mesgyéül:
Lelj vigasztalást a szent igében:
„Bujdosunk e földi téreken."
Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkozzál, édes gyermekem.

Óh, remélj, remélj egy jobb hazát!
S benne az erény diadalát:
Mert különben sorsod és e föld
Isten ellen zúgolódni költ.
Járj örömmel álmaid egében,
Útravalód e csókom legyen.
Kis kacsóid összetéve szépen,
Imádkozzál, édes gyermekem.

ARANY JÁNOS

Útitársaink

Anna és Mária Pest belvárosának egyik jobb bérházában laktak. Egymás szomszédságában. Életkoruk és körülményeik nagyjából egyformák voltak; minden alap megvolt ahhoz, hogy jó barátok lehetnének. De kerülték egymást. Talán azért, mert a másik szebben öltözködött, vagy a férje valamivel többet keresett. Éveken át úgy éltek egymás mellett mint idegenek.

Aztán jött a bombázások ideje, és az óvóhelyen gyakrabban látták egymást. De ez sem hozta őket közelebb egymáshoz... Az egyik éjjeli légitámadás olyan közel szórta le bombáit az ő óvóhelyükhöz, hogy a falak beleremegtek, és az emberek is egymáshoz húzódtak. Volt aki rózsafüzért morzsolt, s volt aki szitkozódott.

Anna az egyik fülsiketítő robbanás után ösztönszerűen Máriába kapaszkodott, és ekkor könnyek között érezték meg, hogy mennyire egymásra vannak utalva, s milyen rideg, formai volt az életük idáig egymás szomszédságában...

Így éreztük meg az egymásra utaltságot mindnyájan az ostrom napjaiban, a menekülésben és a hontalanság kezdetén is.

Az ember nem mehet végig az élete útján teljesen egyedül, magába zárkózva. A feladatokat, felelősséget, a szenvedést, a meghalást egyedül kell viselni, de valaki — szerető vagy közömbös ember — mindig lesz körülötte. Ha csak nem kerül egy elhagyott szigetre vagy az őserdőbe.

Lehet, hogy családunk nélkül, rokonok és barátok nélkül indultunk el, és egyedül is maradtunk vándor-

utunkon, de valamilyen emberek mindig lesznek körülöttünk. S ezek az útitársaink.

Útitársaink között vannak jók, rosszak, közömbösek. Vannak a mi fajtánkból, magyarul beszélők, és vannak más fajták, idegenek.

S nekünk mindig meg kell találnunk a helyes beilleszkedést a különféle útitársak közé. Ha elhibázzuk, akkor feszültek, idegesek, boldogtalanok leszünk, s könnyen lelki lázongás, lelki törés, sőt: testi betegség lehet a vége.

Mi a helyes illeszkedés útitársainkhoz?

Ha őszintén jó emberek, jó keresztények vagyunk, akkor ösztönszerűen is helyesen viselkedünk az emberekkel. De néha egyéni érdekünk, gyarlóságunk és hibás előítéletünk zavart okozhat. Ezért hasznos, ha időközönként szemünk elé veszünk néhány alapigazságot.

1. Minden emberi lény ember, s mint ilyen, éppen olyan joga van az élethez, mint nekünk. Nem vonhatjuk meg a jogot az emberi élethez senkitől sem, és nem gyűlölhetjük, nem igázhatjuk le csak azért, mert más mint mi vagyunk.

2. Hogy mindenfajta embernek kijár a jog az emberi élethez, ez nem jelenti azt, hogy minden embert éppen úgy szeressek, segítsek, védjek, mint az enyéimet. Nem jelenti azt sem, hogy köteles legyek mindenkivel egyformán barátkozni, közösködni, s vele szoros társadalmi kapcsolatban lenni.

Ahogyan a természetben a növények és állatok csak bizonyos szelekciós csoportokban virulhatnak egészségesen, éppen úgy az emberek is a velük megegyező, hasonló családi, faji, nemzetiségi, kulturális és vallási környezetben fejlődhetnek a legmegfelelőbben.

Ez természetesen nem jelentheti a más típusú emberek abszolút kizárását általánosságban, mert egye-

denkint a társadalmi és faji keveredés előnyös is lehet.

A társadalmi keveredést azonban nem lehet erőszakolni az emberekre törvények által. Az ilyen törvény előnyére lehet az egyiknek, de ugyanakkor elvonná a jogot a másiktól saját életformájának éléséhez.

3. Keresztény magyar világnézetünk szerint mi tiszteletben tartjuk minden ember jogát az emberi élethez, származásra, nemre, vallásra való tekintet nélkül, de ugyanakkor követeljük a jogot magunknak is a mi magyar keresztény életformánk éléséhez.

4. Amennyire más népcsoportok, érdekközösségek küzdenek, tevékenykednek az ő eszméikért és boldogulásukért, éppen úgy mi is élünk a joggal, hogy küzdjünk a mi közösségünk érdekeiért és boldogságáért.

Hogyan viselkedjünk tehát vándorutunkon útitársainkkal szemben? Az előbbi szabályok alapján általánosságban. Egyénenként pedig ehhez a szabályhoz hozzáadjuk a mi krisztusi felfogásunkat. Krisztus adta a világnak a legszebb törvényt, a szeretet főparancsát. Ő tanította az embert a legtökéletesebb szociológiára, társadalmi rendre... Amit nem akarsz, hogy neked tegyenek, ne tedd te sem másnak...

Kapitalizmus, kommunizmus s az összes más új és régi rendszer messze elmarad attól, amit Krisztus hirdetett meg kétezer évvel ezelőtt. S mi ennek a tanításnak vagyunk követői és hirdetői, mert egy szebb, nemesebb világot akarunk.

Valóban Krisztus tanítása szerint utazom a hosszú életúton útitársaim között?... A kereszténységet képviselem az úton?

Útitársak gondolatai

ÚTITÁRSAK? — Miért használjuk gyakran ezt a szót: útitárs? — Mert ez fejezi ki legpontosabban minden magyar hontalan, menekült vagy emigráns állapotát egymás iránt. Mindegy, hogy menekültél, hogy drótsövényen szöktél át vagy útlevéllel disszidáltál, útitársa vagy minden kint levő magyarnak. Mert származásod, neved, nyelved, életformád elárulja, kirívóan hirdeti, hogy magyar vagy. Az idegen világ téged is besorol a magyarok közé; Ungar, Hungarian, Madzsar vagy akármilyen jelzővel neveznek is.

Akárhogyan viselkedsz is, bárhogyan cseréled is a ruhád, kiforgatod őseid nevét és utánozod az új nyelvet, hosszú éveken át, esetleg egész életeden át úgy fognak tekinteni, mint magyart.

Akárhogyan kerülnéd is a magyar csoportokat, klubokat, a magyar templomot és magyar honfitársaidat, úgy fognak a hatóságok, munkaadók és a társadalom tekinteni és kezelni, mint egyet a magyarok közül. Ha nem is akarnál már honfitársunk lenni, akkor is, akarva, nem akarva útitársunk maradsz a küzdelmes, vagy a dollárral bőven behintett utadon ebben az új világban.

Ha tehát mindenképpen útitársak vagyunk, legalábbis hosszú évekig, akkor ezt a helyzetet előnyösen kellene felhasználnunk.. Saját magunk és útitársaink javára. Mert csak az esztelen ember vágja ki saját maga alól a fát...

Egy régi, gyermekkori élmény maradt meg emlékeimben. Valamelyik tavasszal a Kis-Duna Győr környékén megáradt. Az egyik kis ház nagyon közel volt a fo-

lyóhoz, és a hirtelen árvíz magával ragadott egy kisebb csirkeólat is az udvarból. Mentésre már nem volt idő, és a ketrec úszott a folyón. A tetején ott kuporgott a pár kiscsibe, és mellettük egy kisebb ragadozó állat, amelyik éppen zsákmányra vadászott akkor. S ahogyan a víz vitte őket, kapaszkodtak a ketrecbe, és szép békében megférték egymás mellett. Gondolom, legalábbis addig, amíg közös volt a veszély. Mert még az állat is tudja, hogy veszélyben, közös úton nem bánthatjuk egymást. — Mi, emberek, magyarok, sőt, keresztények, ennél többet is tehetnénk: Segíthetnénk egymást.

A VÁNDOR

Bújdosik a vándor messze idegenben,
Minden amit csak lát, olyan ismeretlen,
Más a föld alatta, más az ég felette,
Hazája távolban elmaradt mögötte.

Lelkének mélyéből bánatfelhő támad,
Hiába néz vissza, azon át nem láthat,
Alig töri azt át falujának tornya,
Mintha csak feltörő szíve-vágya volna.

Így bujdosom én is az élet pusztáján,
Szívemben bánattal, elhagyatva, árván.
Fölnyúlik az égig bánatomnak tornya,
Mintha életemnek szoborképe volna.

A vándor lelkében emlékek ébrednek,
Amint tovább megy a messze idegennek,
Édes hangon vonják az emlékek vissza,
Eltörött életre, virágos tavaszra...

Negyedi Szabó Margit

A varázsige

„Szézám, Szézám, nyílj ki!" — és gyermekkorunk egyik szép meséje szerint a kincskereső vágya beteljesedett. De nemcsak az arab Ali baba és a negyven rabló hitt egy varázslatos szó erejében, hanem az emberiség történelmén végig majdnem minden ember.

Mert nem mese az, hogy a kimondott szónak nagy és néha titokzatos ereje van. Egy kedves szóval a haragvót meg lehet szelídíteni; a szomorkodót meg lehet vigasztalni. Idegeneket, közömböseket szép szavakkal meg lehet nyerni, és a megbántásért bocsánatot nyerni.

Az állatszelídítők is szavakkal idomítanak, csitítanak. A mai gépkorszakban egy-egy szóval, hanggal kapcsolót indíthatunk, lakatot nyithatunk, gépembereket mozgathatunk.

De gondoltunk-e arra, hogy a szóval saját magunkat is irányíthatjuk, formálhatjuk, szelídíthetjük és tökéletesíthetjük?

Használjuk-e a szót, a varázsigét saját magunkra? Ahogyan másokat igyekszünk megnyerni, formálni, teszszük-e ezt magunkkal is?

Mert tény: ahogyan másokra tudunk szavakkal hatni, éppen úgy magunkat is szabályozhatjuk a szavakkal. Ma tudjuk, hogy a szó nemcsak az eszünkhöz szól, de főleg a tudatalattihoz, értelmünk ösztönös részéhez. Innen van az agymosás, brainwash, és az Ellenség ezt ügyesen használja a tévén, rádión stb. Milliókat nyer meg magának.

Vajon mi használhatjuk-e a szót magunkra? S vannak-e olyan varázslatos szavaink, amelyeket mi magunk

mondhatunk magunknak, és azokkal javíthatunk magunkon?

Igen, vannak ilyen varázsigék. S nekünk, akik az idegenben, sok bizonytalanság között bolyongunk, nekünk végtelenül szükséges, hogy a varázsigék erejét is felhasználjuk arra, hogy lelkileg és ezáltal testileg is épségben maradjunk.

A saját magunknak mondott és ismételt varázsigék, jelszavak csodálatos hatását sok tudós, orvos és lélekismerő bizonyítja. Amikor például reggel rosszkedvűen ébredek, és céltalannak látom az új napot, csak ismételnem kell magamban: Azért is szép és hasznos napot csinálok ma! És egész hangulatom ezáltal megváltozik, és valóban szép napom lesz. Ez nem beképzelés, ez a szavak varázsos ereje.

Hol találok magamnak ilyen varázsigéket? A leghatalmasabb, legeredményesebb „varázsige" az ima. Nemcsak azért, mert szép szavakból áll és emeli lelkemet, hanem azért is, mert mögötte ott van Isten, aki hallgatja.

Csodálatos varázsigéket találhatunk a Bibliában... Szenvedésben: Legyen meg a Te akaratod!... Szent Pálnál: Istennel minden az én javamra szolgál... Boldogok a béketűrők...

Mennyi varázserő van Madáchnál: Ember, küzdj, és bízva bízzál! Vagy Aranynál: Remélj, remélj egy jobb hazát!

A híres francia orvostudós, Coue, betegeinek ezt a receptet írja elő: Sebaj, majd elmúlik a rossz, és jobb lesz — és ismételjék sokszor!

A mai modern orvostudomány a feszültséget tartja sok betegség okának. Sellye professzor stressteória könyvét mindenkinek el kellene olvasnia. Ma az M. D. orvosok is mind többször hangoztatják betegeiknek a divatos varázsigét: Relax! Relax! Ernyedj el! Oldódj fel a fe-

szültségből! Ez gyógyítólag hat a testre, vérnyomásra, idegekre és lélekre.

A relaxationt, feloldódást többféle módon lehet elérni. Kikapcsolódni a munkából, séta csendes helyen, békés zene, nyugodt társaság, szép vidék stb., elősegíthetik az ideges feloldódást.

Vannak részletesen kidolgozott relaxformák. Vannak keleti, hindu módszerek, nyugati, néha gépies, hipnotikus formák. Kiválóak a karmelita szemlélődő elmélkedések.

Mindenki azt választhatja ki magának, amelyik természetének, körülményeinek leginkább megfelel. De modern embernek, főleg minden hontalannak, szüksége van naponta legalább egyszer néhány perces kikapcsolódásra a rohanásból, a gondokból, mert különben idegileg és lelkileg is összeroppanhat.

Ne követelj az élettől túl sokat,
ne szabj neki feltételeket; ne igényelj tőle olyat,
amit még soha senkinek nem adott!
Boldogságot senki és semmi más nem adhat nekünk,
csak tulajdon lelkünk.

Relax . . . Relax . . .

Relax... Varázsige ez manapság. Nemcsak az angolul beszélők részére, de majdnem mindenfelé. Mert a mai rohanó életben az agyonhajszolt idegeknek nagy szükségük van minél gyakrabbi relaxre, megpihenésre, elernyedésre. Csak így tudjuk tovább folytatni a robotot, de bármiféle munkát.

Nekünk, hontalanoknak még inkább fontos az edzett, nyugodt idegrendszer, különben ámokfutókká válhatunk.

De mivel nekünk keresztény múltunk és alapnevelésünk van, azért — mielőtt a mostani divatos feloldódási folyamattal megismerkednénk — gondoljunk előbb katolikus vallásunk egyik leghatásosabb „idegcsillapítójára", a rózsafüzérre.

Amit ma drága pénzen az idegorvosok különszobáiban tanítanak, gyakoroltatnak, az természetes formában, bőségesebben megvan a rózsafüzér imádkozásában... Csend... A gondok helyett valami szépre, nemesre gondolni... A szépből örömöt meríteni. S ezt az örömöt ismételni, hangoztatni, tízszer, hússzor ismételni... Hát van szebb és boldogítóbb gondolat, mint égi Anyánkra gondolni, az ő pártfogását, mosolyát szemlélni?... És ezt mondjuk, ismételjük tízszer, ötvenszer.

Ezért mondotta egyik honfitársunk: Amikor idegileg kimerülök, a kertben elmorzsolom lassan a rózsafüzért, és az 50 Üdvözléggyel sok 50 dollárt takarítok meg, amelyet az idegorvosnak kellene fizetnem...

Előfordul az életben, hogy ideges, fáradt, lelkileg kimerült vagy... A túl sok fizikai munka, az elintézni

valók, a töprengés, gond, aggódás a kimerülésig feszítik izmaidat és idegeidet... Ez a túlfeszültség káros a szervezetedre, egész lényedre. Nyugtalanságot, szorongást, kétségbeesést is okozhat. És beteggé teheti testedet, lelkedet.

A gép sem tud teljes megterheléssel vég nélkül működni. Az ember sem képes pihenés és kikapcsolódás nélkül állandóan feszültségben lenni. A gép nem működik simán olajozás nélkül, az ember nem élhet a megpihenés, a kellemes öröm olaja nélkül.

Ezért szükséged van megállásra, megpihenésre, akár rövid időre is, de gyakran. Kikapcsolódásra és örömre van szükséged, ha egészséges és hasznos akarsz maradni.

Tudnod kell kikapcsolódni, elernyedni, relaxolni. Ha nem tudod, meg kell tanulnod.

Hogyan? (A következő módszer több egészségügyi könyvben közöltek kivonata. Nem orvosi tanács, csak tájékoztató.)

Keress egy csendes, nyugodt helyet, kellemes hőmérsékletet, és friss levegővel, ha lehet! De meg kell tanulnod, hogy olyan helyzetben és környezetben is tudj relaxolni, ahol a kellemes körülmények hiányoznak. (Vannak gyárak, ahol a munkásoknak 10 percet adnak félnaponkint, hogy a gépek mellett gyékényen fekve kikapcsolódjanak.)

Ha módodban van, ülj kényelmes székben, vagy még jobb a padlón elnyújtózkodni, alacsony párnával a fejed alatt.

Most karjaidat oldalad mellett kinyújtva, tenyérrel felfelé, hunyd be szemedet! Ezután szorítsd ökölbe jobb kezedet, szorítsd! Érzed a feszültséget? — Most lassan nyisd ki öklödet, ernyeszd el egész karodat; érzed a különbséget a feszültség és az ernyedés között? — Menynyivel kellemesebb az elernyedt, pihenő állapot...

Ezt a megfeszülést és utána elernyedést végezd tested többi részén is: bal kar, lábszárak, nyakizmokon, arcvonásokon. Egy kis gyakorlattal ezt hamarosan megtanulhatod, és rájössz az elernyedés, a relax nagyszerű érzésére. Így, teljesen elernyedve maradj mozdulatlanul egy percig, csukott szemmel!

Most végy egy mély lélegzetet, és aztán lassan lélegezd ki! Kilélegezni, ez a fontosabb rész. Még egy mély lélegzet, és kilélegezni, kilélegezni! Mély lélegzet, és kilélegezni, kilélegezni!

Ezután lélegezz természetesen, de mélyebben mint általában! És tanulj meg mélyebben lélegezni minden helyzetben, körülményben! A mélyebb, teljesebb lélegzés jobban ellát éltető oxigénnel, több energiával, és megnyugtatja az idegeket. Az izgatottság megszüntetésének egyik legjobb eszköze a természetes, mély lélegzés.

És mondd is magadnak gyakran, ismételd: A mély lélegzés megszünteti az idegességet, aggódást és félelmet... A mély lélegzés megszünteti az idegességet... A mély lélegzés megszünteti az idegességet...

Most próbálj még mosolyogni is! A mosoly kellemes az idegekre. A mosolyhoz sokkal kevesebb izomfeszültség kell, mint a mosolytalan archoz. Ezért a mosoly simítja az arcot is. A mosoly is szünteti az idegességet, aggódást és félelmet. Mosolyogj! És mondd is, ismételd: A mosoly szünteti az idegességet, aggodalmat és félelmet... A mosoly szünteti az idegességet... A mosoly szünteti az idegességet... Mosolyogj!... Lélegezz szabadon, teljesen, és mosolyogj!

Az élet meghosszabbításának titka nagyrészt abban rejlik, hogy hibánkkal meg ne rövidítsük.

(Feuchtersleben)

Lelki egyensúly

Valószínűleg nem volt téves a statisztika az egyik nagyváros orvosi rendelőinek betegeiről. A számok azt mutatták, hogy a betegek 70 százalékának panasza lelki, idegességi okon alapult. A tünet testi, valódi volt ugyan, de az okozója nem szervi hiba, nem betegség volt, hanem a lelki egyensúly hiánya.

Amilyen a gondolat, olyan a hangulat. S a rossz hangulat nemcsak a lelket, de a testet is beteggé teszi.

Amikor tehát kikapcsolódást, elernyedést keresünk, hogy bírjuk az iramot, akkor nemcsak a testünket kell megpihentetni, de a lélek egyensúlyát is helyre kell hoznunk.

A testünket pihenő állapotba helyeztük, és biztattuk: relax, relax, lélegezz nyugodtan, mélyen, és mosolyogj!... A testünk megnyugodott.

De a felzaklatott lélek nem hagyná testünket pihenni. Tehát a lelkünket is meg kell nyugtatnunk. Hogyan?

A lélek nyugtalanságát a gondolatok, érzelmek okozzák. Tehát, ha a tested már pihen, akkor a gondolataidat és érzelmeidet kell megpihentetned. Mert problémáid, elérhetetlen vágyaid és gondjaid nyugtalanná és boldogtalanná tesznek. Csak pihent agy és lélek tud egészséges, hasznos és boldog lenni.

A kiegyensúlyozott lélek jelenti a boldogságot. Ezért most pihentetni fogod agyadat és lelkedet is.

Lehet, hogy tele vagy aggódással, problémákkal, kérdésekkel. Gondold meg: Ki tudná ezeket számodra megoldani? A könnyűeket igen, de vannak helyzetek, amelyeket ember nem oldhat meg, sem te, sem mások.

Mit tehetsz ilyenkor? Gondolj arra, aki Mindenható, a Teremtőre! Tudod, hogy létezik. Ő hozta létre a világot. Ő segíthet. Csak Isten segíthet. És ez az Isten szeret téged. Ha nem szeretne, nem hozott volna létre. Jobban szeret, mint gondolnád...

Ő tehát megoldhatja a gondjaidat — ha kéred. Szeresd őt, bízzál benne, és helyezd minden gondolatodat, érzelmedet az ő mindenható atyai kezébe. Ő gondoskodni fog mindenről. Ő végtelenül bölcs, és végtelenül szeret téged... Gondolj erre! Érezd át szeretetét!...

Isten kezébe téve összes terhedet, máris nyugodtabb vagy. Istennel otthon vagy... Vess ki tehát magadból minden kellemetlen gondolatot, érzést, haragot, félelmet! Felejtsd el a múlt hibáit is.

Lélegezz mélyen, nyugodtan, mosolyogj, és mondd: Már nem vagyok egyedül. Isten van velem. Mosolyogj! Ő van veled... Mosolyogj!... Isten van veled. Fogadd be magadba Istent, és hagyd, hogy Ő irányítsa életedet. Amiket te és senki ember nem tud elintézni, ő elintézi, mert nagyon szeret téged.

Átérzed Isten közelségét? Milyen jó, megnyugtató és boldog érzés... Add át magad fenntartás nélkül az ő csodálatos szeretetének. Fogadd el akaratát teljes bizalommal! Ő jobban tudja mint te, hogy mire van szükséged, mi válik javadra. És mondd: Legyen meg a te akaratod! Legyen meg a te akaratod!... És bízzál benne.

Relax. Lélegezz nyugodtan, felszabadultan. Pihenjen tested és lelked! Ha átadod magad neki, akkor végtelen nyugalmat érzel szétáradni bensődben. Hiszen ő veszi át a terheket.

Csendben vedd számba, hogy Isten már eddig is mennyi jót tett veled! Tudsz gondolkodni, beszélni, járni, látni, hallani, lélegzeni, szeretni és jót tenni. Nem mindenki tud. Gondolj a bénákra, vakokra! Te láthatod a

kék eget, a zöld lombokat, ezer színű virágokat; hallhatod az éneklő madarakat és sok más csodáját a természetnek... Mennyi jót adott neked...

Azután: vannak hozzád tartozók, szeretteid; lehetnek barátaid. S ha már nincsenek veled itt, imádkoznak érted odafent.

Gondolj mindarra, amivel Isten szeretete megajándékozott, és töltsd el lelkedet hálával Isten iránt. A hálaérzet könnyebbé teszi a ma gondját.

Hit, bizalom, hála és szeretet felemelik lelkedet, és te nyugodt, megelégedett és boldog lehetsz. Milyen csodálatos érzés! Gyógyít, felemel, erősít. Tested-lelked felfrissül.

Lélegezz nyugodtan, bízzál, mosolyogj! Mosolyogj magadra és embertársaidra, szeretteidre!... Nem vagy egyedül.

Az élet nehezebb napjain gondolj minderre; ismételd többször is! Erőt nyersz testednek és lelkednek.

Ép testben ép lélek! *(Hippokrates)*

Az élet művészete abból áll, hogy az ember tárja ki lelkét a legkisebb öröm felé is,
és tudja türelmes alázattal fogadni a szenvedést. Ne felejtsük, hogy az Isten sosem ácsol nehezebb keresztfát, mint aminőt a vállunk elbír; nem üt nagyobb sebeket, mint aminőt be is tud gyógyítani. A küzdések, csalódások, nehézségek nem arra valók, hogy elcsüggesszenek, hanem, hogy erőt öntsenek belénk. — A szenvedés és baj sokszor csak álruhába öltöztetett áldás... *(Perlaky)*

A lélek békéje

Az orosz írónak, Dosztojevszkijnek egyik megrázó regénye még a régi világból, a Bűn és bűnhődés. Filmet is készítettek belőle, és az elsötétített mozikban még az elfásult nézők is megremegtek, amikor látták, hogy a bűnnel mindig vele jár a büntetés.

Amikor mi most arról elmélkedünk, hogyan lehet testi-lelki erőnket megőrizni a hontalanság útján is, akkor szembe kell néznünk ezzel a kérdéssel is: Bűn és bűnhődés.

Nemcsak a vallások papjai, hanem az orvosok, lélekismerők is határozottan állítják, hogy a letört akarat, az idegösszeomlás egyik fő oka a mardosó bűntudat.

Még aki nem is hisz Istenben, erkölcsi világrendben, még az is a tudatalattijában fél az elkövetett bűnei büntetésétől.

Kezdve a görög drámaíróktól a mai napig, a világirodalom nagy művei gyakran írnak ilyenről. Dante a pokolról, Victor Hugo a bűnösök megbosszulásáról, Goethe a megidézett szellemek haragjáról. És ismerjük Arany János balladáját Ágnes asszonyról, aki a bűntudattól megzavarodva „ruháját a patakban mossa, mossa..."

Már a kisgyermek is megérzi ösztönösen, ha valami rosszat tesz. Még a kutya is szégyenli, ha gazdáját megbántja.

Mégis — manapság egyesek azt hirdetik, hogy nincs bűn. Még a vallásunkban is egyes „új próféták" azt mondják, hogy ne szóljunk a bűnről, mert azzal fölösleges bűntudatot okozunk, és ez árt az idegeknek. Pedig

a józan lélekismerők, pszichiáterek éppen azt mondják, hogy az elfojtott, elnémított bűntudat az, ami felőrli az idegrendszert.

Van-e bűn? — Józan embernek nem kell bizonyítanunk, hogy van. Saját bőrünkön éreztük, amikor a háború borzalmait szenvedtük, amikor ártatlanul börtönbe vetettek, fogságba hurcoltak. Amikor a menekültségben be nem fogadtak. Amikor hitvestársunk cserbenhagy, vagy a gyermekünk megtagad...

Merné valaki tagadni, hogy létezik bűn?

S mi a bűn? — A világ természeti és erkölcsi rendjének megbontása. És van büntetés? — Ha megbontom a természet rendjét, annak következménye van. Ha sokat vagy rosszat eszem, beteg leszek. Ki sejti még, hogy mi lesz a következménye az atomok felbontásának?

Ugyanígy, ha lelki rosszat teszek magamnak vagy másnak, pl. haraggal, gyűlölettel, akkor lelkileg leszek beteg. A gyűlölet nemcsak a másiknak árt, hanem mérgezi saját lelkemet is.

Minden bűnnek van következménye, büntetése. De a bűn és bűnhődés kapcsolatában még mi, keresztények is gyakran tévedünk. Úgy gondoljuk, tévesen, hogy minden bűnért az Isten személyesen büntet meg minket. Sajnálatos, hogy mi az Istennek csak ilyen rendőrszerepet adunk. Mintha ő nem tenne mást, mint figyelné, hogy mikor teszünk jót vagy rosszat, és a jóért megjutalmazna, a rosszért megbüntetne.

Ez a téves felfogás többnyire azért alakul ki bennünk, mert az Istent nem szeretjük szívvel-lélekkel. Félünk tőle, de nem szeretjük. Milyen szegényes, hiányos ismeret és hit az ilyen az Istenről! Hiszen az Isten a mi Mennyei Atyánk, aki azért hívott meg minket az életre, hogy itt a földön is, és majd a Lelki Országban is boldog gyermekei legyünk.

Óh, igaz, hogy itt a földön sokat szenvedünk is, részben saját magunk hibájából, részben mások bűnössége miatt, de ez a szenvedés nem Isten személyes boszszúja a bűneink miatt, hanem természetes következménye a megbontott erkölcsi rendnek.

Ha mindezt jól átelmélkedtük és megértettük, akkor a bűn és a bűnhődés rejtélye nem bonthatja meg lelki békénket, nem okozhat idegösszeomlást sem.

Tény, hogy ez a lelki nyugtalanság bűneink, hibáink miatt mindnyájunkban megvan, még ha külsőleg tagadjuk is, de ha valóban hiszem és szeretem Istent, mint Mennyei Atyámat, akkor ez a nyugtalanság megszüntethető.

Hogyan? — Bűnbánattal, bocsánatkéréssel, jóvátétellel. Ha kisebb a hiba, magam szólok hozzá: Uram, bocsáss meg! Ha súlyosabb a bűn, kérem a lelki orvos segítségét. Krisztus az apostoloknak és papjainak adta a közvetítő hatalmat a bűnbocsánatra: ők a lelki orvosok.

Ahogyan a súlyosabb testi betegségben az orvoshoz fordulok, úgy a lelki hibában is a lelkésztől, gyóntatótól kérek irányítást, segítséget.

A mai ideggyönge világ baja éppen az, hogy kerüli a bocsánatkérést Istentől, lélekben és gyónásban. Pedig milyen lelki megnyugvást, békét ad az a tudat, hogy Isten megbocsájtott!

A következmény a hibáért kijár ugyan, de a szeretet Isten és közöttem megmarad! Ez megszünteti a bűntudatot, lelki mardosást.

Lelki békém alapja a rendezett lelkiismeret. Az ilyen lelki béke pedig a boldogság előfeltétele.

Hagyj oda mindent, és mindent meg fogsz találni!
Tégy le mohó vágyaidról, és nyugalmat találsz!
(Kempis)

Csak egyet naponta

Orvosságosüvegen és vitaminokon olvashatunk ilyen felírást: Naponta egyet.

Belőle egy hasznunkra van: ha egyszerre többet vennénk be belőle, szervezetünk nehezen tudná megemészteni, felhasználni.

Szellemi, lelki táplálékból, frissítőből is jó néha csak kisebb adaggal bevenni. Ha egyszerre sokat vennénk belőle, egy része kárba veszhetne, mert csak felületesen menne át rajtunk.

A lelki, szellemi tápláléknál is jobb a kevés alaposan, mint a tömeg felületesen. (Ennek igazolását látjuk a mai iskolai oktatásnál is, mely könyvtárnyi adatot töm a diákba, de nem szoktatja alaposságra.)

Lelki táplálékunk, vitaminunk a nemes, szép gondolat. Ezért az ima a legjobb táplálék a léleknek.

Erősítő, buzdító táplálék az imán kívül a bölcs, okos és szent emberek szava, gondolata s a közmondások.

Ezekből gyűjtöttünk össze néhányat. Olvassunk el belőlük egyet, amikor fáradtak vagyunk, a bánatban, levertségben vagy csak úgy lelki erősítőnek, vitaminnak! De naponta csak egyet, s az a gondolat kísérjen minket egész napon át!...

★

„Amikor Ádám megkérdezi Mihály arkangyalt, hogy mi a hosszú élet titka, ezt a választ kapja: Not too much! — Semmi túlzás!" (Milton: Elveszett Paradicsom)

„Jobb a szerény életmód Isten félelmével, mint a nagy gazdagság aggódó félelemmel." (Biblia, Prov.)

A szenvedés misztériuma: Ha önként is átadom Istennek azt, amit úgyis el kell vesztenem, akkor könnyebbé válik a szenvedésem.

„Ha valaki megkér szívességre, tégy neki többet is, mint amit kér; így barátot szerzel magadnak."
(Mondino)

„Sors, nyiss nekem tért, hadd tehessek
Az emberiségnek valamit!
Ne hamvadjon ki haszon nélkül e
Nemes láng, amely úgy hevít..." (Petőfi)

„A boldogság olyan mint egy pillangó;
ha kergeted, mindig elérhetetlen marad.
De ha nyugodtan helyedben maradsz,
esetleg rászáll a vállad." (Howthorne)

„Az a boldog ember, aki tudja,
mire kell emlékezni a múltból,
minek kell örülni a jelenben
és mit tervezni a jövőre." (Glasow)

„A boldogság irány, cél az életünkben,
— nem egy hely, ahol megállunk." (Sands)

„A viharos vízen imádkozz Istenhez,
de evezz a part felé!" (Keleti közmondás)

„Aki nincs kapcsolatban az Istennel,
az olyan, mintha tagadná Őt." (Holland)

„A részvét sosem fölösleges pocsékolás, —
kivéve, ha saját magadra pocsékolod." (Martin)

„Van aki imádkozik, de nem feszül a munkának, s mindent Istentől vár. S van aki megfeszül a munkában, mindent attól vár, és nem imádkozik. — Ezek torzulások és elfajulások." (Prohászka)

„Úgy dolgozzál, mintha minden eredmény a munkádtól függne, és úgy imádkozzál, mintha minden Istentől függne!" (Közmondás)

„Az aggódás, félelem nemcsak az elménkben van, hanem az agyunkban, szívünkben, beleinkben is, és káros eredménye a test szerveiben is megmutatkozik."
(Crile, orvos)

„Mindenki aggódik, de nem mindenki hordozza magában hosszan az aggódást, hanem igyekszik megoldani vagy legyőzni. — Hogyan? — Először is HINNI kell, hogy le tudjuk győzni! Vannak akik legyőzik, miért ne tudnánk mi is?"

„Derű és vidámság az a napsugár, melynek fényében minden könnyebbé válik." (Paul, J.)

„Az öregkor bajai arra is valók: észrevegyük végre, hogy nem ez a föld a végső célunk. — Ha itt már nem nagyon kellünk, akkor Isten vár, és feléje kell irányulnunk."

„Az öröm a legnagyobb erőforrás. — A morcos ébredés megronthatja az egész napot. Tanulj a madártól: Dalolj, fütyürészs amikor felébredsz!"

„Sosem volt még úgy, hogy valahogy ne lett volna!"
„A legsötétebb eső után is kisüt a nap."
(Közmondások)

„A boldogság kék madarát hiába hajszoljuk az Északi-sarktól a Déli-sarkig, hiába száguldunk a föld körül autón, repülőn, hajón, óceánon, őserdőkön át, — az igazi boldogságot nem árulják sem Kamcsatkában, sem New Yorkban, sem Londonban, — az ott lakik mindenkinek saját lelkében — ha az rendben van..."

★

Gyöngyszemek, lelki vitaminok. — A mai élet megküzdésére szükségünk van minél több lelki táplálékra. Az ilyen gyöngyszemek abból az erőből adnak át nekünk, amely a hősöket, bölcseket és szenteket éltette.

A nemes, szép gondolat a legjobb lelki táplálék. Emel a bánatban, buzdít a fáradásban, irányít a jóra.

Naponta emeljünk fel belőle magunknak!

Bátran, félelem nélkül

Magára maradt, idős asszony írja: „ . Amikor felhalmozódnak a gondjaim, amikor gyöngeség, betegség környékez, és amikor nagyon elsötétednek az utcák magányomban — ilyenkor irigylem a bátor, kemény férfiakat... Mit nem adnék érte, ha meg tudnék szabadulni a félelemtől!..."

Ha megkérdeznénk azokat a bátor, kemény férfiakat, hogy ők valóban mentesek-e a félelemtől, — ha őszinték, azt kellene válaszolniok, hogy ők is félnek! Mert mindenki, minden ember és minden állat fél. Van aki nem mutatja, van akin meglátszik, de mindenkiben van félelem. — Fiatal, erőteljes, jól kereső férfit kérdeztem egyszer, csak úgy véletlenül, hogy hogyan van egészségileg? Azt felelte: Nagyszerűen! — de azért, a biztonság kedvéért megkopogtatta az asztal alját. Mert ő is fél.

Mi a félelem? — Rettegés vagy legalábbis aggódás valami rossz bekövetkezésétől. A félelem egy belső, lelki mozgalom, indulat, amely velünk születik. Nem kell szégyelni, nem kell letagadni. A félelemérzet tulajdonképpen az ember önvédelmi, riasztó szerkezete. Ha nem lenne meg bennünk, akkor vakmerők, felelőtlenek, érzéktelenek lennénk, és rengeteg balesetbe sodródnánk.

A természetes félelem megindítja szervezetünk teljes ellenállását, így gyakran megvéd a nehéz helyzetben. — A hiba ott kezdődik a félelemmel, amikor túlnő a természetes kereteken, amikor állandó rettegéssé válik, amikor állandó készenlétben, izgalomban tartja a szervezetünket. Ilyen formában nagyon káros.

A félelem egyik ártalmas formája az, amikor beképzelt, nem valódi bajtól félünk. Amikor nincs komoly ok a félelemre. — Az elmúlt hónapokban szinte pánikszerű lett a félelem a nők között, hogy esetleg mellrákjuk van, mint a hírekben közölt előkelő politikai asszonyoknak. Mi a tennivaló ilyen félelemben? — Orvosi vizsgálat, és utána elfelejteni az aggódást. Ha a magunk részéről megteszünk mindent, hogy baj ne érjen, a többit már rá kell bízni az Istenre, és valóban bízni benne!

Mi a túlzott félelem oka? — Lehet velünk született ideggyengeség. Helytelen táplálkozás, B-vitamin hiánya, gyenge szervezet, testi betegség. A háború alatt a németek lecithinnel (szójababkivonat) erősítették az idegrendszert. Lehet következménye a helytelen nevelésnek, amikor a szülők szoktatják rá a gyermeket az oktalan félelemre. — A félelem gyakran következménye a bűntudatnak és az Istenben való bizakodás hiányának. — Van-e módszer arra, hogy ha már félős természetűek lettünk, azon változtassunk, attól megszabaduljunk? — Van többféle út is.

Az egyik az, hogy a félelemmel, mégpedig annak lehető legrosszabb formájával szembenézünk. A meghalásra gondolok, mert emberi mondás szerint: a legrosszabb, ami történhetik velünk a bajban, hogy meghalunk. Amikor tehát valaki attól retteg, hogy súlyos beteg lesz, vagy pl. fél egy úton, hídon átmenni, mert esetleg ott szerencsétlenség érheti, gondoljon arra, mi lehet a legrosszabb, ami ott történhetik vele? — Az, hogy befejezi ezt a földi életet. De ezt előbb-utóbb úgyis befejezzük, mert ez a természetes menetrend. Ha ezt a legrosszabbat tudomásul veszem, és elfogadom, akkor a közbeeső bajok már csak kisebb kellemetlenségeknek fognak látszani.

Olyan ez, mint amikor egy katona hazajön a frontról épkézláb. A háború borzalmai után nem fog attól félni, rettegni, hogy otthon a háza lépcsőjén esetleg eltörheti a lábát. Óvatos lesz, de nem fél. Mi az ahhoz képest, amin ő már átment? — Így formálódnak ki azok a bátor férfiak. És így formálódnak ki azok a hősi asszonyok, anyák és feleségek, akik az élettől igen nagy keresztet kaptak már a vállukra. Ezek már megtanultak a kis bajoktól, keresztektől nem félni.

Ez a bátorsággyakorlat a második út arra, hogy a fölösleges félelmektől megszabaduljunk. Gyakorolnunk kell a bátorságot. Gyermekeinket is tanítanunk kell erre... Vannak emberek, akik pl. nem mernek hivatalokba menni ügyeiket elintézni, mert „félnek". Nincs rá ok — legalábbis a rendes országokban —, de izgulnak, félnek. Hogyan lehet erről leszokni? — Úgy, hogy menjünk el a hivatalokba még a szomszédunk, barátunk ügyében is. A gyakori próbálkozás elveszi a félelmünket. A bátorság gyakorlása a kis dolgokban megedzi a lelkünket a nagyobb veszélyekre is. — Aki eltörte a lábát, az először fél rálépni gyógyulás után. De a sok kis lépés után már szaladni, ugrani is mer, félelem nélkül.

Fogadjuk el, hogy mindnyájan félünk a bajoktól egy bizonyos mértékben. De ne engedjük, hogy a félelem uralkodóvá váljék fölöttünk, vagy rettegéssé váljék, hogy letörjön minket. — A módszer erre: készen lenni a legrosszabbra is; gyakorolni a bátorságot, kezdve a kis próbáktól a nagyokig, — és bízni, teljes szívvel-lélekkel bízni a Gondviselőben, aki a mi Atyánk.

„A bátorság nem azt jelenti, hogy nem vesszük észre a veszélyt, hanem azt, hogy látva a veszélyt, igyekszünk legyőzni azt." *(Richter)*

Öröm is kell!

Több hit! Több szeretet! Több világosság! — Remek jelszavak, de kell ennél több is az élethez.

Az I. világháború utáni mélyponton, a levertségben a német keresztény mozgalom hozta fel ezt a jelszót: Több örömöt! — Mert öröm nélkül nagyon nehéz elviselni az életet.

Az öröm meghirdetésének legnagyobb napja volt Jézus születése, amikor az angyalok serege szólt az emberhez: Nagy örömöt hirdetek nektek, megszületett a Megváltó!

A mi hontalan életünk leéléséhez pedig különösen kell az öröm olaja. Nem elég az egészséges test, a világos fej. Kell, nagyon kell az örülni tudó lélek is.

Egyik magyar ünnepély után, melyet Amerika nagyobb központjában rendeztek, több hontalan barát maradt együtt az asztalnál beszélgetésre. Szóba került a közös múlt az osztrák menekülttáborokban, a szűkös, éhező napok és az akkori teljes bizonytalanság. Mégis, abban az időben több volt bennünk a cselekvési vágy, az életbátorság. Felvetődött a kérdés: Miért voltak akkor bátrabb terveink? Volt aki azt mondta, hogy azért, mert fiatalabbak voltunk. Van ebben valami igazság, de vannak öregek, akik bizakodóbbak mint sok fiatal. A helyes választ az adta meg, aki azt mondotta: azért vágtunk neki az új világnak bizakodóan, mert még bennünk volt az öröm, hogy megszabadultunk. Mint aki nagy betegségből felgyógyul, az örül az egészségének, és reményei vannak. Amikor már elfelejtjük az egészség

vagy szabadság örömét, akkor csökken bennünk a cselekvési vágy.

Aki nem tud örülni, az lélekben már veszti a csatát. Aki nem tud örülni, annak munkája csak félmunka. Aki nem tud semminek sem örülni, annak élete csak vonszolás egyik napról a másikra.

De hogyan örülhetünk, amikor annyi gond és baj ér? Amikor hontalanok, elhagyottak, özvegyek vagy betegek vagyunk? Mi lehet ilyenkor még az öröm? Az, ami még megmaradt az életből, s ennek örülnünk kell, mert különben még nehezebbé tesszük a helyzetünket.

Az örömnélküliség hálátlanság Isten iránt is. Aki nem örül, az nem értékeli Isten adományait. Pedig a legnagyobb bajban is még mindig akad bőven, amiért hálát kell adnunk.

Az öröm nem kacagást, nevetést jelent, bár az is nagyon jó és egészséges. Az öröm lényege a derű magunkban, szórakozásunkban, munkánkban, családunkban és másokkal való kapcsolatunkban. Csak nézzük meg egyszer annak a családnak a boldogságát, békéjét, ahol örülni is tudnak!

Az öröm azt jelenti hogy elfogadom azt az életkörülményt, amelyben éppen vagyok. Ha van rá lehetőség, javítok rajta, de ha nem lehet, akkor elfogadom és szívesen viselem, még igyekszem örülni is, mert így sokkal könnyebb elviselni.

Ott van példának az az asszony, aki tolószékben él már több éve. Nagy kereszt, nehéz súly ez, sötét árnyék a beteg életében. De ez az asszony nem sötét árnyéknak tekinti, hanem kihívásnak, próbatételnek, és amikor tovább akar gördülni benne, néha megpaskolja a kereket, és ezt mondja: Gyi, lovacskám, menjünk előre!

Örülni kell tudni! Örülni kell tudni! — hidd és mondd! Mondd magadban és mondd hangosan; mondd

tízszer, százszor és ezerszer! Mondd addig, amíg megtanulsz örülni tudni, legalább a megmaradt kis dolgoknak is! Meglátod, sokkal könnyebb lesz az életed.

Az örömre való ok nem mindig adódik magától. Ilyenkor keresnünk kell! Éppen amikor nagyon sok rossz sorakozik fel előttem, akkor kell kikeresnem azt, ami még örömöt adhat!

Reggeli imámban ne azt számoljam, panaszoljam, hogy hol fáj, hol szúr, hogy milyen bajok várhatnak ma rám, hanem számoljam fel a Teremtőmnek azokat, amiket még megadott!

S napközben keressem az alkalmat, amikor mosolyoghatok magamra, házastársamra, gyermekeimre, barátra, virágra, fára, madárra, napfényre. Ha elfelejtettem már mosolyogni, tanuljam meg megint. Kezdetben nem sikerül tökéletesen, csak grimasz lesz, de lassan megint belejössz. S az öröm ragályos; másra is átterjed. Csak figyeld meg, mennyivel jobban szeretnek majd, ha mosolygós leszel. Ne a hamis, udvarias mosolyt tanuld meg, hanem azt, amelyik a szívből, a derűs lélekből fakad.

„Az Isten maga az öröm, mert ő csak ad, ajándékoz. Ha Istennek átadod magad, akkor az örömnek adtad át magad. Az öröm akkor kezdődik, amikor abbahagyod saját boldogságodat keresni azért, hogy megkísérelj másokat boldoggá tenni." *(Quoist)*

„Ha egy szent szomorú volna,
az nagyon szomorú szent volna."
(Szalézi Szent Ferenc)

Van benne humor is

A frissen érkezett bevándorló még nem ismeri Amerika népességének összetételét. Nem gondol arra, hogy 150 évvel ezelőtt még nagy területeken indiánok laktak. S az sem jut mindig eszébe, hogy vannak városok, ahol ma mindenféle nyelven beszélnek, pl. magyarul is.

Így történhetett meg az, hogy a clevelandi Bakáj úton két újonnan érkezett magyar leány humoros helyzetbe került, melynek azonban nem nagyon örültek... Amint mennek az utcán, mellettük előz egy pap. Az egyik lány elég hangosan, persze magyarul, odaszól a társához: Nézd, Magdi, milyen nagy uborkaorra van annak a papnak! — A pap visszafordul, s mosolyogva, de magyarul ezt mondja: — Az ám, kisasszony, ez még hazai termés!

Van a hontalan életnek humoros része is. És ez éltető só lehet a hétköznapok gondjai között. Nevelnünk kellene magunkat arra, hogy a könnyek között is meglássuk a vidám, humoros oldalt.

Még a front előtt való menekülésben is voltak események, amelyeken derülni lehetett. Ilyen volt az, amikor Zsirát elhagyva, valamelyik első osztrák faluban páncélöklös SS-emberek álltak őrt, és nézve a menekülőket, köztük a férfiakat is, az egyik csúfolódva odaszólt: Nos, hős magyarok, szoros a nadrág, és szaladunk? — Aztán vagy 10 km-rel tovább ugyanaz az SS a motorbiciklijén, csomagokkal megrakodva igyekszik előbbre jutni a torlódó tömegben. Amikor magyarjaink felismerték őt, odaszóltak neki: Mi az, az osztrák sógornak is szük lett a nadrág?

Nehéz idők voltak, de az ilyen akasztófahumor is jól jött, mert enyhítette az izgalmakat.

Valahol az Attersee környékén történt egy derűs eset a frissen érkezett menekült pappal. Néhány szót tudott németül, de nem sokat. Mivel a tó felől hideg szél fújt, és füle érzékeny volt, szeretett volna meleg fülvédőt venni. Német nevét nem tudta, de magyar ismerősei mondták neki, hogy Ohrschütze. Azt is mondták neki, hogy véletlenül ne Ohrfeiget kérjen, mert az pofont jelent... Elindult a faluba a bolt felé, és magában mondogatta: Ohrschütze, Ohrschütze... De közben találkozott egy másik magyar csoporttal, s ezek megállították, beszédbe elegyedtek.

Amikor tovább folytatta útját, már nem volt benne biztos, hogy Ohrschütze vagy Ohrfeige. Az utóbbit választotta ki magának, és amikor belépett a boltba, a fülére mutat, és mondja az osztráknak: Bitte eine Ohrfeige. A vékonyka kis osztrák boltos, ránézve a hatalmas termetű dunántúli papra, remegve összehúzta magát a pult mögött, és úgy könyörgött: Nein, Hochwürden, nein! Um Gottes willen, nein!... (Nem, Páter, nem, az Isten szerelméért nem!)

Jó adag humor volt a magyar fiúk csínyjeiben is, amikor éhségükben igyekeztek ennivalót kicsikarni a német falusiaktól. Fogtak verebet, megfestették szép sárgára, és mint kanárit elcserélték egy darab kenyérért, szalonnáért. — Az osztrák sem volt szerény, és egy kiló kenyérért, darab szalonnáért átvett tőlük egy teljes lovasfogatot...

Bizonyára emlékszünk még a feketéző időkből arra a híres esetre, amikor a táborba becsempészett, leölt sertést a mellékhelyiségben rejtették el az MP (tábori rendőrség) elől. Felöltöztették bő női ruhába, cifra kalapot húztak a fejére, és ráültették az ülőkére...

Így mondják. S azt is mondják, hogy az ami rendőr ezt a WC-t is átnézte, s félig benyitott abba a fülkébe is, de látván benne „valakit", gyorsan betette az ajtót, miközben „Excuse me" (bocsánat), mormolta.

Ha azokban az időkben a koplalásban, kilátástalanságban nem lettek volna humoros jelenetek is, s ha azok nem jártak volna szájról szájra, néha hűen, néha nagyítva, akkor talán mindnyájan idegroncsokká váltunk volna.

De, hála az Istennek, a bajban, a sötét napokban is mindig adódott egy kis derűs égbolt, egy kis humor, és ez tartotta bennünk a hit mellett a bizakodást, reményt.

S ilyen kis mosolyokat, derűs humort találtunk mindig itt az idegen világban is.

Clevelandról mesélik... Az egyik füllesztő meleg délutánon hontalan társaink is kapaszkodtak a zsúfolt autóbuszra az izzasztó gyári munka után, hogy mielőbb hazaérjenek pihenni. A Bakáj felé tartó egyik autóbuszon felszáll egy idősebb magyar is, de ülőhely már nem volt, így kapaszkodik a lógó fogantyúba.

Egyszerre megszólal a sarokból valaki:

— Jöjjön ide, szorítunk egy kis helyet magának!

Odamegy, bepréseli magát, és köszöni:

— De honnan tudta maga, hogy én magyar vagyok? — kérdi.

— Nem tudtam én — válaszol a másik.

— Hát akkor miért szólt hozzám magyarul?

— Hát azért, mert másképpen nem tudok, csak magyarul...

És sorolhatnánk még tovább a derűs, humoros eseteket, melyek a vándorutunkon is szembe jönnek velünk. De kell hozzá szem és nyitott lélek, hogy észrevegyük őket.

Boldogok, boldogabbak azok, akik még észreveszik

a napos oldalt. Életművészet az, amikor a nehéz napokon is tudjuk a vidámat meglátni.

Vajon én tudom-e meglátni és élvezni a humort, derűt? Tudok-e még mosolyogni?

Taivanból küldött egy kínai nővér levelet, melyben azt írja, hogy a sok bajban, szenvedésben, az üldözések és menekülés napjaiban tanulta meg, hogy a mosoly, az örülni tudás milyen nagy segítség. Kis versfélét is küldött erről, ismeretlen szerzőtől.

Tanulj meg mosolyogni, derűsnek lenni!
Ha csak egy kicsit is mosolyogsz,
az már felemeli a szívedet,
megnyugtatja hangulatodat.
Békét hoz lelkedbe,
elősegíti egészségedet,
megszépíti arcodat...
Mosolyogj! Elsősorban MAGADRA.
Addig mosolyogj magadra,
amíg megszereted magadat,
összetört formában is.
Mosolyogj magadra addig,
amíg eltűnik a levertséged
és megtelik egész lényed
reménykedő, derűs napfénnyel...
Aztán menj barátaid közé,
és terjeszd magad körül is ezt a fényt...
Mosolyogj gyakran az Istenre is!
Mosolyogj rá félelem nélkül!
S fogadd tőle bizalommal mindazt,
amit utadba küld.
Ő majd viszonozza a mosolyodat
itt a földön és az egész örökkévalóságban.
Tanulj meg mosolyogni!

Madarat tolláról . . .

(BEILLESZKEDÉSÜNK AZ IDEGEN DIVATBA)

Egyik esős délután az ausztriai felfogó menekülttáborból néhány fiatalember volt indulóban a város felé. Az autóbusz soká jött, és már kezdtek türelmetlenkedni. Végül az egyik odaszól a barátjához: Te tudsz kicsit németül, kérdezd meg azt az osztrák pacákot, hogy mikor szokott az autóbusz jönni.

Az „osztrák pacák", zergetollas, jól öltözött férfi, még mielőtt tört németséggel szólhattak volna hozzá, elővette zsebóráját, és tökéletes magyarsággal, mosolyogva válaszolt: Kérem, még van 10 percük.

Fiatal magyarjaink restellték a helyzetet, de ki gondolta volna, hogy egy magyar menekült ilyen tökéletes osztráknak tud öltözni? — Pedig, ha józanul gondolkoztak volna, számíthattak volna rá, hogy van közöttünk gyorsan beilleszkedő ember is.

Mert a természet egyik sajátos törvénye, hogy minden élőlény igyekszik idomulni, alkalmazkodni ahhoz a környezethez, amelyben élnie kell. — A szivárványos pisztráng például az erdei patakban élesebb színeket vesz fel, mint ugyanaz a pisztráng a napsütötte tóban. Ne is szóljunk a színét változtató kaméleonról. Az idomulás elősegíti a létfenntartást.

Józan emberi eszünk is úgy diktálja, hogy bizonyos mértékig alkalmazkodnunk kell ahhoz a helyhez, országhoz, néphez, amely közt élnünk kell. Így tettük ezt otthon, amikor a magyar formákhoz alkalmazkodtunk szokásban, ruhában, divatban. Aki nem követte a megszo-

kott formát, annak a különc vagy gigerli nevet adták. Józan ember nem igen volt extravagáns.

Ha ez helyes és józan volt otthon, akkor hasonlóképpen helyesnek kell lennie itt az idegenben is. A magyarságunkon nem esik csorba azáltal, hogy a befogadó ország szokásai szerint öltözködünk. Ezzel azonban nem szólunk az ellen, amikor ünnepélyeken, felvonulásokon hírt és elismerést szerzünk művészi magyar népviseletünknek, mely megállja a helyét bármelyik nemzet népviseletével szemben.

A mindennapi életben azonban helyes, ha követjük az általános szolíd divatot az öltözetben. Amikor hontalanságunk kezdődött, sokan nem értették ezt a problémát, és vagy nem követték az általános szokást, vagy pedig a túlzott végletbe esve majmolták az idegeneket. A két végletre példának képzeljük el azt, ha valaki a Bakájon bő magyar gatyában vagy sujtásos díszmagyarban cipelné haza az üzletben vásárolt élelmet a papírzacskóban. Vagy a másik véglet, ha a frissen bevándorolt ötvenen felüli férfi bitniknek öltözne. Mindkettő túlzott példa, de kisebb mértékben majd mindegyikünk hibáz a helyes középút ellen.

A helyes alkalmazkodáshoz a ruházatban nem elég a divatlapokat néznünk, mert ezekben sok esetben szándékos félrevezető reklámok, agymosás vannak, hanem ismernünk kell a befogadó ország és a nép józan részének lelkivilágát. Sok függ az éghajlattól is.

A madarat tolláról ismerjük meg, az embert nem csupán a barátjáról, hanem az öltözködéséről is.

Nekünk idegeneknek a ruházatban is megfontoltan a józan középutat kell járnunk. Máskülönben torz figurákká válhatunk, hamar kinéznek körükből, és ez nekünk néha nehéz lelki nyomást okozhat.

Ahogyan nevetségesnek találnánk, ha egy Magyar-

országra látogató külföldi a pesti utcán mindenáron hortobágyi csikósruhában akarna korzózni, egy szót sem beszélve magyarul, éppen úgy furcsa lehet az itteniek-nek, ha kezdeti tört angolsággal mindjárt texasi cowboynak öltözködnénk.

Van a ruházkodási szabálynak még egy fontos mondanivalója öreg korunkra is. Fáradtságunk vagy néha letörő hangulatunk miatt hajlamosak vagyunk idős korunkban hanyagabbul öltözködni. Az egyszerű ruha nem baj, de a gyűrött, tisztátalan ruha bántó. Nem annyira másokat bánt, mint saját önérzetünket, saját magunk értékelését, megbecsülését. És ez lelkileg ront rajtunk.

A szerénység, ahogyan mondják Szent Ferenc-i egyszerűség, szelíd tisztaságot, testi-lelki rendezettséget jelent.

Igaz ugyan, hogy nem a ruha teszi az embert, de a külső megjelenés részben tükre a bensőnknek.

Az idegenben ez különösen lényeges követelmény, ha céljainkat el akarjuk érni.

Nem látjátok, hogy mi az ember?
Féreg, mely majd formáland angyali pillangót,
s az ítéletre pajzsa nélkül tér meg. *(Dante)*

Csak amikor rájöttünk arra, hogy egyetlen ember sem olyan fekete, mint az ördög, s hogy senki sem olyan ártatlan, mint az angyal, hanem mindnyájan többé-kevésbé fehér-fekete csíkosak vagyunk, mint a zebra, vagy szürkék, mint a szamár, csak amikor mindezt jól megértjük, csak akkor leszünk képesek embertársainkat megérteni. *(Künkel)*

Papagáj módjára

(BEILLESZKEDÉSÜNK AZ IDEGEN NYELVBE)

Az egyik amerikai, közép-nyugati farmon folyt le a következő párbeszéd a farmtulajdonos és Józsi bácsi, a bevándorolt magyar között. A farmer bejön a konyhába, ahol Józsi bácsinak néha segíteni kellett a főzésnél is.

Farmer: One coffee.

Józsi bácsi úgy értette, ahogyan hangzik: van kafi, és így is válaszolt rá: Van. Aztán a pontosság kedvéért még hozzátette: Most forr.

A farmer is úgy értette, ahogyan hangzott neki: Four (4). De ő csak egyet, one-t akart, azért helyesbíteni akart: Not four, one coffee.

De Józsi bácsi nem hagyhatta ennyiben, mert hiszen mindenki láthatta világosan, hogy igenis a kávé forr, és ezért bizonygatta, hogy de bizony forr.

Ekkor a farmer már az ujjain mutatta, hogy nem four, csak one...

A vita végét Józsi bácsi már nem mondotta el, csak annyit tett hozzá, hogy a csuda vinné el ezt a bükkfa nyelvet, papagájnak való ez...

Bevándorlásunk kezdete idejében sokan voltunk így az idegen nyelvvel, s talán nem gondoltunk rá, hogy Józsi bácsi milyen nagy igazságot mondott, hogy papagájnak való nyelv. Mert ha egy papagáj meg tudja tanulni, akkor egy értelmes magyar is képes rá. Nem kell hozzá sok tudomány, csak mondani kell, és újra mondani, amíg megragad.

Emigrációs életünknek talán egyik legnehezebb fel-

adata megbirkózni a nyelvi nehézségekkel. Hiszen a nyelv az az eszköz, mellyel közöljük gondolatainkat, kívánságainkat, hangulatunkat, véleményünket. Ha nem tudjuk megmondani, hogy mit akarunk, olyanok vagyunk, mint a néma gyermek: anyja sem érti szavát.

Csak a jó Isten a megmondhatója annak a sok bánatnak, kétségbeesésnek, melynek oka csupán az volt, hogy nem beszéltük az idegen nyelvet. Mennyi értékes szakember, gépkezelő, ügyvéd, mérnök, kémikus, tanár stb. kényszerült bele más munkakörbe, és néha letört idegileg, lelkileg, mert soha nem tudta annyira megtanulni a nyelvet, hogy szaktudását kifejezhette volna.

Kiváló sebészorvosok, belgyógyászok, nagy otthoni gyakorlattal és múlttal, itt kezdhették elölről — ha kezdhették —, amíg fiatal diákok között megtanulták idegen nyelven kimondani azt, ami már régen a kisujjukban is benne volt.

Hány kiváló szakemberünk bukott meg a felvételi vizsgán, elemi iskolásoknak való kérdéseken is, egyszerűen csak azért, mert nem értette az idegen nyelvű kérdést.

Még azt a mérget is le kellett nyelnünk, hogy az itteniek becsmérelték az otthoni tanításunkat, mert az idegen nyelv miatt nem sikerült itt egy-egy vizsga. Mert az idegen nem tudja felfogni, hogy valaki ne értse az ő világnyelvét. Azt nem veszi észre, hogy ő sem tudja tökéletesen a saját nyelvét, s csak úgy értik meg egymást néha, ha betűzik, spellolják. A kiejtési szabályok pedig még vígjátéknak is adhatnak anyagot.

Ha komolyan betekintünk emigrációs életünkbe, akkor el kell ismernünk: kezdeti kudarcainknak nagy százaléka abból eredt, hogy nem tanultuk meg időben az idegen nyelvet tökéletesen. Ez volt az oka, hogy nem

folytathattuk a saját szakmánkban, vagy lemaradtunk az előmenetelről.

Nem az egészen idősekre gondolunk, de a fiatalabbakra, akik sohasem akarják vagy nem tudják megtanulni az idegen nyelvet tökéletesen. Pedig a bevándorlók 95 százaléka megtanulhatná, hiszen a magyar általában tehetséges ebben.

Józsi bácsi szavai szerint csak mondani kell, papagáj módjára. Mindennap 5—10 új szót, és mondani, ismételni, munka közben, úton, mosakodásnál. Ismételni tízszer, százszor. (És kiváló segítség az idegen nyelv megtanulásánál a tape-recorder, magnetofon, mert saját hangunkat hallva, észrevehetjük a kiejtésen a különbséget.)

Van a nyelvtanulásnak lelki szempontból egy akadálya vagy titka. Nem szabad büszkének, szégyenlősnek lenni. Mi magyarok szeretünk hibátlanoknak feltűnni. Az idegen nyelv tanulásánál el kell fogadnunk, hogy hibázunk, és néha kinevetnek érte. Aki szégyenlős, az nehezen fog megtanulni idegen nyelvet. Ezt tehát le kell győznünk magunkban.

Elmélkedésnek való kérdés: Kerülöm-e az idegen nyelven való társalgást azért, mert félek, hogy hibásan mondom? Ha igen, akkor baj van az alázatosságommal. Sok a büszkeség — és ez nem hasznos...

Legyünk tiszták a beszédben is, ne csak a ruhában!
(Perlaky)

Aki másnak súlyos bűnét ok nélkül nyilvánosságra hozza, az maga is súlyosan vétkezik. Aki folyton mások tökéletlenségéről beszél, elárulja a saját tökéletlenségét. *(Loyolai Szent Ignác)*

Társadalmi keret

(Beilleszkedésünk az emigrációs népcsoportba)

Hi Joe. — Hi John. — Üdvözlések röpködtek a levegőben a nagy partin, amelyet a gyárüzem rendezett karácsony előtt. Jelen volt a takarítótól az elnökig mindenki. Ezt persze csak a bennfentes ismerős tudta megállapítani, mert a Hi és Hello megszólításokból és a látszatra egyformán élesre vasalt nadrágokról nehéz lett volna megmondani, hogy ki micsoda.

Horvát János, az újonnan érkezett és alkalmazott gépkezelő is jelen volt, és tágra nyílt szemmel nézte, amint a gyár alkalmazottai, fehér ingesek és nem fehér gallérosok úgy bratyiznak egymással, mintha gyerekszobájukban közös tálból ették volna a cseresznyét.

János ebből egy következtetést vont le, és amikor másnap este egy fényes étkező előtt találkozott az egyik főmuftival, kipróbálta a demokráciában való jártasságát, és odaköszönt neki egy hangos Hi Ed-et. Az eredmény azonban eléggé elütött az előző esti parti hangulatától.

Mert János következtetése hibás volt; látszatra nagy az egyformaság, de itt is megvan egy bizonyos válaszfal és kasztrendszer, és ami a munkahelyen szokás, az nem mindig szokás a privát életben.

Még feltűnőbb a válaszfal — bár mindenki erősen tagadja — a származási eredet szerint. Vannak népcsoportok, ahonnan származni előkelő dolog, mint pl. az angolok és skótok utódai; ezek szinte predesztinálva vannak a politikai karrierre; az ír származás mintha több szent fénnyel venné körül az utódokat, és ez kimondott

előnyt jelent pl. az egyházi pályán a magasabb stallumok elérésében. A közép-európai származás szinte belekényszeríti az emigránst a dolgozó osztályba. Mi magyarok is ebbe a csoportba tartozunk, és bár néhány szerencsés vagy ügyesebb fel is lendül a magasabb létrafokra — hisz Isten sok tehetséggel áldotta meg fajtánkat —, mégis, nagyobb részünk kénytelen a kulizó rétegben maradni. Ennek oka a származási válaszfal, az általános előítélet velünk szemben — és elég nagy mértékben a mi saját, be nem illeszkedő magaviseletünk is.

A régi római birodalomban igen nagy hatása volt annak, ha valaki kijelenthette magáról, hogy „civis Romanus sum" — római állampolgár vagyok. A rómaiakat ez büszkeséggel töltötte el. Hasonlóképpen fűti a büszkeség, néha önteltség ennek a nyugati Babilonnak a polgárait is: ők a II. világháború győztesei, a világ legnagyobb hatalma, és ebből azt következtetik, még az alacsonyabb nívójú egyedek is, hogy ők egyénileg is a világ urai, és mint ilyenek, ők tudnak mindent a legjobban. Az Übermensch vagy ha úgy tetszik, a superman nem német találmány: azóta létezik, mióta a világ fennáll. Ez az önteltség reális következménye a világhatalmi helyzetnek, és táplálja a közhangulat, a televízió, sajtó és nevelés is.

Ezért nagy a megütközés, ha egy friss bevándorló nem ismeri el az ő mindentudásukat, ha ő akar többet tudni náluk: ezt nem bírják elviselni. És ha mélyen belenézünk az emigrációs lelki problémákba, itt találjuk az első és talán legfontosabb okot a törésre: ők a világhatalmi polcról úgy kezelnek minket, mint greenhornokat, keleti barbárokat (még a ránk kent cigánykarakter is erősen kísért az emlékekben), mi pedig nem respektáljuk az ő friss világhatalmi tekintélyüket, sőt: őket okolva a kommunizmusért, Jaltáért és sok minden má-

sért — úgy érezzük, mi lennénk felül. (Az igazság firtatását hagyjuk máskorra!)

Melyikünk ne emlékezne még egy-egy villamos megváltozott hangulatára, amikor Budapesten a Valéria-telepnél felszálltak a volt fehérorosz emigránsok? Minden reggel arra vitt a villamos az iskolánk felé; jól belémvéső dött a kép. Riadt tekintetű sovány, rosszul öltözött embercsoport. Egyesek közülünk talán szintén a saját felsőbbrendűségünkre gondoltunk őket látván, pedig tudjuk, hogy sok gárdatiszt, mérnök, művész és diplomás volt köztük.

Most mi vagyunk a riadt tekintetű, rosszabbul öltözött emigráció, legalább is az első években, és a bélyeg rajtunk maradt még akkor is, ha valóban mi vagyunk az értékesebbek, még azután is, ha már megvettük az első Buickot vagy Cadillacet. Ezen nem változtat az sem, ha nagyon gyorsan felejtünk el anyanyelvünkön beszélni, ha rikítóbb ruhába bújunk mint ők, és ha hellózunk és hiolunk úton-útfélen.

Azt, hogy emigráns bélyeg van rajtunk, hogy mi a magyar vagy a közép-európai csoporthoz tartozunk, és hogy a befogadó ország emberei egy világhatalom egyedei, ezt a tényt, és mindazt, ami ebből következik, tudomásul kell vennünk.

Tévedés lenne azt mondani, hogy nyugodjunk bele; sőt: lelki felsőbbséggel finoman harcolnunk kell a magyar értékek elismeréséért, ez kötelességünk, de a tényt, az emigrációs bélyeget tudomásul kell vennünk. Ezt magunkra vettük, amikor átléptük régi hazánk határait. Amikor meg nem értés vagy lenézés, mellőzés ér munkánknál vagy társadalmilag, ne szívjuk nagyon mellre, mert így volt a világ kezdetétől fogva, amióta Káin és Ábel utódai elszóródtak a világon.

Lelki békénk, boldogságunk és emigráns feladatunk

érdekében is a tényt egyszerűen, REÁLISAN vegyük tudomásul, és aszerint mérjük ki lépéseinket.

Jó kutya lennék, mert a magamszőrű embert azonnal kiszagolom a társaságban.

Hibájával együtt szeretni a másikat, —
ez a nagy valami!

Templomi élet

(Beilleszkedésünk az új lakóhely templomi életébe)

Napsütéses, szép vasárnap délelőtt volt. A zöld fák teljes pompájukban terítették üdítő árnyékukat a virágoskertes házak fölé. A kertekről meg lehetett állapítani, hogy melyikben lakik magyar, szlovák vagy német származású bevándorló. Abban az utcasorban, amerre haladtunk, a látszat szerint többnyire magyarok laktak, és ezt igazolta a sok magyar szó és az elég sok ismerős arc.

Mi ketten a kísérőmmel Midwestről jöttünk látogatóba Clevelandbe. Mifelénk ilyesmit, több magyart egy csoportban nem találni. A társam meg is jegyezte: „Milyen más érzés itt járni az utcán; néhol még magyar feliratot is látni; úgy érzem magam, mintha egy dunántúli, vagy legalábbis felvidéki faluban vagy kisvárosban mennénk. Mennyivel boldogabbak lehetnek azok, akik itt laknak, mint mi a szétszórtságban."

Nem szóltam a megjegyzésre, de magamban előre élveztem a hatást, amit majd a közeli magyar templom fog kelteni benne. Mert oda igyekeztünk a magyar misére. Úgy volt hirdetve, hogy magyar énekes nagymise. Ilyenen sem imádkoztunk már, amióta elmaradtak mögöttünk a linzi, salzburgi vagy wörgli magyar misék. Nem szólva az otthoni megszokott kedvenc templomokról a Ferenciek terén vagy bárhol a szép magyar földön.

Ilyen gondolatok vonultak végig bennem, amint haladtunk a magyar templom felé. Társam is ilyen emlékekkel küzdhetett, mert az úton többet nem beszélt.

A templom bejáratánál sok magyar felírást, hirdetést láttunk. A berendezés általában hasonlított az otthonihoz; a falfestményeken magyar jelszavak; a stációk magyar szóval mondták el Krisztus kálváriáját, és a szentélyből ismert magyar szentek szobrai tekintettek ránk biztatólag.

Percekig fellélegeztem: úgy éreztem, mintha újra otthon lennék. Még a szememet sem kellett behunynom, hisz minden olyan otthoni.

Aztán megkezdődött a magyar énekes nagymise. A hangulat mintha erősen változott volna. Feltűnt a némaság; sok volt a sablonszerűség, amit otthon a templomban nem ismertünk. Isten ne vegye zokon tőlem, de elmélyedt ima helyett kezdtem figyelni az embereket, mert úgy éreztem, mintha valami hiányzott volna ebből a templomból.

Az oldalsó ajtón beláthattam az előcsarnokba, ahol a hirdetések, plakátok vannak, ahonnan az ajtónállók előre szokták zavarni az embert. Meglepően sok visszahúzódott embert láttam ott; férfit, nőt egyaránt. Óh, nem azt a fajtát, aki a templom előtt cigarettázik és elbeszélget egy kicsit, amíg a hosszú prédikáció tart. Ezek nagyrészt magukba mélyedt, imádkozó emberek voltak. Érezni lehetett rajtuk, hogy sok közülük lélekben közelebb van Istenhez, mint az oltárnál térdeplő ministráns. De akkor miért húzódnak el? Nem tudnak részei lenni a magyar énekes nagymisének?

A közös áldozat nagy értékét vallom, de tisztelettel figyelembe véve a magyar fajta individualitását, egyéni sajátosságait, nem rajongok a kényszerített, külsőséges, sokszor csak zománcájtatosságokért.

De ebben az esetben nem is erről volt szó. Ez a sok imádkozó ember nem liturgikus kérdések miatt húzódik vissza az előcsarnokba; itt másról van szó, itt más az ok.

És a mise folyamán nem hagyott nyugton a gondolat: miért van az, hogy mi emigránsok még a templomban sem találjuk meg a helyünket? Mert, hogy a munkahelyen, az új világ Bábelében a nyelvi akadályok, fura új szokások miatt kényszerzubbonyban érezzük magunkat, ez lelkileg megmagyarázható; de miért nem érezzük otthon magunkat az Isten házában? Az Isten itt ugyanaz mint odahaza; Krisztus keresztáldozata itt ugyanazt a megváltást adja kínjaikban mint otthon. — Valamelyik költemény kérdése jutott eszembe: „Mondd, Úristen, hol hibáztuk el?"

Áldozásra előjött az előcsarnok homályából egy csendes járású, hajlott hátú ember is. Amikor visszafelé jött, ráismertem. Az Actio Catholica egyik volt lelkes apostola odahaza; Credo-tag; egyházközségének oszlopa; a Prohászka- és Bangha-éra neveltje... „Vajon hol hibáztuk el?"

A mise végén vártam a Himnusz vagy a Boldogasszony Anyánk éneklésében az eleven hitvallás kirobbanását — ahogyan az elnyomatás alatt a Mindszenty-zarándoklatokon az elfojtott szó az énekben tört elő a hivők ajkán; ahogyan az attnang-pucheimi Mária-kép előtt csináltuk közösen a regaui földi barakk lakóival... —, de minderre hiába vártam.

Mise után siettem utolérni az áldozásnál felismert barátomat. Szerettem volna megtudni a titkot. Az volt az érzésem, hogy a hitünk körül van a baj; letörtünk, megtörtünk. Kevés és gyönge volt a hitünk, és most nem bírjuk a versenyfutást a múló emlékekkel, a múló napokkal és az új világ szórakozási mániájával?

A lakása előtti kis padon nagyon megcáfolt, amikor elmesélte sorsát. Amilyen kálvárián ment keresztül, testileg-lelkileg, és emellett milyen csodálatos hit és bizalom él benne a Gondviselés iránt, az csak a szentek le-

gendáiban olvasható. Nagyon kicsinynek éreztem magam; ez az „előcsarnok" hivő közelebb van Krisztushoz, mint sokan közülünk. Farizeusi gondolat lenne csak úgy elintézni a kérdést, hogy hát ilyenek az emberek: ma fent, holnap lent. — Ebben a visszahúzódott emberben eleven hit él; ez nem unott, sablonkeresztény. — De akkor miért húzódott vissza a liturgikus egységtől, az egyházközségi élettől, a plébániától? — „Vajon hol hibáztuk el?"

Jézus a szamariai asszonyhoz: Eljön az idő, amikor Istent sem Jeruzsálemben, sem Garizim hegyén nem imádják, hanem lélekben.

Aki nem vall meg engem nyilvánosan az emberek előtt, azt én sem vallom majd meg Atyám előtt...
(Jézus)

Prózai tapasztalatok idegenben

Amikor elindultunk hazánkból a hosszú vándorútra, idegen országba, magunkkal hoztuk otthonunk nevelését, szokásait, illemszabályait is. S amikor azokat itt, az idegenben használni akartuk, rádöbbentünk arra, hogy azok a formák gyakran furcsa helyzetbe hoztak minket.

Így van ez a legtöbb távoli, külföldi országban, de a példákat főleg amerikai tapasztalatainkból vesszük.

...Amikor János megérkezett családjával és csomagjaival az egyik kisvárosba, megkapta ideiglenesen a sponzoroló egyháztól a berendezett kis lakást. A kicsomagolás után sietett „levizitelni" a papnál. De ez a látogatás más hangulatú volt, mint az otthoniak. Inkább formai, tagsági beíratkozás lett belőle. Pedig János odahaza egyházközségi elnök, Actio Catholica titkár stb. is volt.

Ez a „vizit" már kissé elgondolkoztatta. De azért az egyik későbbi szabad délutánján vizitelni ment az iskola egyik tanítójához is. Úgy gondolta, ez így illik.

Pedig tévedett. Meg is mondták neki később világosan. Az újonnan jött nem kezdhet társadalmi kapcsolatot a helybeliekkel. Majd ők eldöntik, hogy akarnak-e vele ismerkedni vagy sem. Ha ő közeledik hívás nélkül, az tolakodás lenne. És ez a tétel áll még a szomszédokra is!

Furcsa tapasztalata volt Ferencnek is. Amikor a szomszéd fiú egyszer beállított hozzájuk, és a fiát kereste. Csak belépett és nem köszönt sem át, sem bét. Fe-

renc sem szólt hozzá, mert gondolta, ha a gyerek ennyire udvariatlan, akkor ő sem veszi őt figyelembe.

Pedig a fiú nem volt hibás. Csak az itteni társadalmi szokás. Fia egyszer elmondta apjának: itt az a szokás, hogy az idős köszönti a fiatalt, ha észre akarja őt venni. A fiatalnak nem illik az idősebbet köszönéssel „zavarni". Az iskolában is így van. Amikor a tanító belép osztályába, a diákok némák, csak a tanító kíván nekik jó reggelt! A folyosón sem illik a tanítót köszöntéssel „zavarni".

Így van ez a munkaadókkal is nagy általánosságban.

Ehhez nekünk nehéz hozzászoknunk, de bele kell nyugodnunk, mert mi, bevándorlók nem változtathatjuk meg egy egész ország szokását. Persze, kicsinyben azért javíthatunk rajta finoman. Megtaníthatjuk a gyermekeink barátait arra, hogy amikor belépnek lakásunkba, köszönjenek, a sapkát levehetik fejükről, a lábukat ne tegyék fel az íróasztalra (bár ez állítólag egészséges), hogy a televíziót ne kapcsolják be engedély nélkül, hogy este 10 óra után illik hazamenni, s a rádiót nem illik bömböltetni stb.

A bevándoroltnak akad bőven tanulni és megszokni valója. Mindet nem is lehet összeírni, úgy kell a gyakorlatban megtapasztalni.

Ilyen például még az is, hogy férfiak nem szoktak nőkkel kezet fogni. És egymás között is csak az első, ismerkedő találkozás elején és végén. Azután már csak Hi! Hello! See you! a köszöntés. De az első bemutatkozásnál a művelt ember nem Hellóval köszön, hanem az ősi How do you doval.

Ölelkezés, csók pedig szinte ismeretlen fogalom, még a családtagok között is búcsúzkodásnál. Ha ilyent látnak, mindjárt tudják, hogy az illető külföldi, főleg lengyel, orosz. A kézfogók pedig magyarok.

Érdekes azonban, hogy a nagy demokráciában is

a nők látható örömmel veszik az európaiaktól a kézcsókot.

Az urazás nem igen divat. Többnyire keresztnéven szólítják egymást. De az elnök Mr. President, és a híres színészek, énekesek is Mr. X, Mr. Y. — De ha állást keresünk, szívességet kérünk vagy a bankban kölcsönt veszünk fel, csak használjuk a Mr. vagy Sir címzéseket. Ezzel elismerjük, hogy függünk tőlük.

Az amerikai városokban többnyire van telefonon felhívható „lelki tanácsadó". Egyik frissen bevándorolt honfitársunk, okosan gondolkozva, felhívta a számot. Mit tanácsolnak a bevándorlónak viselkedési főparancsnak? — És a válasz ez volt: Ha ezt az országot választotta új hazájának, akkor ne ócsárolja, ne szidja. Igyekezzék megismerni, és csak azután alkossa meg véleményét, de utána is inkább csak a jót, szépet emlegesse. Sok fejfájástól menti meg magát...

Bölcs tanács. Mert ha már ide, ebbe az országba vándoroltunk be, akkor legalább előlegbe ne mondjunk róla rosszat. Ezzel csak ellenséget szerzünk magunknak, és saját hangulatunkat is rontjuk. Igaz, sokunkat a sors vezetett ide, nem saját szántunkból jöttünk el otthonról, hanem mert kellett; de azért jóindulattal tartozunk a befogadó ország népe iránt.

Minden országban vannak jó és rossz emberek; jó szokások és rosszak; okos politikusok és rossz szándékúak is. Nem bánthatjuk meg a jó embereket általánosító kritikával. De finoman, tapintatosan igyekezhetünk őket irányítani, meggyőzni a jobbról és nemesebbről.

A nagyvilág az életiskola;
Veritékemből ott sok elfolya.
Mert oly göröngyös, oly kemény az út,
Az ember annyi sivatagra jut...
(Petőfi)

Helytálló férfiak

(Férfiak: kényszerhelyzetben – reálisan – idealizmussal)

„Kényszerhelyzet az — szokta Faragó tanító mondani a kőbányai iskolában —, amikor húszfokos hidegben csupaszra vetkőztetnek, fejjel lefelé lógatnak, hátra kötik sarkadat, nádpálcával verik talpadat, fejedre hideg vizet öntözgetnek, és szemben veled kaján vigyorgású ellenség áll géppisztollyal, és úgy kérdezi: »Hol vannak az asszonyok elrejtve?« — ha ezekből egy is hiányzik, az már gyerekjáték."

Ahogyan a kényszerhelyzetet leírta, az kb. tökéletes pszichológiai meghatározás — és ha abból csak egy is hiányzik, az már nem is igazi kényszerhelyzet, csak gyerekjáték.

Mai emigrációnk férfiai gyakran érzik úgy, hogy kényszerhelyzetbe kerültek, és jogosan. Egyeseknek közülük a kényszerhelyzet minden kelléke osztályrészül jutott, majdnem úgy, ahogyan Faragó tanító leírta; másoknak csak a kényszerhelyzet egyes részletei, de maga az emigrációs élet — bizonyos mértékig — a kényszerhelyzet érzetét kelti bennünk.

Mert kényszerhelyzetnek érezzük azt, hogy idegen országban éljünk, hogy nem anyanyelvünkön beszéljünk, hogy mások a szokások, divatok, hogy olyan munkakörbe kerülünk, amely nem a szakmánk — sokszor csak azért, mert idegenek vagyunk, hogy tapasztalattal, szaktudással, esetleg diplomával greenhornnak, tudatlannak tekintsenek, sokszor csak azért, mert nem indián főnök volt valamelyik ősünk, és így tovább.

Ha most ezeket az emigrációs hátrányokat nagyon a szívünkre vesszük, akkor abba a lelkiállapotba juthatunk, amikor a szúnyog is elefántsúlyú lesz, és elfelejtjük azt, hogy az igazi nehezén — ahogyan Faragó tanító leírta — már túl vagyunk, a többi csak gyerekjáték.

Természetesen nem „gyerekjáték" az emigrációs beilleszkedési probléma. Sokszor súlyos gond és álmatlan éjszakákat jelentő kereszt, amelynek nyugodtan való elviselése fizikai, idegrendszeri és lelki kondíciótól függ. Az egyik fel sem veszi, a másik összegörnyed alatta. Ismerünk magas rangú katonatiszteket, akik szénlapátolás közben is fütyürésztek, és vannak mások, akik már a nyelvi nehézségek miatt elzárkóznak és búskomorrá válnak. Vannak, akik hatalmas vagyont, magas poziciót, egész családjukat elvesztették, és mégis állják a sarat, vannak viszont, akik a családdal együtt maradtak, állásküönbségben sem sokat vesztettek, de az otthon maradt porcelánokat és a volt asztaltársakat nem tudják felejteni, és még mindig siránkoznak.

Emigrációnkat többféleképpen szokták csoportosítani: beszélnek öregamerikásokról, DP-kről, 56-osokról, újakról; lehetne foglalkozás szerint is osztályozni. A lelki beilleszkedés alapján azonban három csoportra oszthatjuk őket: 1. kényszerhelyzetiek; 2. reálisak, 3. idealisták.

A KÉNYSZERHELYZETIEKET Faragó tanító bizonyára kényszerzubbonyosoknak nevezné, mert ezek azok, akik lelkileg nem tudnak szabadulni az emigrációs élet kényszerérzetétől. Akik nem tudják megbocsájtani, hogy a Nyugat kozmopolita politikája döntötte romba egymásután Európa keresztény országait, hogy minket hontalanokká tett stb. — Akik itt mindent gyűlölnek, mindent utálnak, mindent rossznak látnak (hogy milyen alapon,

az más kérdés), de haragjukat beviszik munkahelyükre, családi békéjükbe, iskolás gyermekeik lelkébe, a politikában való teljes félreállásukba stb.

Ha ezt a kényszerzubbonyérzetet soká hordozzuk magunkban, akkor valamilyen lelki elferdülés következik be. Először csak mosolyogni felejtünk el, aztán bizalmatlanokká válunk saját fajtánkkal szemben is. Ott is rosszindulatot látunk, ahol nincs; megmérgezzük egész családi hangulatunkat, és keserű emberek leszünk. — Csak orvosaink tudnák megmondani az altatószerek vagy búfelejtők mennyiségét, amit kénytelenek vagyunk ilyenkor beszedni.

Ebbe a csoportba tartoznak azok is, akik mértéken túl belevetik magukat a dollár hajszolásába. Akik megfeledkeznek családi együttlétről, összhangról, barátságról, pihenésről, hazáról, vallásról. Akik az állandó hajszában találják meg a narkótikumot, hogy felejtsék bánatukat, emigráns létüket, amivel nem tudnak reálisan szembenézni.

A REÁLISAK csoportja az, amelyik józan ésszel, mondhatnám az ősember ösztönével tudomásul vette, hogy mit jelent emigránsnak, jövevénynek lenni. Ezt nem kábította el a felhőkarcolók csábító köde már akkor sem, amikor még az ausztriai vagy a bajor lágerkonyha fekete kenyerén éhezett. Ez nem várt csodadolgokat az „ígéret" földjétől, csak tisztességes megélhetést. Ez nem veszi személyes sértésnek, ha csak „Hi you"-val adnak neki utasításokat, de nem is esik hasra a luxusautós, gyémántnyakkendőtűs „boss" előtt sem. Nem lesi a rádióban a hirtelen politikai változást, és nem bántja meg a másik magyar testvérét sem „democrata" sem „republican" trükkökért, mert józan, reális ésszel méri le a dolgokat és mindazt, amit a kulisszák mögül dirigálnak.

Reálisan, nyugodtan gondolkozik, ítél és cselekszik.

Megfogja a dollárt is, mert az szükséges az élethez. Nyugodt a családban; parírozza a tv és a rossz könyvek, tanítások befolyását a gyermekeken, de mindig bölcs higgadtsággal. Leadja az obulust a magyar ügyre, és megadja a „császárnak, ami a császáré, és Istennek, ami Istené". — Ez a csoport az emigrációk józanul gondolkozó zöme, és hál' Istennek, seregnyi a számuk.

Az IDEALISTÁK, a harmadik csoport leírását a költőkre, írókra kell hagynunk, ahhoz a prózai toll nem elég. Ide tartoznak azok, akik nemcsak reálisak, hanem idealista realisták. Hál' Isten, még van belőlük.

Ezek azok, akik a keresztény magyar gondolatért sokszor lemondanak saját egyéni problémájukról, hogy a gondolatot tovább adják, hogy másokat segítsenek, mentsenek. Akik belenéznek az emigrációs problémákba, de őrző szemmel figyelik az otthon gondjait is, hogy „legyen még egyszer ünnep a világon" — a Duna—Tisza közén is.

Helytálló férfiakról hőskölteményt lehetne írni. (És szükséges is volna, hogy megörökítenénk őket. Mert különben a mindent elferdíteni igyekvő történelemírás őket is belesorolja majd a „forradalmárok", nyugatosok, és a demokrácia „ellenségeinek" sorába.)

Rövid elmélkedési könyvbe azonban nem fér be mindaz a sok értékes ember, aki idegenben példamutatóan helytállt, hazaszerető maradt, és munkájával, erkölcsével elismerést szerzett a magyar névnek külföldön. Neveiknek felsorolása vastag lexikon lehetne.

De néhány csoportot, foglalkozást meg kell említenünk, hogy ezzel is hódolatunkat fejezzük ki irántuk.

...Az egyik hatalmas Westinghouse gyárban, ahol a haditengerészet gépeit is készítették, kis ünnepséget tartottak egyik nap. Az ebédszünet után búcsúztatták egyik nyugdíjba menő munkatársukat. Megható volt

látni, hogy nemcsak az esztergapadok munkásai ölelgették távozó magyar munkatársukat, de a gyárvezetőség is külön beszédben ismerte el a magyar iparos pontos, lelkiismeretes munkáját és fegyelmezettségét. „Bár lenne nagyon sok ilyen munkásunk!" — mondotta.

...Aki mindig makkegészséges, s nincs szüksége orvosra, az nem tudja a különbséget a velünk együtt bevándorolt magyar és az idegen orvos között. New York és Cleveland magyarjai sem veszik nagyon észre, mert van magyar orvosuk. De ahol a bevándorolt rá van utalva az idegen orvosra, az tudja, miről van szó.

Igaz, hogy az itteni orvosjelöltnek sok lehetősége van tökéletesebb kiképzésre a jól felszerelt egyetemeken, modern kórházakban. De a legtökéletesebb laboratórium és szakkönyvtár sem ér sokat, ha az itteni rohanó életben, a gyermekkorától kezdve felületesnek nevelt diák nem használja azokat komoly szorgalommal. Természetesen ez a megállapítás nem általános érvényű minden diákra. De a mi otthoni családi nevelésünk és régi iskoláink alapossága, fegyelme nagyon sok kiváló orvost adott. S ezek itt az idegenben végtelenül nagy segítség a bevándoroltnak.

Nagy előny az is, hogy a beteg a saját anyanyelvén mondhatja el panaszait. Nem olyan egyszerű dolog idegen nyelven elmondani minden testrészünk baját.

Van a mi orvosainknak még egy előnye, amit a legkiválóbb szakképzés sem tud kiegyenlíteni: az együttérző szív. Orvosaink velünk együtt menekültek, velünk koplaltak a táborokban, velünk vándoroltak. Ismerik a hontalan élet testi-lelki problémáit, bajait.

Ezért köszönet és elismerés illeti őket, amikor orvosi rendelőjükben nemcsak a jól fizető gazdagabb idegenekkel foglalkoznak, hanem szeretettel és megértéssel hajolnak magyar honfitársaik betegsége fölé is.

„Híven, becsülettel, vitézül!"... Ha valaki statisztikát tudna összeállítani arról, hogy a magyar hontalanok közül melyik „szakmai" csoport tagjai állják meg helyüket a legjobban, akkor valószínűleg a volt magyar királyi csendőrséget kellene megjelölnie. Emigrációs életünkben az életbátorság példaképei. A néha elfáradt, elfásuló emigráns csoportoknál az ő alakjuk emelkedik ki mindig mint biztatás, példaadás. Szorgalmas munkájuk, becsületes, erkölcsös magaviseletük ereje a magyar csoportoknak, templomi és kultúregyesületeknek. Ez nem véletlenség, hiszen így tanították őket, hogy ők a nép oltalmazói, a béke és rend őrei. Beléjük dresszírozták, hogy szálfaként, feszes vigyázzban tudnak állni akkor is, amikor mások már meggörnyednek.

Szomorú tünet és értelmetlen logika, hogy a fordulat után olyan gyűlölettel fordultak a magyar csendőr ellen, aki pedig a nép barátja volt, s a falunak az őre. Ez vonatkozik a volt városi rendőrségre is. Csendőreink és rendőreink a nép fiai voltak, az ő sorukból kerültek ki. Minden kormánynak, minden törvénynek, akár ezen akár azon az oldalon, szüksége van a törvény végrehajtására...

Ezeknek a hontalanságban is helytálló csendőröknek megbízhatósága volt az, mely elismerten a világ legjobbjai közé sorolta őket a kanadai Mountain Police mellett.

..Akié az ifjúság, azé a jövő!... Külön könyvet nem is egyet kellene megírni arról a nemes, jellemnevelő munkáról, melyet a hontalan magyar cserkészet végez ifjúságunk nevelésében. Nincs egyetlen más szervezet az emigrációban, amely ennyire eredményes, kitartó és átfogóbb lenne. A „Szétszórt árvalányhaj" a magyar történelem egyik ragyogó lapja...

Ha végigtekintünk az idegen országokban szétszórt

magyar férfiak értékes, nemes munkájára és eredményeikre, józan szomorúsággal kell megállapítanunk: nemzeti tragédiánk az, hogy mindig egymást marjuk, egymást üldözzük el, s mindig idegen eszmék érdekében.

Ha ez a sok értékes ember otthon építhetné az országot békében, milyen boldog ország lehetne az!

Milyen szomorú, hogy ennyi értékes falevél hull le a magyar fáról, és sodródik el idegen földre azért, mert magyar a magyarnak nem tud testvére lenni...

A szerencsétlenség a gyávák szemében óriás, a bátrak szemében törpe... Aki bízik saját képességeiben és szorgalmában, az sohasem elveszett ember. *(Goethe)*

Az emigráció hős lelkű asszonyai

A kórházi ágyon betegen fekvő Mária nénit a pap igyekszik vigasztalni, bátorítani: Ne féljen, Mária néni, a jó Isten itt a kórházban is magával van.

A biztatásra az adott okot, hogy a betegség komolynak látszott, s Mária néni úgy feküdt a fehér ágyon, szemét lehunyva, mintha már nem nagyon érdekelné őt a környező világ.

De a biztató szóra kinyitotta szemét, s mosolyt formálva arcára, visszasuttogott: Nem félek én. Istennek nemcsak a kezét, de egész karját oly erősen fogom, hogy nehezen tudna engem elhagyni. A szememet is csak azért hunyom le, így a nörszök nem tudják, hogy figyelem és kihallgatom őket, hogy tulajdonképpen mi is van velem.

És Mária néni valóban jól kapaszkodott az Istenbe, mert ma, évek múltán is dolgos kézzel segíti családját, embertársait.

Ez a kis epizód csak egy kis része annak a nagy és erős léleknek, ami benne lakik. Józan életfelfogása és nagy hite a Gondviselőben átsegítette őt a menekülés nehéz napjain, és magára maradva a végén, továbbra is bátran viseli az életet...

Mária néni csak egy a sok ezer és ezer asszony közül, aki emigrációs életünk hős útmutatója és a reális keresztény világnézet remek mintaképe.

Ilyen a clevelandi templom reggeli miséin látható, remegős kezű Teri néni. Ősz hajszálai és megtört vállai mutatják nehéz keresztútját. Az összeomlott családot, a Budapest ostrománál elesett férjét és a fogságba hur-

colt egyetlen fiát. Ha csak szalmaláng idealizmus lett volna a hite, már régen összeroppant volna. De a reális életparancs erőt adott neki az ausztriai lágeréletre, az Újvilágba való kivándorláshoz, és arra a csodálatos életmódra, mellyel itt világító példát adott mindnyájunknak.

Regényt lehetne írni Etelka néni hazai csomagakciójáról, Rózsi néni hűséges kórházlátogatásairól, Ilonka néni bánatáról, melyet megnyugodva visel, Mária néni sokszor kihasznált jóságáról stb. Arról a sok-sok áldott édesanyáról, akik a nehéz helyzetekben is remekül nevelik gyermekeiket a tiszta, nemes keresztény vallásra. Áldás legyen a sok néni, nagymama és édesanya hosszú során, akik a hontalan élet valódi hősei.

Egy ilyen hős lelkű kereszthordozó írta egyszer levelében: Ha vannak köztünk olyanok is, akik panaszkodnak, de mi igyekszünk keresztünket zokszó nélkül hordozni. S bár az élet nehéz az idegenben, különösen egyedül, mégis őszintén mondom: Boldog vagyok!

Meglepett a levél, mert a mai életben ritkán hallunk ilyet. Ezért megkérdeztem tőle: Mi a titka annak, hogy boldog tud lenni? — Ezt válaszolta: A boldogság alappillérei: 1. imádkozzál és dolgozzál! 2. keresd a jót és szeresd a szépet! 3. vigyázz egészségedre, mint Isten adományára! 4. őrizd szíved tisztaságát és a jó lelkiismeretet! 5. légy hű barátaidhoz, a magyar nemzethez és a célhoz, amit kitűztél magadnak, hogy elérd!

Azt mondaná valaki: Ezek szép elvek, de nehéz megvalósítani akkor, amikor az ember a keserves kálváriák hosszú útját járja. Vajon az a levélíró mennyit szenvedett, hogy még boldog tud lenni?

Anélkül, hogy részletesen elbeszélném a levélíró életét, annyit mondhatok róla, hogy nem sokan szenvedtek és küzdöttek az életben annyit, mint ő. Röviden, tá-

virati stílusban ez Klára életútja, amint ő maga leírta:

„...A bombázások rémségeit végig éltem. Súlyos operációm volt éppen az egyik bombázás alatt. Uram vezérőrnagy volt, s utoljára ott, a klinikán láttam őt, s azután már csak a sírját a temetőben... Félgyógyultan, ágyúdörgés közben vittek a nyugati határra... Közben Komáromon mentünk keresztül, ahol szüleim laktak. Édesanyám velünk jött, de édesapám ott maradt; aztán garázdálkodó hordák űzték el éjjel a házából... Az utolsó menekültvonaton rettegtünk végig az agyonbombázott Sopronban. Németországban beálltam egy „bauernél" dolgozni. Megtanultam a szénaforgatást és a kaszálást. A karomat túlerőltettem, és hat hétig volt felkötve. Aztán lágerbe kerültünk. Munkát vállaltam egy suszternál, megtanultam a cipészséget, és felsőrészeket készítettem. Isten adta az erőt a kitartáshoz... Szabadnapokon 14 kilométert is gyalogoltam a tanyákon végig, hogy élelmet szerezzek a parasztoktól... USA-ba csak egyedül jöhettem. Édesanyámat ott kellett hagynom, amíg innen kintről küldhettem neki assurance-ot... Plébánián kezdtem mint szakácsnő; heti 7 nap munka. Aztán sikerült egy acélgyárba jutnom, s vállaltam a poros, legnehezebb munkát... Itt küzdöttem végig 14 évet. Közben egy nehéz láda megzúzott. Nagyon kértem az Istent, hogy nyomorék ne legyek... Közben édesanyám beteg lett, kórházba vittem. Az ágya mellett térdelve imádkoztam, amíg csak megszűnt drága élete. Benne elvesztettem akkor mindent... De a kitartó imádság és munka újra talpraállított..."

Ilyen volt életútja, s mégis azt írja ma: Boldog vagyok! Hogyan? Mert ilyen nehéz helyzetekben is megtartotta hitét a Gondviselésben. Imádkozott és dolgozott. Az imádság tartotta benne a lelket, és a szívós munka biztosította megélhetését. Ma, nyugdíjban, tovább is mun-

kálkodva, megtalálta azt a lelki nyugodtságot, amelyről azt mondhatja: Boldog vagyok!

Amikor a Krisztus-követőkről kezdtünk beszélgetni, ezt írta: „Igen, ez az az erő, amely fentről jön s vezet engem is. Soha nem vagyok egyedül, s nem érzem az egyedüllét szorongó érzését... A kertemben gyönyörűen nyílnak a vörös rózsák Jézus Szent Szíve tiszteletére. A különleges rózsaszínűt a Szűzanyának, a halványsárgát kis Szent Teréznek, a hófehéreket Szent Antalnak ajánlottam fel. Boldog emlékű édesanyámnak és Szent Júdás Tádénak is van rózsabokra... Ilyen környezetben élek, és a legjobb társaságban vagyok... E lelki társaság mellett a munka. Jelenleg van 12 zongoratanítványom is, akiket minden héten sorra kell vennem. Mindig elfoglalt vagyok..."

Azt szerénységből nem írta meg levelében, hogy a megélhetés, a háztartás, a tanítványok stb. mellett még rengeteg jót is tesz. Ahol tud segít, biztat, bátorít, tanácsot ad.

Nehéz szenvedéseken keresztül, sok évvel a vállán, teljesen egyedül a nagyvilágban — és azt állítja magáról: Boldog vagyok! Életművész. Boldogságának alappillérei: Imádkozzál és dolgozzál!...

A keresztény életfelfogás az idealizmus és realizmus összhangja; lelki adottságaink, a család és egymás iránti szeretet, az Istenben való hit, a jóság fensőbbségében és végső győzelmében való bizalom alkotja idealizmusunkat — a realizmus pedig tanít a helyzethez való alkalmazkodásra. Elfogadni az életet úgy, ahogyan van. Ha az élet el is rabol tőlünk minden szépet, és kihúzza alólunk az idealizmust, akkor is ragaszkodni kell a reális valósághoz, hogy Isten van felettünk.

Hős asszonyaink az emigrációban ezt a keresztény reális idealizmust képviselik, és nincs az a költői fantá-

zia, nincs az a költemény vagy festmény, amelyik megközelítőleg is tudná ábrázolni az ő hősi áldozatukat.

Emigrációs irodalmunkban többen írtak már magasba lendült magyar értékeinkről, egy-egy tanár vagy lelkész munkájáról, iskolák és cserkészet ifjúságmentéséről, de erősen hiányolom hős lelkű anyáink, asszonyaink megéneklését. Pedig olyan időket élünk, amikor Zrínyi Ilonák, egri hős asszonyok élnek közöttünk. Most már a nemzeti emigrációnak abban a szakában vagyunk, amikor anyáink és apáink távoznak el közülünk, egyik a másik után. Megcsodálva bátorságukat, ahogyan útnak indultak a családdal egy szabadabb világ felé; küzdelmüket, ahogyan igyekeztek újra otthont építeni, most, amikor nemsokára sor kerül a távozásra, kalaplevéve és tisztelettel, csodálattal kell rájuk tekintenünk, és magunkba szívnunk példaadásukat. Különösen az ifjabb generációnak kellene őket minél többször példaképnek állítanunk — a hosszú hajú, rángatódzó színpadi figurák helyett.

Emigrációs életünk hős asszonyaira illik az amerikai Aldrich könyve, amikor leírja az első telepesek vadnyugati küzdelmét, és azok hős asszonyairól azt mondja, hogy „Lámpást adott kezükbe az Úr..."

Az életbölcsesség kezdete, hogy nem szabad túl sokat várni és követelni az élettől, mert az élet senkinek se adta meg azt, amit fiatal leányfejjel álmodott... *(Perlaky)*

Boldogan a szegénységben is

Mivel olvasóink nagyobb része amerikai körülmények között él, és így lehetősége van szorgalmas munkával egy jobb életmód eléréséhez, azért egyesek talán úgy gondolhatják, hogy a szegénység problémájával nem kellene foglalkoznunk. Aki azonban ismeri az idősebb korban bevándorolt vagy beteges emigránsok itteni helyzetét, az tudja, hogy szegénységnek nevezhetjük azt az életet, ahogyan az ilyen emigránsok élnek. Még akkor is szegénység ez az életmód, ha a város megadja azt a havi pár dolláros segélyt, és ha a konyhában jégszekrény, és a szobában kis televízió is van.

A SZEGÉNYSÉG nem boldogság: sem az egyén, sem a család, sem a nemzet életében. Amikor ez nincs, az sincs; amikor nem kerül az asztalra megfelelő étel, a testre rendes ruha, ott nem beszélhetünk boldogságról. Amikor Krisztus a boldog szegénységről beszélt, akkor a lelki szegénységre gondolt, amikor lelkileg nem tapadunk az anyaghoz, gazdagsághoz. Ahogyan a gazdag ember sem boldog, ha rabszolgája a pénzének, éppen úgy a szegény ember sem boldog, amikor nélkülöznie kell.

Boldogságkeresésünkben a vagyoni helyzet kérdése nagyon fontos pont. A boldogságérzet egyik előfeltétele a megélhetési biztonság. Ebben a kérdésben is, mint saját testi formánk megítélésében, kétféle végletbe eshetünk: nincstelenség vagy féktelen pénzhajsza. Egyik sem vezet boldogsághoz. Mindkét hibás végletet elkerülhetjük, ha helyesen bíráljuk meg anyagi szükségleteinket. Ez a reális önértékelés az anyagi javakban.

Ahhoz, hogy boldogok lehessünk, szükségünk van egy bizonyos anyagi alapra, amiből a mindennapi betevő falatot, lakást, ruhát biztosítjuk. Szentek és hősök alkottak ugyan hatalmas műveket anyagi alap nélkül is, de ez a képesség nem mindenkinek adatik meg. Nekünk, átlagembereknek meg kell szereznünk a szükséges megélhetési alapot, ha boldogok akarunk lenni.

Más kérdés, hogy mekkora az az anyagi alap, melyre szükségünk van? Embere válogatja, de fontos zsinórmérték az, hogy a mindennapi szükségesen felül ne hajszoljuk magunkat úgy a több vagyon után, hogy az egészségünknek és lelkünknek ártson, mert akkor elveszítjük az emberi boldogságot. Ezért a vagyoni kérdésben az egyik szabály a megelégedettség. Örülnünk kell annak, ami már van. Ha tudunk megelégedettek lenni azzal, ami megvan, akkor a ráadást már nem hajszolva keressük, hanem csak úgy, hogy ha sikerül jó, ha nem, úgyis jó. Nem leszünk rabjai a további kívánságoknak, halmozásnak. Aki a szükséges dolgokon túl nem tud mértéket tartani a további vágyakban, az nem lesz megelégedett és boldog akkor sem, ha milliói lesznek, és ha a fél világ is az övé.

A megelégedettség egyik szabálya az a jó magyar közmondás, hogy „Addig nyújtózkodj, amíg a takaród ér!" Kívánságaidat tehát mérd ahhoz, ameddig a pénztárcád bírja. Ha nagyobbat kívánsz, akkor előbb keresd meg magadnak a hozzávalót. Ezt a szabályt kellene gyermekeinknek is a lelkébe oltani. Különösen az üzleti nézegetéseknél lenne ez szabály. Sok viszálynak, sok boldogtalanságnak az oka az, ha többet kívánunk, mint amit anyagi helyzetünk megenged. Megfontolandó nagy igazság, hogy szerény fizetéssel is lehet megelégedetten, boldogan élni, ha az igényeinket is szerény keretek között tartjuk.

Lehet-e egyszerű, szerény keretek között boldognak lenni? Élő példát ismerek, aki igazolja, hogy lehet, előfeltétel természetesen, hogy — amint fentebb mondottuk — a mindennapi megélhetés biztosítva van. Idős, emigráns özvegyasszony az egyik nagyvárosban. A kevés Social Securityt a város kiegészíti néhány dollárra. Ebből fizet lakásra, a sötét negyed közelében; a többi elmegy a villanyra, kosztra stb.; egyszerűen, de megél. És hol itt a boldogság? Amikor egyszer felkerestem, ragyogó arccal mutatott nekem egy otthonról írt levelet. Egyik falubelije, beteg, éhező asszony írta neki: „... megkaptam a csomagot, a jó meleg kötött kabátot, harisnyát, kesztyűt, kötőket és a zacskó cukorkát. Óh, hogyan is köszönjem meg ezt a sok jót? Az édes Jézus áldja meg Magát mindezért!..."

Amikor ezt az otthoni köszönő levelet mutatta, olyan boldogság ragyogott az arcáról, mintha ő lenne a mesebeli gazdag amerikai nagynéni. Pedig tudom róla, hogy abból az egynéhány dollárból éppen csak megél; tudom azt is, hogy tisztán, rendesen öltözködik; tudom azt is róla, hogy nemcsak haza küld néhány csomagot, hanem még itteni betegebb vagy szegényebb barátainak is küld néha egy-egy meleg harisnyát vagy egy doboz süteményt, de hogy mindezt hogyan csinálja abból a picike kis nyugdíjból, azt nem tudom. Ezt csak a jó Isten tudja odafent, aki a szegény embert is boldoggá tudja tenni.

A mindenáron való meggazdagodás megszállottjai üzleti gondjaikat magukkal viszik az ágyba, az éjszakába, s még álmukban is vesződnek az aranycsinálással.
Ez már nem szomjúság, ez már betegség.
Az Isten országa itt a földön nem állhat milliomosokból és koldusokból.

Boldogan a betegségben is

Ahhoz, hogy boldogok lehessünk, szükségünk van egy normális önarcképre, melyet becsülünk, szerethetünk. Aki önmagát nem tudja becsülni, az senkit sem becsül. Ha a magunkról alkotott képünk ferde, akkor máris a boldogtalanság felé haladunk. Önarcképünket ferdén mutathatja nekünk az öregedés, a szegénység, és egyik legnagyobb megrontója lehet a betegség. Amikor a testi hibánk, rokkantságunk állandóan emlékeztet a gyöngeségünkre, tehetetlenségünkre és ezzel az elkopásra, elmúlásra, akkor boldogságról, lelki békéről nem beszélhetünk. Ezért végtelenül fontos, hogy megtanuljuk a helyes módot arra, hogy a betegséget, testi hibát is úgy fogjuk fel, hogy az ne ferdítse el a magunk önarcképét. Előre mondhatjuk, hogy ez a legnehezebb tudomány, és nagy lelki művésznek kell lennie annak, aki a betegségben sem sötétül el.

Van-e egyáltalán mód erre? Van. A történelem, a szentek élete sok példát ad erre. Amikor Milton, a világ egyik nagy költője megvakult, nem veszítette el életkedvét. Ahogy mondotta: „Éppen a szenvedés tanított meg a mosoly barátjává lenni." A mi korosztályunk előtt eléggé ismeretes a magyar Kaszap István példája, aki a hosszú betegségben is folytatta térítő, vigasztaló munkáját. Emigrációnkban is vannak sokan, akik betegen sem törnek le.

Hogyan tanulhatjuk ezt a művészetet? Először is, tisztáznunk kell magunkban egy téves felfogást, amely valahogyan belecsúszott még a vallásos emberek felfogásába is. A sikertelenséget, szegénységet és a betegsé-

get is sokan úgy tekintjük, mint Istentől ránk szabott személyes büntetést. Milyen nagy tévedés ez! Az igaz, hogy a szenvedés, betegség következménye a halandó emberi természetünknek a Paradicsom elvesztése óta, de általában nem személyes bűn következménye. Előfordulhat, hogy valaki visszaél a természettel evésben, ivásban, élvezetek hajszolásában, és attól megbetegszik (ilyenkor esetleg tekinthetjük személyes büntetésnek), de általában a betegség és testi hiba egyszerű következménye annak, hogy gyarló, halandó emberek vagyunk. A betegség lehetősége beletartozik az életünkbe. Ha a betegséget büntetésnek tekintenénk, akkor hibázunk, és sok lelki kárt okozunk magunknak. Ha már magyarázni akarjuk a betegséget a Gondviselés szempontjából, akkor inkább azt kell mondanunk, hogy a testi hiba egy kitüntető alkalom a Gondviseléstől részünkre, hogy általa lelkibb emberekké váljunk mint mások. Olyan mint egy érdemjel: kellemetlen, fájdalmas, de érdemjel. Jogunk és kötelességünk orvost, imát és minden lehetőt megkísérelni, hogy megszabaduljunk tőle, de ha rajtunk marad, fogadjuk el a betegséget mint érdemjelet, de sohasem mint büntetést! Ajánlom minden betegnek, hogy olvassa át elmélkedve Szent János evangéliumából a 9. fejezetet. „Mester, ki vétkezett, ez vagy a szülei, hogy vakon született?"

A másik megfontolás az, hogy — bár a betegség kellemetlen és fájdalmas — a testi szenvedés által jobban kifejlődhet belőlünk a tökéletes ember. Aki jobban megérti és értékeli az életet, jobban megérti embertársait, és sok olyan alkotást tud létrehozni a hazáért, az eszmékért, amilyenre az egészséges nem képes. Ha végignézzük a történelmet, nagyon sok olyan művészt, hőst, hadvezért találunk, akinek mindnek volt valami testi fogyatékossága. Mintha csak éppen emiatt kompen-

zálták volna magukat szellemi téren. A reális önértékelés a betegségben az, hogy józanul lemérjük a megmaradt képességeinket, és azok szerint munkálkodjunk. Ha nem megy az egyik, végezzük a másikat, megnyugodva, megbékélten. Ahogyan lehet. És a betegségben se ferdüljön el az arcunk, ne sötétedjünk el. A betegség önmagában is nagy gond, de még nehezebbé válik, ha lelkileg nem tudunk beilleszkedni.

Ha tehát szembetalálkozunk a betegséggel, tekintsük és fogadjuk reálisan. Ez is beletartozik az emberi életbe. Ne tekintsük büntetésnek, hanem érdemjelnek. Nem olyan érdemjelnek, amivel dicsekedjünk, de amelyet békés lélekkel viselünk. Ha sok fájdalom is jön ránk, próbáljuk felejteni azt, ami éppen rossz, és igyekezzünk örülni annak, ami még ép bennünk. Ha már elfáradt a karunk és kopott a szívünk, értékeljük azt, hogy még szabadon lélegezhetünk. Ahogy a nagy Prohászka vette jelszavának: „Dum spiro, spero. — Amíg lélegzek, remélek." Amikor szenvedő napjaink vannak, csak mondogassuk, ahogy Coué ajánlja: „Majd elmúlik, sebaj, ez a rossz is elmúlik, és lesz majd megint szebb nap is." — Ha a sors rozoga szekérbe ültetett is, igyekezzünk jól ülni rajta, hogy ki ne essünk belőle. A boldogság egyik előfeltétele az, hogy minden helyzetben, gyenge testben is meg tudjuk szépíteni és tartalommal megtölteni a silány életet is.

Boldogan az öregségben is

Ez a mostani beszélgetésünk csak azoknak szól, akik erősen igyekeznek tagadni, hogy öregek, akik nem is emlegetik a múló éveket, csak néha magukban merengenek el a tükörből feléjük tekintő idegen arcon. Mert aki nyugodtan, hétköznapiasan kimondja, hogy bizony benne vagyunk az öregkorban, annak nem kell az öregség kérdéséről beszélni. Annak a ráncok, a hulló hajszálak, a hamar kifáradás, kedvveszítés csak természetes tünetek. Annak mindez nem probléma. Aki azonban nagyon palástolja, takargatja, magának sem meri bevallani az öregedést, az nem reálisan fogja fel az életet, és az ilyennél megvan a veszély, hogy önutáló, ferde arcúvá válik. Az emigráns élet kemény küzdelmei ugyan általában megedzenek mindnyájunkat, hogy reálisan fogjuk fel a veszteségeket, így a fiatalkor elvesztését is, és csodálatosan sok, szép példát látunk magunk között —, mégis akadnak olyanok is, akik egymagukban, idegenben kétszeresen érzik az öregkor terhét, és ezért ferde arcúakká válhatnak. Ezeknek figyelmét szeretném felhívni arra, hogy az érett öregkor is beletartozik az emberi menetrendbe, és — keresztény felfogásunk szerint — ezt a kort is szépen és derűsen kell leélnünk.

Mert mi az öregkor keresztény tanításunk szerint? Gyümölcsszedés, terménybehordás egy egész emberi élet munkája után. Elrendezése, elszámolása annak, hogy születésünk óta testileg és lelkileg mennyit fejlődtünk, mit alkottunk, hogy alkalmasak legyünk új életet kezdeni az újabb, szellemi világban. Emberi életünk minden erőfeszítése tulajdonképpen azért történt, hogy tö-

kéletesebbé váljunk, mert ez az élet menete. Ahogy egyesek nevezik, ez a transzcendentális evolúció rendje. Az érettség, a gyümölcsérés ideje pedig nem lehet letörés, elkedvetlenedés ideje — legalábbis lelkileg nem. — Még azt a hasonlatot is hozzávethetjük ehhez, amit költők szoktak említeni, hogy az öregedő emberi test nem csúnya, csak teljességgel érett, mint a kifejlődött selyemhernyó, mely hamarosan pillangóvá fog átváltozni.

De praktikus, hétköznapi elgondolás szerint is, bár az öregségnek sok testi hátránya van, mégis van benne sok kárpótlás, vigasztalás, szépség is. A fiatalkor kapkodása, láza helyett az öregkor nyugodt bölcsességet ad. Szép ugyan fiatalos bohósággal rohanni szabadon a pillangók után, de abban is megvan a boldogság, amikor megnyugodva, lecsillapodva ott ülünk a nagy körtefa árnyékában ősz hajú életpárunk vagy barátunk mellett, és csendben nézzük az égen úszó bárányfelhőket. Amilyen igaz az, hogy tizenhat évesnek lenni nagy feladat és felelősség, éppen úgy hatvanévesnek lenni is nagy feladat. Hogy csak egyet említsek: azt mondják, fiataloké a jövő, de a világ sorsát mégis a hatvan éven felüli politikusok irányítják. És ebben van a nagy figyelmeztetés nekünk, idősebbeknek, hogy a mi összegyűjtött tudásunkat, tapasztalatainkat tovább kell adnunk az új generációnak okulásul, irányításul. Tehát az öregkornak is megvan a maga nagy feladata. A fiatalok egymagukban, lázukban felperzselnék a világot; az öregek a csitítók, békítők, szeretetterjesztők.

Az öregek az árnyékos fa, a nyugodt vizű kikötő, ahová a fiatalok bizalommal fordulhatnak megértésért, tanácsért, amikor az életben megégették magukat... Milyen kopár lenne a családi otthon, ha nem lenne benne nagyapa vagy nagyanya a karosszékben?

Példával is bemutathatjuk. Hatvan körüli, gyenge

egészségű, törékeny özvegyasszony az emigrációban. Nevezhetjük Franciska néninek vagy Katus néninek. Valamikor egészséges, szép és boldog családanya volt. Tisztelték, becsülték, és mindenki szerette. Amikor az otthon, a biztos megélhetés elveszett, és jött a hontalanság, bizonytalanság, majd fizikai letörés, ő lélekben, viselkedésben semmit sem változott. Nem volt ugyan már olyan sima arcú és fürge, mint fiatal korában, már nem tudott nagy, nehéz munkát végezni, már nem volt kereső, de amit tudott szívesen megtett; ahol tudott segített; ha keze nem bírta, akkor szóval biztatott, csillapított, derűt, mosolyt adott. Áldás volt családjának, környezetének, barátainak, mindenkinek. Öregségében, megtörve, ráncokkal is mindenki becsülte és szerette. Azt szokta mondani: „Bár öregkorban már itt is fáj, ott is fáj, azért minden kornak megvan a maga szépsége, öröme és feladata."

Boldogságkeresésünkben akkor leszünk tökéletesek, amikor megtanuljuk az öregkor testi hátrányait, fáradalmait is természetesen, nyugodtan fogadni, és továbbra is derűt, biztatást, mosolyt terjeszteni. Mint ahogyan az erdőben is az öreg fák nyújtják az árnyékot, védelmet a fiatal csemetéknek a kifejlődésre, éppen úgy az idősebbek árnyéka, nyugalma biztosítja a jövő generáció békés lelki kifejlődését. Abban is nagy feladat és nagy művészet van, hogy valóban védelmet adó öreg fák legyünk, amelyeknek derűs árnyékában szeretnek a fiatalok oltalmat találni.

A legnagyobb művészet, tudod mi?
Derült szívvel megöregedni.
Pihenni, hol tenni vágyol,
Hallgatni, ha van, ki vddol.
Nem lenni bús, reményvesztett,
Csendben viselni a keresztet... *(Anonymus)*

Idegcsillapító

Babonásan megnyugtató szó ez azoknak, akik éppen rászorulnak, és hogy fel ne robbanjanak, gyorsan bevesznek egy kis tablettát. Kellemetlen emlékű szó ez azoknak, akik már rájöttek arra, hogy a fehér adag csak pillanatnyi megoldás; nem gyógyítás, inkább csak idegbénítás.

Odahaza, a boldogabb világban csak néhány ideggyönge embernek szigorúan, orvosilag előírt gyógyszere volt. Ezenkívül talán csak a felső tízezernek volt témája, problémája, és többnyire csak divat volt migrén vagy családi perpatvar idején. Egyébként az ember jól kimérgelődhette magát, csendben vagy hangosan, vagy egy kis kadarkával öblítette le a mérgét, az asszony meg esetleg a sodrófával hadonászott.

Ma — és különösen itt — az idegcsillapító első számú gondja a rohanó embereknek. Ahogyan azelőtt a panaszkodó betegnek az orvos aszpirint írt elő, úgy ma idegcsillapítót ad marokszámra. És nemcsak az orvos írja elő, hanem a tv-hirdetés is sűrűn kínálgatja azt a formáját, amit recept nélkül is kapni a patikában, úgy mint a cukorkát vagy limonádét.

Mivel a mai élethajsza valóban idegessé teszi az embert, nemcsak a felső tízezret, hanem a Jóskákat és Juliskákat is, és mivel valóban jobbnak tűnik fel néha bevenni egy kis tablettát, mint felrobbanni, azért bizonyos mértékig magyarázható és érthető ez az idegcsillapító divat. Mielőtt azonban valaki megpróbálná a „non-habit-forming" kis pirulákat, háromszor is kérdezze meg az orvosát, és ötvenszer is kérdezze meg saját magát,

hogy nincs-e más út az idegesség levezetésére? Mert a valóság az, hogy mielőtt a méreg adagolására szükség lenne, van sok természetes módja annak, hogy az egyszerű idegességtől megszabaduljunk.

Nemrégiben meghívtak egy midwesti természetrajzi múzeum megtekintésére. Olyan kiállításforma ez, ahol bemutatják a közönségnek a helybeli fákat, növényeket és állatokat, hogy a városi ember és gyerek egy csomóban, egy helyen láthassa azt, amit nem ér rá az erdőben és a réteken megkeresni és megismerni. A mai rohanó életforma ezeken a kiállításokon is megmutatkozik. Legtöbbször olyan tömegszerűen, olyan reklámformában állítják össze az egészet, hogy az iskolásgyerekek egy rágógumi megrágása alatt megláthassák mindazt, amit apáik fiatalságuk hosszú évei és vadászatai alatt ismertek meg. Ma még a tudományt is „instant" csomagolásban akarják adni, hogy véletlenül meg ne ártson.

Ez a midwesti múzeum azonban valami más. Itt is vannak ugyan reklámfények és színes lámpák, de amikor az ember belép a terembe, egy pillanat alatt megdöbben, mert úgy érzi, mintha valóban az erdőbe tévedt volna be. A festett erdei és mezei háttér olyan, mint egy kivágott rész a csendes Bakonyból vagy Börzsönyből. Nem kiáltó reklám, nem nyakatekert modern festett alakok, hanem egy darab a csendes természetből úgy, ahogyan van. Sem rokokó, sem futurista vagy egzisztencialista, hanem csak úgy egyszerűen erdei és falusi. Az egyik mocsár szélén még egy gólya is áztatja a lábát, mialatt a békákra les.

Az egyik látogatónak talán erről jutott eszébe: „No, ezt valami európai csinálta." Igaza volt, mert ezt európai, méghozzá magyar festette és rendezte. Még a rohanáshoz szokott itteniek is megállnak és elfelejtenek

rohanni; még az iskolásgyerek is rágatlanul tartja szájában a rágógumit. Pedig az egész varázslat nagyon egyszerű és természetes. Ez a magyar tervező — talán ösztönszerűen — bemutatta, hogy a természet maga, a fák, növények és állatvilág, úgy ahogyan van a legjobb idegcsillapító, idegnyugtató. Ez az Isten színpada, színes tv-je, ahol a mai ideges ember megállhat, megpihenhet, és a természet ölén újra éledhet. Az a magyar festő a börzsönyi hegyekben, vagy még Serédi hercegprímás gerecsei vadászházában tanulta meg, hogy idegesség ellen nincs jobb orvosság, mint megállni pár percre a szabad természetben.

Nagy problémánk: idegesség. A háború, bombázás, menekülés, emigráns élet, kilátástalannak látszó politikai helyzet felőrölte idegeinket. „Éjfél is elmúlt, amikor írom ezt a levelet — írja egyik olvasó —, altató nélkül úgysem tudok aludni már."

Nem a szakmám, nem is feladatom, hogy orvosi dolgokról szóljak, de mint ember, akinek szintén vannak problémái, minden ideges embernek ajánlom a legtökéletesebb, legolcsóbb és ártalmatlan idegcsillapítót, a szabad természetet. Amikor nehéz gondjaid vannak, és aggódsz az otthoniakért, munkádért, állásodért, a következő havi lakbérért vagy házrészletért, és nyugtalan, töprengő, ideges vagy, azt ajánlom, hogy néha, amikor munkádból hazajössz és kissé kipihented magad, ez egyszer ne vedd kezedbe az újságot, ne ülj a televízió elé, menj ki a közeli parkba vagy a kertedbe. Felejtsd el egy időre az egész életet; nézd a vizet, az eget, a fákat, a virágokat. Esetleg egy mókus vagy rigó is akad. Még ha zúzmarás hideg tél is van; vagy ha nincs is park vagy kerted; állj meg az utcán az egyik fa előtt, és nézd azt, mint a természet egyik részét. Annak a fának is rettentő nehéz az élete. A járdán, köveken ke-

resztül kell megszereznie a mindennapi élelmét; hidegnek, fagynak, viharnak van kitéve; ha útban van, szó nélkül kivágják. Mégis állja a helyét, mert beletartozik az isteni menetrendbe, és mert Istennek rá is gondja van.

De nem is kell elmélkedned, csak tölts egy negyedórát a természettel, egymagadban — embereket, gondokat elfelejtve. Egy-egy falevél vagy egy lógó ág a fáról, egy lepke, egy bogár, egy rigó olyan nyugalmat, békét önthet beléd, amit nem találsz meg a legmodernebb idegcsillapítóban sem. Kövesd orvosod tanácsát, de tanulj nyugalmat a természettől.

Boldog az, aki tó vagy park közelében él, aki gyermekeivel néha kimehet csónakázni, halászni, vagy a vadászszezon alatt a vállára akaszthatja a puskáját. Akinek kis kertje van virágokkal; vagy legalább egy cserép virág van a szobájában. És boldog s nyugodt ember lehet az, aki mindezt maga körül észre is veszi s értékeli, élvezi. Boldog az, aki hozzászoktatja magát ahhoz, hogy naponta legalább pár percre ránézzen a körülötte levő természetre. Minden perc, amit erre fordítasz, bőven fog fizetni idegrendszered javulásában. A szabad természet a legjobb idegcsillapító.

A természet éltető eleme az embernek. Ez adja nap nap után a reményt a csodáival és szépségeivel.
(Perlaky)

Uram, taníts minket imádkozni!

Az egyik pesti kórházban történt; szemtanú mondotta el: Az operáltak termében két asszony került egymás mellé. Egy idősebb a faluból és egy fiatal a városból. Mindkettőnek nehéz műtétje volt; a fájdalomcsillapító már vesztette hatását. A műtét sikere mindegyiknél csak 50—50 volt. Ezt már előzőleg tudták, és bizony aggódtak.

Az idősebb asszony tekintete az erősödő kínokban valahová a mennyezetre irányult, és ajka mintha gyengén mozgott volna. De különben nyugodtan tűrte a fájdalmat és a homlokán gyöngyöző verejtéket.

A fiatal fetrengett volna a fájdalomtól, ha lett volna hozzá ereje. Csak a körmei vésődtek az öklébe, s szeme riadtan forgott körbe, segítséget várva.

Amint a nehéz percek lassan múltak, ránézett a szomszédjára. Látta annak nyugodt arcát, türelmét. S észrevette, hogy annak ajka mozog. Megkérdezte:

— Maga talán imádkozik?

— Igen, imádkozom. Ilyenkor ez az egyetlen és legjobb segítség.

S a fiatal ezt mondta rá:

— Szüleim korán elhaltak; én már vallás nélkül nevelkedtem... Meg tudna engem tanítani imádkozni?

Imádkozni. — Miért az egyetlen és legjobb segítség az ima a nagy bajban? — Mert azzal kapcsol össze, aki a világon a leghatalmasabb, mindenható, és aki segíthet rajtunk, amikor már semmi földi hatalom és tudás nem tud segíteni. Az ima Teremtőnkkel kapcsol össze.

Minden ima segít? — Igen. De nem mindig azt adja meg, amit kérünk. Mert az ember még könnyelműbbé válna. Elfelejtené Istent, vétkezne, és amikor bajba jut, csak egy imát mondana, és megmenekülne. Józan ember az imát nem így értelmezi. — De minden ima segít, mert erősíti lelkünket a bajban.

Mi az ima? — Kapcsolatfelvétel a Teremtővel. Végezhetjük gondolatban, szóval, halkan vagy hangosan. Isten mindenképpen megérti. Olyan mintha mi, a kis villanylámpák vagy villanygépek összeköttetésbe kerülnénk az elektromos áramközponttal. Értéktelen a legdrágább lámpa, ha nincs hozzá áram. Nekünk embereknek a Teremtő az elektromos központunk. Nélküle semmik vagyunk.

Ebből már következik az, hogy mi az imádság lényege, és milyen legyen az ima. Lényege az, hogy valóban összekössön Istennel. Hiába mondom a legszebb ima szavait, ha nem Isten felé fordulok lélekben. Tehát nem a puszta szó a lényeg, hanem lelkem odafordulása Istenhez. A pusztán ajakkal mormolt imáról mondja valamelyik író, hogy az olyan ima nemhogy Istenhez nem ér fel, de még csak a templom mennyezetéig sem.

Az ima odafordulás Istenhez, de ez nem jelenti azt, hogy mindig tudatos és érzelmes legyen. Hiszen az ember agya és szíve nem kimeríthetetlen forrás. Ezért helye van az olyan imának is, amelynek nem minden szavát követjük ésszel és érzelemmel, hangulattal. Az ilyen imát szinte kötelességből mondjuk, hogy elismerjük Istent. Ahogyan a katona tiszteleg a zászló előtt, de nem mindig rá gondolva. Így vethetünk keresztet, mondhatunk imát rágondolás és érzelem nélkül is.

Van az ilyen imának is értelme, értéke? — Van. Mert ezzel is elismerjük Isten fölségét, tisztelgünk előtte, és másoknak is intelmet adunk, hogy van Isten. — Néha

éppen a szárazsággal elmondott ima értékes, mert próbára teszi kitartásunkat, hűségünket Isten iránt.

Még egy másik nagy értéke van az ilyen imának is. Az ima nemes gondolataival tömjük, tápláljuk a tudat alattit, és ez fontos. Az Ellenség ismeri a szavak ismétlésének hatását, és propagandájában fel is használja nagy eredménnyel. — Sajnálatos, hogy mostanában a „modern" templomi irányzat ezt elhanyagolja. Például a rózsafüzért kezdi elhanyagolni. Pedig a Szűzanyának ez az imája egyike a leghatalmasabb, csodás erejű eszközeinknek a Sátán ellen. Hivő katolikust nehéz elképzelni rózsafüzér nélkül.

Milyen legyen az imánk? — Erre Jézus adta meg a feleletet tökéletesen. Amikor tanítványai már megérezték, sőt: a csodák által bizonyítva látták, hogy Jézus az ígért Messiás, az Isten Fia, akkor az egyik legfontosabb kérésük ez volt: Uram, taníts meg minket imádkozni!

Érezték, hogy Isten Fiának megjelenése után az Ószövetség formai imái a keménykezű, büntető Isten felé már nem megfelelőek. Jézus éppen azt tanította nekik, hogy Isten szeret minket, mint Jóságos Atyánk.

Ezért amikor a tanítványok kérték őt: Uram, taníts meg minket imádkozni! — ő így felelt: Amikor imádkoztok, mondjátok így: Miatyánk, ki vagy a mennyekben... S azóta is nekünk embereknek ez a legszebb, legfönségesebb imánk. A Miatyánk.

Észreveszem-e, hogy a Miatyánkban nem az én személyi kérésemmel, koldulásommal kezdem? — Hanem: Szenteltessék meg a te neved. Jöjjön el a te országod. Legyen meg a te akaratod... és csak ezután jönnek a mi kéréseink: kenyér, bűnbocsánat és szabadíts meg a gonosztól.

Az ima nemcsak Istennel kapcsol össze, hanem azok-

kal is, akikért imádkozom. Mindnyájan tapasztalhattuk már, hogy amikor valakiért imádkozunk, ahhoz lelkileg közelebb jutunk, még ha távol is van tőlünk. Az imának hatalmas kisugárzása van, mint egy villanyáramnak, rádiósugárnak.

Van ima, melyet nem szavakkal mondunk, hanem tettekkel. Amikor fájdalmat, szenvedést ajánlunk fel, önmegtagadást, munkát végzünk, és ezt ajánljuk fel a Teremtőnek. Isten előtt ez még kedvesebb mint a szóbeli ima.

Az egymagunkban végzett imánál nagyobb hatású, és Istennek kedvesebb ima lehet a közösen végzett ima, a családban, csoportban. Jézus mondotta: Ahol kettenhárman összejönnek az én nevemben (imádkozni), ott én jelen vagyok. — Ezért olyan nagy értékű a szentmisén mondott közösségi ima. Ne kapcsolódjunk ki belőle. Nemcsak minket nemesít, hanem hitvallás és buzdítás mások felé.

Az egyéni imák közül a legtökéletesebb ima az, amit nem könyvből, írott imákból mondunk el, hanem a szívünkből. Amikor beszélgetünk Istennel, Jézussal. Mintha együtt lennénk vele. Mintha Atyánkkal beszélgetnénk.

Tudok-e imádkozni? Helyesen imádkozom-e? Tudnak-e gyermekeim és unokáim imádkozni? — Szeretek-e imádkozni? Imádkozom nemcsak a bajban, hanem a jó sorsban is?

Ha Isten nekünk a beszélőképességet adta, nem kell azt dicsőítésére is felhasználni? A virág csak a színeket kapta, azzal dicsőíti Istent; az állatvilág nem szóval tanúsítja őt. Milyen nagy hálával kell nekünk őt szóval, értelemmel dicsérnünk!

Nagyon jó, ha fiatal korunkban megtanulunk jól imádkozni, mert utolsó sóhajunk úgyis az lesz: Anyám,

Istenem! — Ha nem tudok imádkozni, akkor nehéz lesz ezt mondani majd...

Aranykötésű imakönyvet
Hagyott rám örökül anyám.
Kis Jézus ingben, glóriában
Van a könyv első oldalán.
Sok év előtt egyik sarokba
Beírta jó anyám nevét,
Lehajtom a betűkre fömet,
Hogy felidézzem szellemét...

Az Úr imádságát ütöm fel,
(Kísérőm a nehéz úton)
S vigasztalást vegyít a kínhoz
A Te imád, óh, Jézusom!
Imádság kell a szenvedőnek,
Akit a sors árván hagyott:
Úristen, én nem zúgolódom,
Legyen meg a Te akaratod!...

Keresztény vagyok

Budapest egyik legszebb templomában kereszteltek meg. Vagy talán Erdély, Dunántúl valamelyik ősrégi templomában. Természetesen, erre én nem emlékezhetem vissza, de megvan róla a keresztlevelem.

Őseim is keresztények voltak, legalábbis a nagyszülőkig bezáróan, bár egyik-másik okirat sokkal messzebbre nyúlik vissza. Ezt onnan tudom biztosan, mert a katonaságnál igazolnom kellett keresztény származásomat keresztlevelekkel. Valaki a rokonságban állítólag pap vagy püspök is volt.

Első áldozásom emlékezetes nap volt az egész családnak. A fénykép is megvan még: bocskai ruhában, gyertyával kezemben. Ha Isten leánynak teremtett, hófehér áldozóruhában, leheletszerű fátyollal fejemen.

1938-ban az Eucharisztikus Kongresszuson büszkeség töltött el, amikor éreztük, hogy a keresztény világ figyelme felénk fordul. A csodálatos ünnepély a Hősök terén, a Szent Jobb és a hajókörmenet a Dunán, egész életemre melengető érzés marad.

Középiskolát a bencések vagy piaristák legjobb iskolájában végeztem. Hittanáraim, kiváló cserkészparancsnokaim öntötték belém a jót, nemeset, a tökéletes keresztény élet szabályait. Vagy mint leány, valamelyik fennkölt szellemű apácaintézetben, a Sionon vagy a Ranolderben nevelkedtem.

Családalapításom is a keresztény formák szerint történt. Gyermekeimet is keresztény iskolákba küldtem, amikor erre alkalmam volt. Rendes és támogató tagja vagyok templomunknak...

...Nagyjából ezt mondhatnánk magunkról sokan...

Keresztény vagyok tehát. Valóban keresztény vagyok?... Néha eltöprengek ezen. A Bibliában gyakran olvasok olyant, ami gondolkozóba ejt. Vajon valóban keresztény vagyok? Szent Pál azt írja (Gal. 2. 16): „Az ember nem a törvény tettei alapján igazul meg, hanem a Jézus Krisztusba vetett hit által." — Elég erős-e a hitem Krisztusban? Hiszem-e, hogy ő valóban Isten? Amikor könyvben, a televízióban az ellenség úgy mutatja őt be, csak mint egyet a próféták közül, megmaradok szilárdan hitemben, hogy ő a Fiúisten? Isten, emberi testet öltve, egy időre a földön.

Erős marad a hitem Krisztusban akkor is, amikor életemben majdnem minden fordítva sikerül? Betegségben, anyagi bajokban, szeretteim elvesztésekor? Meginog a hitem, amikor látom, hogy Egyháza, papjai, hívei nem keresztény módon viselkednek?

Hiszem, hogy Krisztus ugyanaz marad, ha a kereszténység külső formája, erkölcsi nívója, egysége ideiglenesen változik és süllyed is?

Megmarad a hitem Krisztusban mindig, az öregségben, az életem végén is?

Keresztény vagyok? Jézus arra figyelmeztet: Nem mindenki, aki mondja nekem, Uram, Uram, megy be a mennyek országába, hanem csak aki Atyám akaratát cselekszi. Az én életem Isten akaratának cselekvése?

És Jézus nagy intelme: Arról fognak titeket megismerni, hogy az én tanítványaim vagytok, hogy szeretitek egymást. — Nem azt mondotta, hogy a keresztény ember ismertető jele a keresztlevél, az ősök keresztlevelei, a templomhoz való tartozás tagsági igazolása, a keresztény jelvények viselése, a vallásos ünnepségek, felvonulások; hanem a jel az, hogy szeretitek egymást.

Tudom, hogy a külső keret, az előírások, törvények

megtartása is fontos, hiszen Jézus azt is mondotta: Nem felbontani jöttem a törvényt, hanem tökéletesíteni. — Keresztségem, templomjárásom, az első áldozás, bérmálás, keresztény házasságom, részvételem a templom munkájában mind fontos és szükséges, de hozzájárul ehhez a lényeg is, a Jézus által követelt szeretet?

Nem másokra kérdezem, hanem magamra: Szeretem-e az Istent minden fölött? Hiszek, remélek, bízom benne?

És szeretem magamat helyesen? Úgy, hogy nem ártok sem lelkemnek, sem testemnek? Mert ha haragszom, irigykedek, gyűlölködöm, rosszkedvű vagyok és bűnözök, akkor nem szeretem a lelkemet, hanem mérgezem.

Ha nem vigyázok egészségemre józanul, ha nem tudom magam fékezni evésben-ivásban, élvezetekben, akkor nem szeretem magamat helyesen, hanem ellensége vagyok testemnek.

És hogyan szeretem embertársaimat? Elsősorban családomat, hitvestársamat, gyermekeimet? Csak a magam egyéni, önző szempontomból? Óh, nagyon szeretem őket, hisz őértük dolgozom, harcolok. De józan ez a szeretetem? Nemcsak érzelmi, elkényeztető szeretet, mely sem a családi rendet, sem a gyermekek nevelését nem tudja biztosítani?

S tudok családommal szelíd, türelmes, megértő lenni?...

Csendes estéken, néha nagy ünnepségeken elém merednek ezek a kérdések, és nem érzem magamban a teljes bizonyosságot, hogy valóban keresztény vagyok — úgy, ahogy Jézus tanította.

Magyar kereszténységünk ünnepén, Szent István napján is felmerülnek bennem ezek a kérdések. Magyar keresztény életformánk valóban a Jézus szerinti?...

Kérdések. — Mégis, a kételkedések ellenére is, vallom, hiszem és remélem: keresztény vagyok!

HITEM: A hit a lélek teljes odaadását jelenti az isteni valóságba s annak üdvözítő tényeibe. Valóság és tény a hitnek alapja... Hitem nem ömlengés, nem ködös, szétfolyó hangulat, hanem a legnagyobb valóságról, Istenről való meggyőződés... Isten, Jézus, a szent Szűz, Betlehem, Názáret, Golgota... Nagypéntek és húsvéti feltámadás, a mennybe menő Krisztus... Ez mind természetfeletti és történelmi tény, valóság. (Prohászka)

Magyar vagyok

Magyar földön születtem. Európának egyik legszebb vidékén. A Kárpátok koszorúzta természeti egység csodás országában. Annak valamelyik festményi kis falujában vagy ősrégi városában. A magyar föld éghajlatáról még az amerikai földrajzkönyv is azt írja, hogy a világ egyik legkiegyensúlyozottabb klímája.

Költőink, énekeink pedig így szólnak szülőföldemről: Szép vagy, gyönyörű vagy, Magyarország; gyönyörűbb, mint a nagyvilág!

Szüleim is és ismert őseim is magyarok voltak. Magyar a nevük, magyar a beszédjük. Magyar iskolába jártam, magyarul daloltam, éreztem és öltözködtem.

Nemzeti ünnepeinken én is lángoltam a többiekkel. Ha a haza békés volt, örültem, ha a haza vérzett, én is áldoztam érte, és sírtam vele együtt.

Amikor elhagytam drága földjét, egy marékkal magammal vittem. S ha itt, az idegenben magyar muzsikát hallok, melegebb a szívem, és ha magyar zászlót látok, néha fátyolos a szemem...

Talán ezeket mondhatná el magáról egyikünk-másikunk. Talán több-kevesebb változással, esetleg hiánnyal.

Magyar vagyok. — Magyar vagyok? — Vajon miért tekintem magam magyarnak? Azért, mert magyar földön születtem? — Jókai azt írja könyvében Ankerschmidt lovagról, hogy idegenből jött közénk, mégis jobb magyar lett, mint sokan közülünk.

Azért tekintem magamat magyarnak, mert a nevem ősrégi magyar? — Egyik legnagyobb költőnk, Petőfi

Petrovics volt. Zrínyi, Dugonics és sok száz és ezer jó magyar nem volt magyar nevű...

Azért érzem magamat magyarnak, mert magyar iskolába jártam? — Az elszakított Felvidéken vagy Erdélyben sokan jártak idegen nyelvű iskolába, és jobb magyarok lettek, mint sok anyaországi.

Azért tartom magamat magyarnak, mert a magyar szó, muzsika, ünnepi formák és a háromszínű zászló érzelemmel tölt el? — Milyen sokan voltak, akik törték a magyar nyelvet, és mégis történelmi nagyságú magyarok voltak. — És itt az idegenben hányan vannak, akiknek már nem anyanyelvük a magyar, mégis többet tesznek és áldoznak a magyarságért, mint a magyarul tökéletesen beszélők.

Mi teszi az embert magyarrá? Ki a magyar? Mi a kritérium? Mi a lényeg?

A félrevezetettek azt mondják, hogy a magyarságot az dönti el, hogy melyik „oldalon" állunk.

Szent István harcba szállt Koppánnyal, mert — szerinte — az nem értette meg az új idők jelét, és így nem szolgálta a magyarságot. Legalábbis így magyarázzák a történelemírók.

Koppány Szent Istvánt azzal vádolta viszont, hogy eladja a magyarságot idegen eszmének. — Rákóczi és kuruc vitézei verték a labanc magyart, mert szerintük idegen uralmat szolgáltak a magyar érdekek ellen. — A labancok pedig rebellisnek, ellenségnek tekintették Rákóczit...

Így ment ez a történelem folyamán végig. Egyik magyar vádolta a másik magyart, hogy az nem jó magyar.

Amikor az új idők jöttek, a nemzeti jobboldaliak üldözték a baloldalt; aztán amikor fordult a helyzet, akkor a szocialisták és a kommunisták üldözték a jobb-

oldalt és mindenkit, aki nem fogadta el az ő eszméjüket.

Ki a magyar? — Nehéz kérdés és nehéz a felelet erre ma még, amikor még mindig kasztokba, osztályokba, pártokba, oldalakba soroljuk be a magyarságot, és eszerint mérjük magyarságunkat.

De könnyű és világos lenne a felelet, ha végre felébrednénk az osztályozásból — mely többnyire idegen eredetű és sugalmazású —, és ha megértve egymást, elfogadnánk azt az alapot, hogy *magyar az, aki a magyar közösségnek tagja, és ennek a magyar közösségnek javát szolgálja.*

Ebbe a magyar közösségbe beletartozhat az,
aki magyar földön vagy idegenben született;
aki beszél vagy nem beszél magyarul;
aki magyar vagy idegen nyelvű;
aki magyar vagy idegen fajtájú;
aki magyar vagy idegen ősöktől származik stb...

És hozzátehetjük: Magyar az, aki jobboldali, baloldali, nemzeti- vagy más szocialista, köztársasági vagy királypárti, ilyen vagy olyan párti, — *mindaddig, amíg politikai nézetével csak a magyarság javát szolgálja, és nem árt más felfogású magyar testvérének.*

Nem magyar az, aki nem érez semmi közösséget a magyar néppel, történelemmel, kultúrával; aki — bár magyar szülőktől származik — megtagad minden érdekközösséget a magyarsággal, és a magyar közösség javáért semmiféle módon nem munkálkodik.

★

Miért kell ezeken a kérdéseken néha elmélkednünk? Mert a történelem folyamán legtöbb nemzeti tragédiánknak az volt az oka, hogy nem a magyart láttuk egymásban, hanem a külső jelzéseket, a többnyire idegen ere-

detű jelszavakat, és emiatt egymást gyűlöltük és irtottuk.

Itt az idegen földön való bolyongásunkban különösen fontos, hogy egymásban a lényeg alapján lássuk meg a magyarságot, nem pedig a látszatjelzők és külső sallangok szerint. Csak így tudunk a vándorutunkon őszinte, egymást segítő útitársak lenni.

Magyar vagyok? — Ha érzem a sorsközösséget a a magyarsággal, és ezért a közösségért munkálkodom is, akkor magyar vagyok. Ezen múlik. Csak ezen múlik.

Ha a föld Isten kalapja,
hazánk a bokréta rajta!

Szép csillag a honszeretet,
Gyönyörűségesen ragyog.
Szegény hazám, szegény hazám te,
Neked kevés van ilyen csillagod.
(Petőfi)

„Visszavonulsz a magyar élettől, mert megcsömörlöttél a világ helyzetétől, a politikai ferdeségektől és csalódásoktól?

Gondold meg: Minden eszme, minden politikai irányzat, a célkitűzés mellett a követőktől függ nagyrészt.

A téves eszme is lehetne néha hasznos, ha követői jó szándékúak. S a jó eszme is csődöt mond, ha követői haszontalanok.

Az anarchia: az egyén joga 100 százalék, a közösségé 0 százalék; ököljog.

A liberális demokrácia: Az egyén joga 80 százalék, a közösségé 20 százalék, elvben; a gyakorlatban a pénz ököljoga.

A kommunizmus: Az egyén joga 20 százalék, a kö-

zösségé 80 százalék, elvben; a gyakorlatban a kormányzat ököljoga.

A modern kereszténységszocializmus: az egyén joga 50 százalék, a közösség joga 50 százalék, elvben; a gyakorlatban???"

A legtökéletesebb eszme a kereszténység: Szeresd az Istent, és szeresd felebarátodat! — elvben; s hogyan áll ez a legtökéletesebb eszme a gyakorlatban ma? Kérdezzük ezt másokra és magunkra vonatkozóan is...

Visszavonulsz? — Akik mást akarnak mint te, azok nem vonulnak vissza...

Az Ellenség

Utunk, bármerre is visz a világon, biztonságos és kellemes lehetne, ha tudnánk, hogy hazaérünk — és ha nem találkoznánk az utunkon ellenséges emberekkel.

De tapasztalatból tudjuk, hogy vannak rossz emberek is. Életünk útját több ellenség keresztezte már. Terveinket, munkánkat és boldogságunkat már sokszor romba döntötték. Ezért hasznos ismerni az ellenséget.

Ki az Ellenség? — Ellenség az, aki rosszat akar nekünk; de gyakran azt tartjuk ellenségnek, aki valójában nem az, mert nem ismerünk rá.

Az egyik alföldi tanyán zivatar vonult végig. A villám felgyújtotta a már cséplésre összehordott gabonát. A gazda, látva termését lángokban, öklével az eget fenyegette, és Istent tekintette ellenségnek. — Vajon az Isten küldte a villámot? Vajon ugyanaz az Isten ellenség, amikor az ég szelíd esőt és napfényt ad?

Az egyik ateista röplapban azt írták, hogy az emberiség legnagyobb ellensége a vallás, mert ópium, babona, a gazdagok védőbástyája, a tudomány kerékkötője... Vajon ugyanaz a vallás ellenség, amikor iskolákat épít, ifjúságot nevel, nagy tudósokat képez ki, kórházakat tart fenn, szociális gondozókat nyit és a szegények jogait hirdeti?

A reformáció idején a reformátorok a római egyházat, a pápát az ördög székházának nevezték. Viszonzásul a rómaiak a reformátorokat vádolták ördögi kapcsolatokkal, és egymást gyűlölt ellenségnek tekintették. Vajon az egyházak akkor is ellenségek, amikor Jézus tanítását hirdetik, kereszténységet vagy keresztyénsé-

get hirdetnek, áhitatra, jó erkölcsre buzdítanak? Amikor bátor, hitvalló, szent életű papokat, pápákat és prédikátorokat mutatnak fel?

Zsarnok módra uralkodó királyok, cárok idején a kormány a jogaiért lázadozó népet tekintette ellenségnek. Forradalmak idején pedig a nép kiáltotta gyűlölettel: Akasszátok fel a királyokat! — Vajon a király akkor is ellenség, amikor népének bölcs, jóakaró, kegyes uralkodója, népének védelmezője, mint Szent István, Szent László? — S a nép ellenség akkor is, amikor hűséges, szorgalmas követője a jó uralkodónak?

Amint ezekből a kontrasztos kérdésekből látjuk, az ellenséget nem lehet ilyen alapon, csoportok szerint meghatározni. Mert mindegyik csoportban lehetnek jók és lehetnek rosszak is.

A mai emberek közül is ugyanígy nem lehet az ellenséget megtalálni csoportok, izmusok szerint.

Könyvekből, újságokból és beszédekből vesszük a következő véleményeket:

„A világ mai helyzetének, nyomorúságának oka az erős nemzeti érzés, a nacionalizmus." — És ezt útonútfélen, hírekben, televízióban mondják és mondják. — Vajon érvényesnek tartják ezt a megállapítást a saját nemzeti érzésükre, nacionalizmusukra is? Vagy csak akkor tartjuk bűnnek, amikor a másik nemzetről van szó?

Ugyanígy vannak időszakok, amikor egy egész népet tartanak bűnösnek, ellenségnek. Vajon a mi saját népünket is ezzel a mértékkel mérjük?

Ma sokat hangoztatják: „A kizsákmányoló kapitalizmus az oka minden rossznak. Napjai meg vannak számlálva. El fogjuk temetni." — Vajon mit értünk kapitalizmuson? Azt, hogy ami az enyém az az enyém? Amiért megdolgoztam, az az én tulajdonom, az én házam, az én kertem? — Az nem kapitalizmus, ami az álla-

mi klikk, csoport kezében van? — A másik oldalon viszont ezt mondják: A békés világ ellenségei a kommunisták. — Ki a kommunista? Az, aki kommunista országban él? Ellenség az az ember, bár párttag is, aki így próbálja honfitársait menteni egy idegen megszállás alatti országban?

Mindezekből láthatjuk, hogy ellenségnek nem lehet általánosságban azokat az embereket nevezni, akik egy bizonyos csoporthoz tartoznak. Mert minden csoportban, izmusban lehetnek jók és rosszak is. A józan ember különbséget tesz a rossz eszme és a rossz ember között.

Egy eszme lehet alapjában véve rossz, gonosz, amikor a célkitűzése rossz, de nem minden ember ellenség, aki annak az eszmének hatáskörében él.

Nekünk, magyaroknak nemzeti szerencsétlenségünk volt mindig, hogy hagytuk magunkat befolyásolni, félrevezetni az idegen célokat szolgáló jelszavaktól, és egymást csoportokba, pártokba osztályoztuk.

De akkor mi szerint találhatjuk meg az ellenséget biztosan? Egyszerűen meghatározva: *Ellenség az, aki nekem, családomnak, házamnak, vallásomnak rosszat akar; akár egyéni érdekből, akár egy eszme szolgálatában. Ez a rossz ember.*

De honnan jön a rossz ember? Hogyan lesz az ember rossz? A Biblia felel erre, amikor az első bűn után Isten a Sátánt nevezi meg, mint a rossznak szülőatyját, az ember megrontóját.

Sátán? Ördög? — A mai „tudományos" világban szokatlanul hangzik. Pedig a Sátán létezik. Eleven valóság. Nemcsak a Biblia tanúsítja, de az a rengeteg gonoszság is a mostani világban bizonyítja. S ma vannak olyanok is, akik Istent tagadják, de pl. San Franciscóban, Chicagóban és másutt templomot építettek a Sátán „imádására". — Madách Az ember tragédiájában több-

ször ismétli Ádámnak, az embernek szavait, valahányszor az nyugtalanságában valami újat keres: Vezess, Lucifer, vezess új utakon!

De ha van ördög, miért nem találkozunk vele nyíltan szembe? — Mert ő láthatatlan, ismeretlen akar maradni. Az ellenség veszít hatalmából, mihelyt megismerjük. Lucifer láthatatlan marad. Úgyis vannak sokan, akik elvégzik az ő munkáját. Ő csak mindig más és más nevet ad nekik, mindig új formában jelentkezik.

Ezért volt és van a történelem folyamán a sok izmus. Lehet az is, hogy a mozgalom jó szándékkal indul el, de a Sátán ügyesen beférkőzik, vezetőit megfertőzi, és az izmusból feneketlen gyűlölet, bosszúhadjárat lesz.

S ha a nép rádöbben arra, hogy az az eszme a boldogtalanságának tönkretevője, és fellázad ellene, akkor Lucifer egy másik eszmébe nyomul be, s új név alatt, új álarcban folytatja a rombolást és lázadást Isten ellen.

Sátán ügyesen a háttérben dolgozik, s néha több, ellentétes mozgalmat is zsinóron rángat a saját tervei érdekében.

Hogyan lehet felismerni, hogy valamelyik eszmében Lucifer van? — Jézus mondotta meg: Gyümölcseikről ismeritek meg őket.

Amelyik izmus testi-lelki rontást, erkölcsi süllyedést teremt, és az embert rabszolgává süllyeszti, gyűlöletet, háborúkat idéz elő, az az eszme már Sátánt szolgálja.

Gyümölcseikről ismeritek meg. — Ki az ellenség? Sátán és csatlósai. Ma ebben a formában, holnap más álarcban.

Őszirózsák

BORNEMISZA JÓZSEF BR. EMLÉKÉNEK

Nagyon régen volt már, 1925-ben. Ott történt a győri Széchenyi téren, a bencés gimnáziummal szemben. Szép őszi nap volt, és a diákok tódultak ki a térre a 10 órai szünetben. A Lloyd szálloda nagy kapuja előtt magas, fekete bajuszos ember állt, és várta diák fiát. Minden héten szerdán itt állt, mert ezen a napon kellett Győrbe jönnie a vármegyeházára hivatalos ügyben.

S nekem, negyedikes gimnazistának minden szerdán nagy esemény volt meglátni őt — az én édesapám volt. Nemcsak azért vártam erre a napra, mert a zsebében mindig volt egy darab kalács a vasárnapi ebédről, amit édesanyám tett nekem félre, hogy pótolja a sovány tápintézeti kosztot. De élmény volt látni őt, mert magával hozta az otthon légkörét, melegét, amely az internátusi falak között nagyon hiányzott nekem.

Ebben az óra közti szünetben mondottunk el egymásnak minden újságot, örömet és gondot. Felragyogott a szeme, ha jeles feleletről számolhattam be neki, én meg örültem, amikor azt mondta, hogy kis foxikutyánk törött lába már begyógyult.

Ezen az október végi napon ezt kérdeztem tőle:

— Apu, a Tamási tanár úr megmondta, hogy ma a magyar órán a temetőről kell dolgozatot írnunk. Mit írjak a temetőről? Nekünk nincs senkink ott. Arról csak szomorú dolgokat lehet írni, amikor látjuk az embereket sírni a temetéseknél.

Válaszként megfogta karomat, és odavezetett a Lloyd

másik oldalára, ahol a Széchenyi téren az elárusító asztalok voltak.

Látod ezt a rengeteg sok szép őszirózsát, virágot? Ez mindenszentekre mind kivándorol a temetőkbe, és díszíti, megszépíti a sírokat. Nem olyan szomorú hely az, ahová ennyi virágot és szeretetet visznek az emberek. Írjál erről a dolgozatban!

És utána a magyar órán ezt próbáltam valóban megírni. Kisebb, gyerekes szavakkal, nem olyan szépen, ahogyan ő mondta, de — emlékszem — így kezdtem a dolgozatot: „Az a rengeteg virág, amit október végén a Széchenyi téren látunk, az mind kivándorol a temetőkbe, mindenszentek estéjére..."

Amikor a következő héten dolgozatjavítás volt, Tamási tanár úr kivette az enyémet, és megdicsért. Talán érezte, hogy rá három hónapra ő is kimegy oda, a temetői virágok közé. És édesapámnak is ez volt az utolsó mindenszentek napja a földön...

★

Őszirózsák, szép őszi virágok. Az a sorsuk, hogy elhervadjanak, elfagyjanak. De szép, nemes hivatást töltenek be, amikor kivisszük őket a temetőbe halottainknak, vagy ha azok távol vannak, oltárra, fénykép elé tesszük őket emlékezésül.

Tanulság is van ebben a lelkünk részére. A temető nem szomorú hely. Bele tartozik az élet menetrendjébe. Ahogyan Berzsenyi mondja: Elszórt csontjaimat ott is a Te kezeid tartják (Isten)...

Ha életünkben, különösen fiatalságunkban szeretjük, sőt, babusgatjuk testünket, akkor a porladó formában is tisztelnünk kell. A keresztény felfogás a lelket hangoztatja, de parancsolja a porladó test tiszteletét is. Félni a temetőtől? Csak akinek nincs hite, az irtózik tőle.

Sajnos az ellenség ezt is megtámadta: filmen, televízión, magazinokban a temetőt kísértetek, boszorkányok, gonosz szellemek helyévé igyekszik lealacsonyítani, hogy kiölje belőlünk a túlvilág hitét.

★

Ha már a temetőről beszélgetünk, meg kell említenünk néhány gyakorlati kérdést is. Körülnézünk-e mi, hontalan, száműzött magyarok ilyenkor mindenszentek estéjén, hogy a városunkban vannak-e elhanyagolt magyar sírok? Akiknek már senkijük sincs, vagy akiket a gyermekeik elfelejtettek. Milyen nemes tett lenne ezeknek a sírjára egy szál virágot tenni, vagy egy imát mondani. Azt hiszem, a vallási csoportoknak, bajtársi egyesületeknek ez is szép feladat lenne.

Nemrégen egy súlyos beteget látogattam meg. Ő maga mondta a családnak: Engem aztán ne mutogassatok a koporsóban, se kifestetten, se festetlenül. — Hasznos gondolat. Miért kellene követnünk nekünk is az itteni, nem mindenben keresztény divatot?

Gyakran kérdezik manapság: Helyes az, ha itt elégettetjük testünket, és dobozban hazaküldik az otthoni temetőbe, a szülők mellé? — Nincs akadálya, s vallási szempontból is megengedett.

★

Halottak napjának intelme pedig: Ne feledkezzünk meg azokról, akik már előre mentek a Lelkek Országába. Ima, szentmise, alamizsnák legyenek kifejezői a mi meg nem szűnő szeretetünknek irántuk. Mondjunk imát az elhunyt nagyszülőkért, szülőkért, testvérekért, barátainkért, és azokért is, akikért senki sem imádkozik. Hogy legyenek boldogok Isten országában. — Ez a keresztény, szentek egyessége.

Békés temetők

A ködös novemberi estén visszanézünk a múltba, szomorú és fájó emlékezésekbe. Temetők, elhagyott sírok, korhadó fakeresztek vagy virág nélküli kősírok. Valamelyik dunántúli kis faluban vagy a Kerepesi, Farkasréti, Keresztúri nagy köztemetőkben. Gondolunk a háború, vagy az orosz kényszermunkatáborok jeltelen tömegsírjaira. Ahol és amerre csak van valaki, akit szerettünk, s aki elment, és nagy űrt hagyott maga mögött.

Ezt a szétszakítottságot, ezt az űrt igyekszünk mi, emberek valahogyan áthidalni, és ezért Mindenszentek estéjén, halottak napján mécsest gyújtunk, s emlékezünk. Kertünkből a legszebb őszirózsákat, krizantémokat vágtuk le és vittük szeretteink sírjára. Ha visszagondolunk a régi Mindenszentek estéire, a virágözönre, a világító mécsesekre, még azt is mondhatnánk: Milyen szép és békés volt ilyenkor a temető...

Ilyen békés temetőről ír egyik regényében Fekete István is, amikor az árván maradt gyermek a nehéz szenvedésekkel teli napon átment a temetőbe, megsimogatta édesanyja sírkeresztjét, és mindig vigasztalást, megnyugvást talált.

A mai ember nem mindig így nézi a temetőt. Vannak akik békésen, megnyugodva mennek be a sírok közé, s szeretteik sírjánál megnyugvást, megbékülést találnak. De vannak akik félnek a temetőktől. Nemcsak a súlyos betegeket, halottakat kerülik, de a temetőktől is rettegnek. Ez néha érthető és megbocsájtható, mert talán olyan tragédiákon mentek át, hogy lelki törést szenvedtek, s idegeik nem tudják elviselni a fájó em-

lékeket, a temetőket. Megérthető, de — nem helyes, nem egészséges lelkiállapot, s sok nyugtalanságnak, boldogtalanságnak lehet okozója.

A temető nem szellemek tanyája, nem kísértetek kertje. Még akkor sem, ha ma az ellenség írásban, képben, a televízión így mutatja be a halottak nyugvóhelyét. A temető egyszerűen az a hely, az a kert, ahol az ember földi maradványa porlad; a szeretteinké is.

S mindez a természet menetrendje; ez alól nincs kivétel. Ezt el kell fogadnunk, mégpedig megnyugvással, nyugodt lélekkel. De az ember lelki része, az, akit szerettünk, az nincs a temetőben, az nincs a sírban. S mi sem leszünk ott. Mi keresztények a temetőt díszítjük, rendben tartjuk, mert ezzel szeretteink földi maradványait is tiszteletben tartjuk, hogy ők maguk már nincsenek ott.

Ha így nézzük a temetőt, akkor az nem szomorú hely, az nem az elmúlás, enyészet helye, hanem az átváltozás helye, ahol a földi porból kikel az örök lelki élet. A temető nem a félelem helye. — Így vagyunk saját elmúlásunkkal is. A meghalástól mindenki fél, még a bátrak is, mert olyan hídon kell átmenniük, olyan ajtón, aminek másik oldalát még nem ismerjük. De, ha hisszük, hogy azon is Isten vezet át minket, és ő vár ránk, akkor ez az út is könnyebbé válik.

Ha valóban hiszünk Istenben, a lélek halhatatlanságában, akkor tudjuk, biztosan tudhatjuk, hogy akik elhagytak, azok valahol tovább élnek, és valamikor mi is velük leszünk megint. A hivő kereszténynek a temető, az elmúlás, a természet rendjébe való beilleszkedés, belenyugvás. A temető a béke és a csend helye. Ezt mondják a sírok, a keresztek, s az a rengeteg őszi virág és mécses, amely Mindenszentek estéjén hitünket és szeretetünket mutatja azok felé, akik már előre mentek.

Olyan biztatóan írja Pál apostol (1 Tessz. 4.): „Testvéreim, nem akarjuk, hogy az elhunytak felől tájékozatlanok legyetek, hogy ne szomorkodjatok, mint a többiek, akiknek nincs reményük. Ha ugyanis Jézus, amint hisszük, meghalt és feltámadt, akkor Isten azokat is, akik Jézusban hunytak el, vele együtt feltámasztja."

November hónapja az eltávozottak emlékezete. Ne csak a sírhantokra nézzünk, hanem inkább szeretteink megdicsőült lelkére, és legyen emlékük szép, biztató és bátorító.

Legyen a múlt bearanyozott emlékek sorozata, melyből erőt meríthetünk a jövőhöz.

Én megtartom Jézus tanácsát:
A holtakat hagyd, hadd temessék
a holtakat! — S hogy a vidámság
ritmusában törés ne essék,
én most már csak élőket nézek:
holt apám élő, fényes arcát
az égben, — így a bennem élő,
a megdicsőült Magyarország
nagy térképét; a hősök, szentek
szép sürgönyét, mit rámüzentek;
a Kegyelem nagy májusát, mely
a bűnbánatban újra éled
bennem, ha ront sátáni gazság;
és Jézust nézem, ki Igazság
és Út és Élet, Élet, Élet!...

(Élőket nézek. Mécs László verséből.)

Értékeink sorsa

Lajos jómódú farmer volt valahol a Nagy-tavak vidékén. Azelőtt a gyárban dolgozott, de úgy érezte, hogy ott kihasználják őt mások, azért minden garast félretett, hogy földet vehessen magának. Mert az alapfelfogása az volt, hogy inkább ő használjon ki másokat, mint azok őt. Ezzel elmehetett volna ugyan kereskedőnek vagy bankárnak is, de úgy gondolta, hogy a farmon tudja leginkább elkerülni az embereket, mert nagyon utálta őket.

Amikor megtollasodott, és már istállólegény fejte helyette a teheneket, és több mindent megengedhetett magának, még akkor is egymagában ült esténként a nagy fa alatt, és szopogatta a Kaliforniából való édes bort.

Otthonról a szegény rokonok párszor próbálkoztak nála egy-egy segélykérő levéllel, de nem is válaszolt rájuk. A magyar pap a nagyvárosból szintén meglátogatta néha, különösen húsvét táján, hogy valami gyónásfélét kiszedjen belőle, de hasztalan. Nem tartozott semmiféle templomhoz; nem fizetett elő semmiféle újságra; nem vett meg semmiféle könyvet sem, és nem barátkozott senkivel sem. Azt szokta mondogatni, hogy őt nem csapják be semmiféle papolással.

Amikor meghalt, a szomszéd farmer talált rá. Ő találta meg a skatulyákban szépen összerakosgatott 16 ezer dollárt is. Még jó, hogy becsületes ember, és átadta a hatóságnak.

Lajosnak végrendelete nem volt. Ahogyan életében nem akart segíteni másokon, úgy nem segített halála után sem. — Vagy talán mégis? — Igen, elég szép ösz-

szeggel segített. Nem az otthoni nővérein, s nem azokon, akik a kivándorlásban sorstársai voltak; nem azon a jószívű özvegyasszonyon, aki jómódja idején kölcsönözte neki a hajójegy árát a kivándorláskor. De segített egy amúgy is jómódú falun, ahová a szíve sohasem tartozott. Pénzének egy részéből talán egy járdával többet fognak betonnal kiönteni. Vagy talán 100 könyvvel többet venni a falusi könyvtárba azokból a könyvekből, amelyekben magyar sorsról, Istenről egy szó sincs.

Valaki egy másik szomorú beszámolót tartott. Elmondta, mi történt egy öreg magyar agglegény hagyatékával. — Egész életében önmagának élt, halála után is egymagában maradt. Végrendeletében nem gondolt sem otthoni rokonra, sem magyar intézményre, sem barátra. Így a város és az állam hivatalosan átvette vagyonát, bankkönyvét.

Ami a beszámolóból megragadott, az azoknak a szép magyar könyveknek és értékes magyar festményeknek a sorsa volt, amelyeket hagyatékából elkótyavetyéltek. Mert idegennek egy magyar könyv, még ha díszkötéses Hóman—Szekfű történelem, vagy Petőfi, Prohászka-díszkiadás is, nem jelent semmit. Még annyit sem, mint egy 50 centes angol detektívtörténet, ponyva formában.

És magyar emigráns szempontból ez végtelenül szomorú.

Reálisan: Amit az életben megszerzünk magunknak, amiért megdolgozunk, az a mienk. Arra ne pályázzon senki; sem egyén, sem szervezet, sem életünkben, sem halálunk után. Azt jogunk van saját céljainkra felhasználni, és annak sorsáról magunknak dönteni, mert az a mienk. — De az élet rendje az, hogy minden megkeresett dollárból a vámot le kell adnunk. Egy részét az államnak adóban, más részét az orvosnak, aki testünket

gyógyítja; a templomnak, mely lelkünket nemesíti; az iskolának, mely gyermekünket neveli; az ügyvédnek, a rendőrnek, a kereskedőnek stb. A megkeresett pénzt nem lehet egészében megtartani, harisnyába kötni, skatulyába rakni. Le kell adni belőle a vámot sok mindenre. Így van ez az életben, és így van ez a halál után is.

És ezen nem tudunk változtatni, ez alól nem tudunk kibújni. Még akkor sem, ha elzárkózunk rokontól, baráttól, embertől, és akárhogyan is csukjuk be a szívünket.

Józan, reális ember tudomásul veszi, hogy egyszer, az élet végén minden garast le kell adni — valakinek. Nem viheti magával. Ezért végrendeletet csinál. Ez ugyan elég sötéten hangzik, és ezért sokan kerülgetik és halogatják, de a reális ember tudomásul veszi és elintézi. A végrendelkezés nem jelent babonás dolgot, hogy az már készülődés — sőt: inkább a végrendelet nélküliek szoktak meglepetésszerűen távozni.

Hogy aztán mint emigráns mit csinálok azzal a pár használtan vett viselt ruhával, azzal a néhány értéktelen emlékkel; vagy ha szerencsésebb voltam, azzal a fogamhoz vert 100—200 vagy 1000—2000 dollárommal, az teljesen az én dolgom — de feltétlenül szánjam valakinek, mert különben nagyon becsapom saját magamat és az egész világnézetemet. Ha nem adom azoknak, akiket szeretek, akkor azoké lehet, akiket gyűlölök. Persze, ha nincs senki és semmi, akit szeretek, akkor nehéz a választás. Ezért olyan nagyon boldogtalan az az ember, akinek nincs barátja senki, aki nem tud szeretni senkit. De ha így is lenne, akkor is a józan ész azt diktálja, hogy valakire hagyjuk azt a pár krajcárt, nehogy olyan célra kerüljön, hogy még a föld alatt is forgolódni kelljen miatta.

Ideális lenne, ha még életünkben tudnánk jót tenni,

és segíteni azzal, amivel Isten megajándékozott minket, úgy ahogyan a régi szép világban az apa még életében bevette társnak a fiát a birtokba. De a mai világban óvatosnak kell lennünk, mert még a gyermek is kiforgatja néha az öreget a házából, mielőtt még az ideje itt lenne.

A reális gondolkozás azonban feltétlenül azt diktálja, hogy ezekről a dolgokról is intézkedjünk — józanul, megfontoltan és szeretettel.

Sírva jössz a világra, s körülötted mindenki mosolyog. — Igyekezz úgy élni, hogy mosolyogva távozz, s körülötted mindenki sírjon!

(Hindu közmondás)

Keresztmetszet

Asztalomon szép, piros alma. Makulátlan, még a hamva is szinte érintetlen. A kert fájáról került be. Jó ránézni. Aztán óvatosan felvágom, hogy az ízét is megélvezhessem. Keresztbe vágom, és a keresztmetszete megdöbbentően más mint a külseje. Kacskaringós kukaclyukak, és a magház körül már romlásnak induló barna folt. Csalódás.

Azt mondják, ha az almát az üzletből hoztam volna, ahová permetezett kertekből szállítják, abban nem lenne kukac és belső romlás. Lehet, de mennyi abban a kémiai méreg, melyet még a keresztmetszet sem mutat meg, s csak később az utóhatása, esetleg évek múlva...

Ősz van, gyümölcsbehordás ideje. Mennyi a termés? Milyen minőségű?... Kell, hogy ilyenkor mi is megvizsgáljuk a magunk értékét. Kereszténységünket, magyarságunkat, életnívónkat, anyagi eredményeinket és boldogságunkat?

Keresztmetszetet kell csinálnunk. A külső vallásosságunkat mérjék le a templomaink; magyarságunkat politikai és társadalmi vezetőink. Hogy pl. megint csökkent templomaink hivőserege? Hogy megint becsukódik néhány magyar templomunk ajtaja? Hogy magyar szervezeteink még jobban széjjelforgácsolódnak? Több vagy kevesebb az aktív magyar itt az idegenben? Hogy pl. mi az oka annak, hogy még mindig nincs olyan szervezetünk, amely segítségére siethetne olyan magyar társunknak, akit ártatlanul meghurcolnak vagy munkahelyén diszkriminálnak? Másoknak van védő szervük, nekünk miért nincs?

Sok ilyenfélét kérdezhetnénk, és szükségünk lenne hontalan magyarságunk őszinte keresztmetszetére. Ez lenne a szervezet feladata.

De az átlagos képet igazán csak úgy kaphatjuk meg, ha a felmérést saját magunkon, egyénileg kezdjük meg. Mert tőlünk, egyedektől függ, hogy mivé nőhet a közösség.

Végezzünk tehát őszi felmérést magunkról. Csináljunk egy keresztmetszetet magunkról. Sokféleképpen lehet. Egyik módja, hogy felelünk magunknak a következő kérdésekre:

A) 1. Boldog vagyok-e a körülményekhez képest?

2. Tudok-e félelem és aggódás nélkül gondolni a jövőre?

3. Rendeztem-e magamban a múlt hibáit, tévedéseit?

4. Ha reggel a tükörbe nézek, megelégedetten, vagy legalább megnyugvással nézem arcomat?

5. Napi átlaghangulatom vidám vagy legalább derűs-e?

B) 1. Önérzettel vallom-e magamat magyarnak, ha kérdik?

2. Szívesebben beszélek-e magyarul, ha alkalom van rá?

3. Olvasok-e magyar könyvet, újságot?

4. Áldozok-e pénzt, vagy terjesztek-e magyar írást?

5. Ha értékes magyar összejövetel van, részt veszek-e azon legalább néha?

C) 1. Járok-e templomba?

2. Gyóntam-e, vagy megbeszéltem-e lelkiállapotomat idén lelkésszel?

3. Áldozásban (Úrvacsorában) részesültem-e idén?

4. Naponta gondolok-e hálával, szeretettel Istenre?

5. Áldozok-e anyagiakat vallásos célra?

D) 1. Megszerzem-e a megélhetésem alapját, vagy már megszereztem-e a nyugdíjat?

2. Megelégedett vagyok-e anyagi helyzetemmel, ha jobbat már nem tudtam biztosítani?

3. Óvom-e egészségemet, és nem károsítom-e helytelen élvezettel, rossz szokással, a mozgás elhanyagolásával?

4. Keresem-e a derűs, felemelő emberek társaságát, napfényt, zenét, szép szórakozást?

5. Ha emberrel találkozom, és azt levertnek, nagyobb bajban látom, el tudom-e felejteni saját gondjaimat, és ővele törődni?

Kérdések. 4 csoport 5—5 kérdéssel, összesen 20 kérdés. Négyes keresztmetszete az embernek, itt saját magamnak. Alapvető kérdések. Minden kérdésre, ha igennel felelek, adjak magamnak 5 pontot. Ha minden kérdésre igennel felelek, az 100 pont. Mondhatom magamról, hogy 100 százalékos rendben vagyok — a körülményekhez képest? Megteszem azt, amit tudok, a többit Isten segítse hozzá!

Ha 80 pontot adhatok magamnak, még tűrhető, de a nemmel felelet kérdéseknél szükségem van javításra, mert különben kirágják a boldogságomat, mint a kukac az almát.

Ha 80 pontnál kevesebbet érek el, komoly javításra van szükség. Annál a kérdésnél, tudok-e félelem nélkül nézni a jövőbe? — ha nem, akkor a Gondviselésbe vetett hitem a gyönge, vagy talán kételkedem is Istenben. Itt a javítást a gyökerénél kell kezdenem.

Keresztmetszet. Érdemes, hasznos néha belenéznünk saját magunkba. Ne tévesszen meg a felszín, a külső látszat.

A boldog, megelégedett, kiegyensúlyozott élethez szükség van erre a felmérésre.

Idők teljessége

Megint itt van advent figyelmeztetése: Készítsétek elő az Úr útját! — Ma ez az intelem nem a békeidők rorátés hangulatában hangzik felénk. A boldog karácsonyvárások ideje már eltűnt a múltban. Alig van ma templom, ahová kora hajnalban összegyűlnek a buzgó keresztény hívek, hogy köszöntsék az érkező Megváltót. Ma kevés templomban csendül fel az ősi ének: Harmatozzatok, égi magasok!

Mostani adventjeink hangulata már nem a kis Jézus várása, hanem Krisztus második eljövetelének, a világ felett ítélkező Jézusnak óhajtása.

Valóban eljön Krisztus másodszor is? Keresztény hitünk alaptétele ez. A Szentírás többször szól erről. Máté idézi Jézus megrázó szavait: „...Akkor nemzet nemzet ellen támad, és ország ország ellen támad... Éhség, dögvész, földrengés. Majd sanyargatnak és megölnek titeket, és miattam gyűlölni fog minden nemzet. Sokan el is tántorodnak hitüktől; elárulják, és gyűlölni fogják egymást. Számos hamis próféta támad, és sokat tévedésbe ejtenek... Akkor olyan nagy gyötrelem lesz, amilyen még nem volt a világ kezdetétől... Látjátok, előre megmondtam nektek... Akkor majd feltűnik az Emberfiának jele az égen... Azt a napot és azt az órát azonban senki sem ismeri, csak az Atya egyedül..."

A Biblia legmegrázóbb szavai ezek a világ végéről. Megremeg az ember amikor olvassa. Ahányszor a világon nagy a felfordulás, háborúk és szenvedés, amikor nagy a zűrzavar, az emberek gyakran veszik elő a Bibliát, és keresik Máté 24. fejezetében a jelet, vajon ez

lenne-e már az Idők Teljessége? Sokan olvassák át Szent János jövendölését is a Titkos Jelenések könyvében, mely szintén leírja az Idők Teljességének az előjeleit.

Mikor jön el másodszor Krisztus? — Sem a napot, sem az órát nem tudja senki, csak az Atya. De jelek lesznek az égen és a földön, melyek inteni fognak az Úr eljövetelére, amikor majd elérkezik az Idők Teljessége. Testvér testvér ellen, gyermek szülő ellen támad; viszályok, háborúk lesznek a nemzetek között, és az igazakat üldözik...

Vannak már ilyen jelek? — Az áltudósok az égi jeleket, csapásokat természetes okokkal igyekeznek magyarázni. A fatimai napcsodát egyszerűen letagadják. De lehet-e eltagadni a földi jeleket, az erkölcsi bomlást, a lelki züllést, a hajmeresztő bűnözést, a féktelen gyűlöletet, bosszúállást egymás ellen, és a végzetes háborúra való készülődést? Ezt sem letagadni, sem kimagyarázni nem lehet. Mindez világos jele annak az időnek, amelyre a Biblia céloz: a Sátán ideiglenes uralma Jézus második eljövetele előtt.

Üldöznek ma igazakat, ártatlanokat? Keleten is, nyugaton is vallásszabadságról szónokolnak; törvény van rá, mondják, a valóságban pedig már olyan keresztényüldözés folyik mindenütt a világon, amilyen nem volt Néró császár idejében sem. A különbség csak az, hogy ma finoman, álcázva teszik. Ma nem vadállatok elé vetik, és nem keresztre feszítik a kereszténységet, hanem az agymosás, erkölcsrombolás és gazdasági elnyomás minden fortélyával megfojtják őket. A Keleten törvények, rendeletek útján, itt, a Nyugaton a törvény megkerülésével, félremagyarázásával. Az iskolákban nem szabad imádkozni, mert az, a törvény félremagyarázásával, sértené 100 közül egynek az érzelmeit. De szennyirodalmat, szexfilmeket, kábítószereket terjeszteni szabad. Az egy-

házak iskoláit olyan anyagi helyzetbe kényszerítik, hogy azok tömegesen szűnnek meg, katolikus és protestáns vonalon egyaránt. Apácáink kórházait állami rendelkezésekkel, követelményekkel anyagi csődbe erőltetik, s aztán a város „megmenti" a kórházat, és átveszi készen, mint városi Memorial Hospitált. A volt tulajdonos apácáknak nagy kegyesen megengedi, hogy volt kórházukban mint alkalmazottak tovább dolgozhassanak...

Vallásüldözés? A szabad világban is? Benne vagyunk mindenütt.

Az új miserend erősen hangsúlyozza, a hívekkel is mondja az átváltozás után: „Íme, hitünk szent titka: Halálodat hirdetjük, Urunk, és hittel valljuk feltámadásodat, amíg el nem jössz:"

„Amíg el nem jössz." Krisztus tehát ismét el fog jönni. Krisztus, akinek hitére megkeresztelkedtünk, akit egy életen át követünk, akire gyermekeinket tanítottuk, akire magunkat és nemzetünket rábíztuk, az újra el fog jönni. Nagy erőforrás ez a hit. Nem tudjuk, hogy mikor fog történni, csak az Atya egyedül tudja. Ezért a vallásunk sohasem bocsátkozott bele jóslatokba az időpontra nézve. Megengedi azonban, hogy mi magunk figyeljük az előjeleket, és gondolkozzunk. Mert az a tudat, hogy Krisztus újra eljön — és elszámolás lesz, igen nagy erőforrás és megnyugvás nekünk, hivőknek. Akármilyen nagy a zűrzavar körülöttünk, akármilyen nagy az erkölcsrombolás, bármilyen nagy úr is napjainkban a Sátán, bármilyen sokan hagyják el hitüket, őrhelyüket, Krisztus eljön — és számadás lesz.

A sötétség terjed a világ minden részén. Az emberek azzal áltatják magukat, hogy a haladás, technika csúcspontjára értek, pedig a legmélyebb sötétségben járnak.

Benne vagyunk már abban a végső harcban Isten

és a Sátán között, amikor mindenkinek színt kell vallania, és mindenki megjelöltetik a homlokán, Isten vagy a Sátán jelével. Mindnyájan e döntő választás előtt állunk ma, nemcsak a jelszavunk, nevünk szerint, hanem tetteink, hitvallásunk szerint is.

Ha csak a rossz jeleket néznénk a világban, sötét kép lenne ez. De mi, keresztények a bizakodó realizmus követői vagyunk, mert tudjuk, hogy bármi is következik a világra, Isten van a kormánynál. Ő dönti el a világ sorsát.

S ezért bizalommal nézünk az ég felé, s mondjuk: Harmatozzatok, égi magasok... Jöjj el, édes Üdvözítőnk!

Advent

Az ember élete csupa várakozás. Már az édesanyánk is várakozott ránk mielőtt megjöttünk. — Aztán epedve várta az időt, amikor karjaiból megtesszük az első lépéseket édesapánkig. S amikor mi óvodába jártunk, vártunk arra, hogy már mi is a „nagyokkal" mehessünk az iskolába. Vártunk az érettségire, a szabaduló levélre vagy diplomára, az első áldozásra, és vártunk az esküvőre. Vártuk az első gyermekünket, aztán a másodikat...

Vártuk azt, hogy boldogok leszünk egy szabad országban; vártunk igazságot Magyarországnak, és vártuk, ma is várjuk, hogy Isten beleszól a történelembe, és igazságot tesz a földön. — És milyen sok várakozásunkban csalódtunk!...

Vártunk a menekülttáborokban, a kivándorlásnál, s vártuk a megfelelő helyünket az új hazában. Aztán, az idősebbjeink, vártunk a nyugdíjas évekre...

És most mire várunk?

Az ember élete csupa adventből áll. Mindig várunk valakinek vagy valaminek a jövetelére, mindig tervezünk valamit, mindig dolgozunk valamin. És így van ez helyesen, mert csak annak az életnek van értelme, amelyik vár valamit a holnaptól. Aki már nem vár semmire sem, annak az élete már nem igazi élet; az testileg lehet élő, de lelkileg már élettelen. Az advent, a Messiás-várás nemcsak vallási életszükséglet, hanem egész emberi életünknek az éltető alapja. Emberi boldogság el sem képzelhető adventek, életfeladatok nélkül. Az emigrációban, különösen az öregebbek életében, látszatra nem sok a várnivaló, és ezért van a gyengébbek

között annyi elkedvetlenedett, elsötétedett arc. A valóságban azonban éppen a mi generációnknak több az életfeladata mint bármikor, csak érte kell nyúlni. Boldog ember az, aki távol a hazájától is folytatja hazafiúi kötelességét, aki családja felbomlása után is segít más családokon, aki testileg megroppanva is igyekszik másokat felemelni.

Júliának szeme fénye a kislánya volt. Férjén kívül úgysem volt senkije e nagyvilágon. Óvta is lányát, mint a szeme fényét minden rossztól. Nagy szeretetében mindent feláldozott volna érte. A sors azonban néha tréfát űz velünk; azt veszi el, akihez a legjobban ragaszkodunk. Így járt Júlia is. A kislány nem tűnt el az életből, csak az ő életükből. Még a kávét sem tudta megfőzni, talán a haját sem tudta egyedül megfésülni, mégis otthagyta a családi házat, és elment a fiúval. Végleg elment, új fészket építettek maguknak. Júliának nagy meglepetés volt, hirtelen jött. Úgy érezte, vége a világnak, nincs értelme tovább az életnek... „Azt tartottam egyetlen életcélomnak, hogy a kislányomat felneveljem; milyen életcél marad még nekem?"...

Ha Júlia azt hiszi, hogy az életnek csak egyetlen életfeladata lehet, akkor nagyot téved. Az élet minden formája, körülménye mindenütt és mindenkor telve van feladatokkal, csak utánuk kell nyúlni. Ha az ember csak egy célra épít fel mindent, hamar csalódhat, kétségbeeshetik, mert az az egy könnyen összeomolhat. Éppen ebben rejlik a titok. Ha valaki az egyik leomlott életcél helyett nem akar mást, újabbat felvenni, az lelkileg elkeseredik, elsatnyul, és idegileg összeroppan. Az életművészet abban áll, hogy bármennyi leomlott életcél után is, mindig találjunk magunknak újat, felemelőt.

Az emigrációs élet telve van megrázó példákkal, amikor legszebb életcéljaink sorjában összedőlnek, de

ugyanakkor az emigráció telve van felemelő példákkal, hogyan lehet és kell a ledőlt életcélok helyett újakat találni, amelyekért érdemes küzdeni és élni. Mert az egyik életcél romba dőlése miatt ne gondoljuk azt, hogy az egész világnak vége már. A Teremtő nem egyetlen életfeladatot bízott ránk. Ha a hazáért való szolgálat pl. a katona részére lehetetlenné vált a haza rabsága miatt, megmarad a hazáért való szolgálat lehetősége szóval, példával, hazahű gyermeknevelléssel az emigrációban is. Ha elveszett vagy szétszéledt a család, amelyért életünket berendeztük, még marad sok árva, özvegy a környezetünkben, akiken segíthetünk. Ha az egyik karunk megbénul, marad még a másik kar. Ha megrokkanva az egyik munkát már nem végezhetjük, még mindig marad mód valamiképpen tovább munkálkodni. Aki megöregedve, megrokkanva vagy özvegyen egymagában marad, még mindig talál magánál nyomorultabb helyzetben levőket, akiket egy-egy jó szóval, mosollyal felemelhet. A nyugdíjba vonulás nem jelenti azt, hogy az életben már mindent elvégeztünk, és már senkinek, sem embernek, sem Istennek nem tartozunk semmivel. Még 60-on, 70-en felül is, rokkant öregségben is megmarad az életfeladat: tapasztalatokat, életbölcsességet továbbadni, derült, békés öregségre tanítani, a szenvedés tűrésére példát adni. A mai hosszú hajú, rángatódzó fiatalság sok mindenben nem hallgat az idősebbekre, de az öregkor bátor elviselésére, betegség, szenvedés eltűrésére csak az öregek tudják őket megtanítani.

Életfeladat mindig van előttünk bőven, csak utána kell nyúlni. Egész emigrációs életünk csupa advent. És csak addig ér az élet valamit, amíg mindig újabb adventeket várunk, újabb életfeladatokat vállalunk.

Az advent, az ősrégi idők Messiás-várása is erre int minket. Mindig várjunk, reméljünk valamit az élettől,

s ha reményeink, mint kártyavárak, sorra összedőlnek, akkor emeljük fel fejünket, és várjuk a választ az égtől. De mindig kell valamire várnunk, mert ez adja az élet ütemét, ritmusát.

Saját életünkből tudjuk, hogy kétféle várakozás van. Az egyik, amikor valami szebbet, jobbat várunk; ez örömteli várakozás. A másik, amikor valami rosszra kell várnunk; ez szorongó, aggódó várakozás. Az életben ebből is kijut bőven. Ez a szorongó várakozás az, amely káros, beteggé tesz és megbénít. Minden eszközt fel kell használnunk, hogy a félelem várakozását legyőzzük magunkban. A mai ember általában idegcsillapítóval próbálkozik, vagy pedig itallal erősítgeti magát. Mindez nem megoldás, csak átmeneti szabadulás.

Az egyetlen tökéletes gyógyszer az aggódó várakozás és a félelem legyőzésére, a hit az isteni Gondviselésben. Tudnom kell, hogy a rossz, a betegség, a szeretteimtől való elválás is beletartozik az élet menetrendjébe. A rosszat nem tudom kiküszöbölni az életből, tehát — ha jön — el kell fogadnom, bele kell nyugodnom. Ez a belenyugvás könnyűvé válik, ha hiszem, hogy Isten kezében van a sorsom. Isten pedig szeret engem, és nem enged meg olyat, ami végső romlásomat okozná. Ő boldogítani akar. Még a rosszat is boldogságomra használja fel. — Ha így tekintem a földi életet, még a rossznak a várása is könnyebbé válik.

A várakozás megkönnyítésének — akár jót, akár rosszat várunk — van egy titokzatos rejtélye, kulcsa. A várakozásunk sose legyen tétlen várakozás. A tétlen várakozás feszültséget idéz elő, s felőrli idegeinket. Bármit is várunk, igyekezzünk elfelejteni, eszünkből kikapcsolni. Foglaljuk el magunkat munkával, tervekkel, üdüléssel, szórakozással, csak ne várjuk az eseményeket tétlenül.

És az út vége felé mire várunk?
Ha már végigjártuk az iskolákat,
ha már elvégeztük az életfeladatokat,
ha már alapítottunk családi fészket,
otthont építettünk gyermekeinknek,
ha már kimerültünk a robotban,
beutaztuk a fél világot
s végigkóstoltunk minden örömöt, élvezetet —
az út vége felé még mire várunk?

Várjuk a legnagyobb életfeladatot,
a legnehezebb munkát s a legnehezebb álmot:
A Tökéletes Magunkat!
Ahogyan Isten tervezte,
amikor nem sorsot, hanem feladatot adott:
Legyetek tökéletesek,
mint a mennyei Atyátok is tökéletes!...

Hétköznapi nyelven: Az út vége felé ne álljunk meg, ne várjunk tétlenül, hanem végezzük el a legnagyobb s legnehezebb munkát — magunkon. Tanuljunk meg jónak lenni — ha idáig nem tanultuk meg —, mert jóság nélkül nem mehetünk végig az úton — fölfelé.

Tehát mi az, amit várnunk kell? Semmi más, mint az, amiért a betlehemi Gyermek jött le a földre, amire Jézus tanított: Találd meg és szeresd az Istent és szeresd embertársaidat. Ha ezt még nem tudod, tanuld meg! Akkor beteljesedik az advent várakozása: Béke, nyugodtság és boldogság lelkedben. Ez a várakozások legszebbje.

Karácsonyok

1938. Még csak a politikusok és újságírók beszéltek háborúról. Messziről ugyan lehetett viharfelhőket előérezni, de a magyar égbolt még mosolygós, derűs volt. A fenséges Eucharisztikus Kongresszus lelkigyakorlataiban még a lelkünk is megfürdött, megtisztult. A kőbányai, Valéria- és Dzsungel-telepek szegény gyermekei együtt énekelték a Hősök terén a többi százezer magyar gyerekkel, hogy „Győzelemről énekeljen Napkelet és Napnyugat!" Ez az Istenben bizakodó, Krisztust kereső hangulat kísérte karácsonyunkat is akkor.

A Haller téren egy egyszerű kis emeleti lakásban a fiatal pár készülődött karácsonyra. Csak nem régen kezdték az életet közösen. János kis irodai mindenesmunkát kapott. Ilonka a háztartás mellett hol itt, hol ott segített pár pengőért. Még a bútoruk is várta a részletek törlesztését. De szerették egymást, reméltek az életben, bíztak a Gondviselésben. A szentestén kis karácsonyfa állott az ablak közelében, az asztal kedvesen megterítve, és amikor meggyújtották a gyertyát a karácsonyfán, kéz a kézben megilletődve kezdték énekelni: „Mennyből az angyal lejött hozzátok..." Nem volt pazar karácsonyi ünnepség, nem volt aranyszalagokkal átkötözött ajándékhalmaz, csak egyszerű, szerény karácsonyest megelégedettséggel, reménykedéssel és a Gondviselésben való hittel. Boldog karácsonyest. És ehhez hasonló sok volt a Baross utcában, az Ugocsa utcában, Rákoskeresztúron, Süttőn, Szolnokon és sok-sok magyar helyen.

1946. A felső-ausztriai Attnangban a menekültek

barakjában már reggel megkezdték a nagytakarítást. A nagy „közösben" egyik oldalra állították a húszegynéhány vaságyat, két asztalt összetoltak az ablak mellett, a madzagokon száradó ruhákat leszedték, és söpörtek, poroltak. M. Pista bácsi, a „főcsendőr" már kora hajnalban az erdőben járt az előre kiszemelt kis fákért; egyet a nagy asztalra közös karácsonyfának, kettőt az asztal-oltár mellé. A Kaszás lányok már előre összeállították a csíkokra vágott színes papírból a papírláncokat, a karácsonyfa egyetlen díszét. D. dr. már reggel elindult hátizsákkal, hogy az ismerős osztrák parasztoknál összekéregesse a közös nagy kalácsra való kellékeket. Ajándékokról nem volt szó, sütés-főzés, bőven terített asztal nem volt a programon. Az utcán sem bömbölték a megafonok a vásárias karácsonyi hangulatot. De azért volt a levegőben valami odafentről.

Estefelé volt már, amikor a páter bekarikázott biciklijén Regauból, ahol a földi barakoknak már a délután meghirdette a kis Jézus születését. A menekülttábor kicsinyje és nagyja bent szorongott a nagy közösben. Nemcsak a katolikusok, hanem mind, még a pünkösdista K. bácsi is ott szorongott, kezében a nagy Bibliával. Nemcsak az „urak" voltak ott, hanem mindenki. Nemcsak az „egyszerű falusiak" mondták hangosan az imát, hanem mindenki. Nem volt külön pad a „tiszt urak" részére, és külön az altisztek és legénység részére. Frici, a százados egy könyvből énekelte a karácsonyi dalokat Jóska közlegénnyel... Valami volt a levegőben odafentről... János és Ilonka kéz a kézben imádkoztak, és velük térdelt a két új remény is, Imre és Marika. A páter Mécs versével kezdte:

Mesével nagy gyermekszemedben,
Megjöttél újra, szent Karácsony.

Jöttél szívekbe sekrestyésnek,
Gyertyásan gyúljon az öröm.
És (ma) minden oltár átkot fáklyáz,
Ökölbe görbül a köröm,
Vér csurran a karácsonyfánkról,
Könny gömbölyül az új kalácson.
Naptámadattól napnyugatig
Rendőrszurony feszül az égnek,
Úgy tartják az álcsillagokkal
Kicifrázott rongyos horizontot...

Aztán folytatta azzal, hogy a világ megbolondulhat, fejtetőre állhat, de mégis mindig lesz új karácsony, ha mi magunk, bár nélkülözve rongyosan is, engedjük Jézust, az ő szeretetét megszületni a szívünkben. Kétezer év előtt néhány pásztor fogadta őt be, és egy világot formáltak át, ha most legalább mi, rongyos menekültek fogadnánk őt magunkba, mi is újra szebb világot építhetnénk... mert a szeretet világa egymás között kezdődik...

Akkor még nem mondtak nagy frázisokat a világ megbékéléséről, világegységről, ökumenizmusról, brotherhoodról, de az attnangi karácsonyest egymáshoz hozta a magyart a magyarral, a kereszténveket a keresztyénekkel, „urakat" nem urakkal, rangosakat rangtalanokkal, mert azon a karácsonyon volt a szívekben valami odafentről... Szegény, rongyos, de boldog karácsony... És ilyen volt sok helyen a gráci, feffernitzi, braunaui, kufsteini és többi menekülttáborban.

Most. Karácsony az új világban. Új a külsőségekben: sok fényes, hangos reklámja van. Már hetekkel előbb kezdődik az utcán, üzletekben. Új a lakásban is, mert a szegénység, a rongyosság eltűnt. Kellemes központi fűtés, szép bútorok, még otthonról importált ké-

pek, kézimunka is. Televízió és rádiók. Dúsan terített asztal, étel, ital. János nemsokára nyugdíjba mehet. Addig a házat is kifizeti. Ilonka is megszerzi a kis nyugdíjat. A gyermekek, Imre és Mária már elvégezték az iskolát, felnőttek. Ma még együtt vannak karácsonyestén. Vajon boldogok-e? Van-e még bennük abból a bizakodó hitből, amivel elindultak a Haller térről? Van-e még bennük abból a csak azért is akarásból, ami életben tartotta őket a menekülttáborokban? Teljesedtek-e reményeik gyermekeikben? Tudták-e szolgálni a hazát az új világban? Megtartották-e a hitet az Istenben? Milyen a mostani karácsonyuk? Vajon boldog-e? A sok kérdésre feleljenek maguknak, szívre tett kézzel, őszintén. Jánosok, Józsefek, Istvánok, Ilonkák, Máriák. Boldog-e a karácsony?

★

Karácsony ünnepének, varázsos szépsége mellett, van valami titokzatos ellentmondása is. Ha megkérdezzük az embereket, hogy milyen hangulatot kelt bennük a karácsony, van aki azt fogja mondani, hogy örömünnep, de van olyan is, aki szeretné, ha már túl lenne az ünnepen, mert fél annak felkavarodó hangulatától. Talán mi magunk is úgy vagyunk néha, hogy nem tudjuk: karácsonykor örüljünk-e vagy szomorkodjunk.

Miért lehetséges karácsony ünnepének ez a kontrasztos kettőssége? — A feleletet erre legtalálóbban talán egy itteni magyar kisfiúnak az apja adta meg... A szülők még fiatalon, otthon átszenvedték a háborút, a billiós papírpénzeket, az elnyomást, majd a szabadságharc után ide jutottak, ebbe a nagy országba. Keményen kellett dolgozniok, hogy itt is felépíthessék a családi otthont... A kisfiú már itt született. Természetesnek vette

a meleg otthont, terített asztalt, és az utca fényes kirakataiban megszokta a csillogó automatajátékokat, melyek olyan tombolva ajánlják magukat, különösen így, karácsony előtt... A szülők igyekeztek a kisfiúnak mindent megadni, és kívánságait teljesíteni. Amikor aztán egyik karácsonykor a legdrágább játékszerek sem elégítették ki vágyait, az apa rádöbbent arra, hogy valami hiba van a karácsony ilyen értelmezésében. Otthonról még utánuk küldték egyszer az egyik családi fényképalbumot. Elővette, és sorra mutogatta fiának azokat a felvételeket, melyek az otthoni szenvedéses időkben készültek. Volt köztük egy karácsonyi kép is; az egész család a szülőkkel, és az asztalon egy árva kis fenyőágacska, díszek nélkül.

— Látod, kisfiam, ilyen karácsonyunk is volt, és boldogok voltunk, hogy együtt lehettünk, és együtt mondhattunk egy imát a kis Jézushoz.

Aztán az apának még egy másik gondolata is támadt. Elvitte kisfiát a közeli templomba. Ott az egyik mellékoltár előtt betlehem volt felállítva.

— Látod, kisfiam, a karácsony ennek a kis Jézusnak a születésnapja; ezt ünnepeljük. Nézd, milyen szegényesen született. Itt ugyan színes lámpák vannak körülötte, de ezeket ez a templom tette csak melléje. Ahol ő született, ott nem voltak ilyen fényes lámpák. Nézd, milyen mosolyogva néz ránk, pedig szalmán fekszik, jászolban, istállóban.

Azt hiszem a mi felnőtt karácsonyainknak kettős arca — örülni vagy szomorkodni — ebben találja magyarázatát. Nem értjük, vagy nem akarjuk teljesen megérteni, hogy az Isten Fia miért vett fel emberi formát a legnagyobb szegénységben, nagyon egyszerű családban, olyan nép között, amely nem érdemelte őt meg, mert „övéi be sem fogadták".

Ha mi az első karácsonyt, Jézus születésének körülményeit mélyebben átgondolnánk, megértenénk és elfogadnánk, akkor a karácsony kettőssége a hangulatunkban megszűnne, és a karácsony csak boldog, szent ünnep lenne. Mert ha Isten Fia boldog volt a szegénységben, a szenvedésekkel teli emberi testben, és egy meg nem értő nép között, akkor mi, emberek, miért ne tudnánk az első karácsony emlékének igaz szívből örülni?

A szegénység miatt? — Nem a szegénység vagy a gazdagság dönti el a karácsony boldogságát. Nézzünk csak szét magunk körül; kik ünneplik a karácsonyt nagyobb boldogságban? A gazdagok vagy a szegények? Ha sorra vesszük a milliomosok palotáiban az ajándéktömegben megcsömörlött gyerekeket, és összehasonlítjuk pl. a mexikói vagy vietnami bevándorolt, és még szegény gyermekekkel, a boldogságot inkább az utóbbiaknál találjuk meg. — Kell a mindennapi kenyér, de a boldogságnak nem lényege a nagy gazdagság.

A betegség miatt? — Csak végig kell olvasnunk a statisztikákat. Az életuntak és öngyilkosok száma nagyobb azok között, akik habzsolják a földi, testi élvezeteket, mint azoknál, akik évek óta betegen, bénán vonszolják magukat. — Kell az ép test, kincs az egészség, de ha a sors másképpen rendeli el, a karácsonynak akkor is kell örülni tudni, mert az a lélek ünnepe, és éppen a szenvedésre tud megtanítani minket.

Mi tehát az igazi, szent karácsony lényege? — Az, amire Isten fia tanított, amire születése figyelmeztetett: Dicsőség Istennek és békesség az embernek. Megadni Istennek azt, amivel neki tartozunk, és békességet adni az embereknek. Egyszerű szóval: Szeretet.

Ha megvan bennünk az igazi szeretet, akkor a karácsony mindig örömünnep lesz, anyagi gondok és betegségek között is. A karácsonyi öröm alapja főleg az a

szeretet, amelyet a családunkban egymás iránt érzünk, és tettekben megmutatunk. Amelyik családban a figyelmes, egymást megértő, segítő és megbocsájtani tudó szeretet uralkodik, ott boldog karácsonyokat ünnepelnek még akkor is, ha hiányozna a csillogó dísz, a sok ajándék és a dúsan terített asztal.

Gondoljunk csak vissza a múlt karácsonyaira. Azokból mi maradt meg kedves emléknek? A nagy ünnepi vacsora, az ajándékok? — Már alig is emlékezünk azokra! Ami emléknek megmaradt, az a békés családi együttes, a halkított, nemesebb beszéd, az egymás iránt különösképpen kimutatott szeretet.

Ez a szeretet a karácsonynak, Jézus születésnapjának az igazi szent ajándéka.

Amikor a szentestén meggyújtjuk a gyertyát, akár a fényes fán, akár az egyszerű fenyőágon, akár egymagunkban is, gondoljunk erre a szeretetre, és ez összeköt minket Istennel és élő s elhunyt szeretteinkkel.

Mennyből az angyal lejött hozzátok, pásztorok,
Hogy Betlehembe sietve menve lássátok...

Újra kezdeni

Kedves emlékeink egyike a régi, vidám szilveszterest. A vidám. Mert szilveszteresték ma is vannak, de valahogyan másképpen hangzanak. Vagy talán bennünk van a hiba...

Visszaemlékszem egy régi szilveszterestre a Felvidéken. Sok rokon jött össze. Én akkor még rövid nadrágban, matrózblúzban a kisfiúk álomvilágában éltem. Ebbe az álomvilágba tartozott az a titokzatos esemény is, amikor szilveszterestén ólmot öntöttek. Éjfélkor. — Ha valaki az ólomöntésben nagyon hitt volna, az már a babona világában járt volna, de nálunk a bácsik és nénik csak tréfából művelték. Megolvasztottak egy-egy darab ólmot, aztán hirtelen a hideg vízbe öntötték. A szegény ólomdarab a hideg vízben mindenféle furcsa formát vett fel. Ebből a formából olvasták aztán ki, hogy az egyik leány katonához, a másik pedig irodistához fog férjhez menni. Ezen aztán nagyon vigadtak.

Kutatni a jövőt, álmaink beteljesülését. Az ólomöntés tulajdonképpen ennek a lelki vágyunknak a kiütközése. Hisz mindnyájunkban benne van, hogy álmodunk a jövőről. Mert kell, hogy legyenek álmaink, terveink. Aki már nem tervez, az már kihülőben van. És a tervekhez, álmainkhoz ragaszkodnunk kell! Amíg nem adjuk fel álmainkat, addig van íze az életnek. A Teremtő is azzal adta át a földet az embernek, hogy vegye birtokába, használja, építse. Ez pedig tervekkel, merész álmokkal valósítható meg. Ezért mondja egy bölcs: „Ragaszkodj terveidhez, álmaidhoz, amennyire lehet! Életed utolsó évében se add fel őket!"

Azt mondhatná valaki: „Megrokkanva, 60 egynéhány évvel a vállamon, magamra hagyva, hazátlanul, szegényen — milyen terveim, álmaim lehetnének még?"

Egyik öreg, ólomöntő nagynéném szavaival válaszolok. Az ólomöntést nagyrészt a fiatalok részére művelték. Az öregek csak figyelték. Azt tartották, hogy az idősek álmai már vagy teljesültek vagy nem. Ott már fölösleges az ólomtól kérdezni a jövőt. Az egyik nénim azonban tréfából magának is öntött mindig ólmot. Azt szokta mondani: „Az ólom formájából azt akarom megtudni, hogy milyen leszek? Boszorkány, mogorva, fagyos öreg, vagy pedig szelíd arcú, nyájas szavú nagyanyó?" — Milyen leszek?

★

Előbbi beszélgetéseinkben mindig arra a megállapításra jutottunk, hogy az ember földi életének igazi célja nem az, hogy MIK vagyunk, hanem MILYENEK vagyunk. A milyenség a fő cél, és ez dönti el, hogy teljesítettük-e a Teremtő akaratát, és hogy boldogok lehetünk-e?

Ez adja a feleletet az újrakezdés lehetőségére is. Minden új év az elszámolás ideje, és biztatás az újrakezdésre. De mit kezdhet újra egy öreg, fáradt emigráns? A milyenséget. A lelki milyenséget. Ha elvesztetted vagyonodat, öreg korban már nehéz új vagyont szerezni. (Bár lehet.) Ha elvesztetted karodat vagy lábadat, nem lehet újat szerezni. Ha elvesztetted egészségedet, egyik tüdődet, vesédet, nem kezdheted újra, hogy visszaszerezd őket... De mindig újra kezdheted, hogy lelkileg, minőségben még tökéletesebb légy. Hogy egy tüdővel is tökéletesebb légy. És vannak rá példák, hogy egykarú, egylábú ember többet ér, mint sok kétkarú...

Minden körülmények között, minden helyzetben, szegényen, fáradtan, betegen, bénán és elhagyatva is, mindig újra kezdheted, hogy lelkileg tökéletesebb, nemesebb, jobb ember légy... Elmúltál 70? Már nem találsz célokat, álmokat? Szilveszteri számadásnál vedd elő a lelki célokat, álmokat, és kezdd újra, hogy még nemesebb ember légy!... Ez a Teremtő akarata veled. Ez a földi élet fő célja. A tökéletesebb lelki ember. Ez néha még az elveszett, amputált kezet, lábat, gyenge egészséget is pótolja.

Az elmúlt évet azzal zártuk be, hogy hálát adtunk mindenért. Az új évet pedig kezdjük meg HITTEL! Hódoljunk Istennek... Ő adja az időt, kegyelmet, tehetséget. — Kezdjük meg REMÉNNYEL. Az idő tenger, vihar és napsütés, szerencse és baj, de bízzunk, Isten segít! — Kezdjük az évet nagy SZERETETTEL! Istené vagyok, ki szívet adott, hogy szeressek... Szeretni akarom Őt és embertársaimat!

(Prohászka)

Óh, szép Jézus, ez új esztendőben légy híveiddel!
Óh, Mária, esedezzél értünk, édes reményünk!
Hogy ez új esztendőben minden ügyeinkben
Lehessünk Jézus drága kedvében.

(Magyar Cantionalé)

Egyedül

Az életút végső szakaszára, az öregségre lelkileg fel kell készülni. Mert nem könnyű elviselni. Vannak benne ugyan szép, derűs napok is, de bővelkedik borús, szomorú napokban is. A derűs napok talán kis jutalmak a becsületesen, szorgalmasan leélt fiatalabb évek után. De az öregség borús napjaival is a Teremtőnek van valami célja. És ezt a célt meg kell találnunk.

Öreg napjainknak legfájdalmasabb része talán az, amikor egymagunkban maradunk. A testi megrokkanás is fájdalmas, nehéz kereszt, de az egyedüllét jobban tud fájni. Az idegenben még inkább. Kérdezzük csak meg azt a sok-sok egymagára maradt özvegyet, asszonyt, férfit! De sok nehéz napról tudnának mesélni! Olyan az életük néha, mintha egyszerre üressé vált volna a világ.

Valaki egyszer ezt mondta: Ha tudtam volna előre, hogy az öregséghez az egyedüllét is hozzá tartozik, és hogy egyedül lenni ilyen fájdalmas, akkor már fiatalkoromban igyekeztem volna megtanulni, hogyan lehet egymagamban is nyugodtnak, boldognak lenni.

Mivel az élet legnehezebb része az egyedül maradás, gondoljuk át elmélkedve még egyszer életünk útját, hogy abból erőt merítsünk az utolsó szakaszra is.

Születésünk... családunk... az iskolai évek... az első barátok... az első munkahely... életpárunk megválasztása... hivatásunk... első gyermekünk... Aztán a háború... menekülés... Idegenben...

Milyen évek! Mennyi küzdelem! Mennyi reménykedés és mennyi csalódás! Kezdeni és mindig újra kezdeni. A New York-i alkalmi cseléd- és egyéb munkától

a New Jersey-i gyárakban; a chicagói önálló kísérletezés, s aztán végül esetleg Cleveland vagy Kalifornia. Teljesen idegenek közt, vagy esetleg több magyar közt.

Az „ígéret földje" nem teljesítette mindnyájunk reményeit. De mégis előbbre jutottunk, nem nélkülöztünk. Talán nagy eredményeket is értünk el. Anyagilag gazdagok lettünk.

De az otthon, a rokonság és a régi barátok, a saját kultúránk lelki értékei mindig hiányoztak... Más világ ez, mint amilyenben otthon felnőttünk.

És ezt különösképpen éreztük gyermekeink nevelésében. Az állandó robotban nem tehettünk meg mindent az ő érdekükben, hogy keresztények, magyarok, jók maradjanak. A kétféle világ között nehezen találják meg a helyes utat... Ez is nagyon fájó érzés az út vége felé...

Abból a családi együttesből, amellyel otthonról útnak indultunk, már alig maradt. Elment anya, apa, és gyermekeinknek már régóta nem mesél nagyanyó az erdélyi hegyekről, a dunántúli füzesekről... Sokan közülünk már elvesztettünk testvért, nővért és élettársat. S most egyedül, teljesen egyedül ebben az idegen világban... Már csak az emlékek maradtak meg.

Mi marad meg az út vége felé? Ki tart ki mellettünk mindvégig?... Nehéz gondolatok ezek. De gyermekkorunk boldog napjaiból ilyenkor felénk fénylik első áldozásunk hófehér ostyájában Jézus szelíd arca, vagy hittankönyvünk egyik képe: Jézus és a gyermekek... Aztán a mirtuszkoszorú és fehér fátyol alól esküvőnkön föltekintettünk az oltárkép szelíd Krisztus-arcára: Én vagyok az út, igazság és élet!

Ha végiggondoljuk életünket, mennyi erőt, biztatást és vigasztalást merítettünk mindig Jézus szavaiból, tanításából, kereszthordozásából.

Most is az egyedüllétben szól hozzánk: Nem vagy egyedül! És a benne való hit által összekapcsol minket azokkal is, akik már eltávoztak, előrementek a Boldog Országba.

Amikor az út vége felé, földi szempontból és testileg az élet mind nehezebbé válik, Krisztus most is ránk tekint a feszületről, és biztat, bátorít: Jöjjetek hozzám mindnyájan akik fáradtok és terhet viseltek, és én megenyhítlek titeket!

Ő, Krisztus a leghűségesebb útitárs!

Ha életünk útján megtaláltuk őt, Krisztust, akkor megértettük az életünk értelmét. Őbenne megtaláljuk azt a célt, melyet a Teremtő kiszabott nekünk.

Templom csendes mélyén, oltárrejteken,
Hófehéren Jézus titkon ott pihen.
Körülötte éj van, egyedül virraszt,
Mint az égi harmat, hull a szent malaszt.
. . . . . .
Látja aki árva, elhagyott,
Börtönében látja a szegény rabot.
S ha a fáradt ember kínban elmerül,
Azt susogja néki: NEM VAGY EGYEDÜL!

(Magyar Énekkönyv)

Bizakodóan, boldogan végig az úton!

Amikor hosszú vándorutunk sok megpróbáltatásában, csalódásában és szenvedésében megtanultuk az élet helyes értékelését, akkor kezdünk igazi életművészek lenni.

Rájövünk arra, hogy az életben nem minden fontos, ami után szaladunk. Hogy a sok színes reklámfény és felajzott vágy mögött sok az üresség és hazugság. Hogy az anyagi értékeknél sokkal többet ér a lelki béke és boldogság, a jóság és szeretet. A barátságban és családi életben többet ér az önzetlenség és hűség, mint a hirtelen érzéki lángolások. Hogy az anyagi kincseknél vannak tartósabb, boldogítóbb értékek.

S mikor aztán egyedül maradtunk, teljesen egyedül, akkor értékeljük igazán eltávozott szeretteinkben azt, ami bennük is lelki érték volt.

Ekkor tanuljuk meg igazán az élet értelmét, s ekkor kerülünk teljesen szembe életünk legnagyobb értékével, saját magunk lelkével. Ekkor találunk rá a leghűségesebb útitársra, a Teremtőre.

Ez az egyedül maradás tanítása, ez a boldogság legnehezebb, de egyúttal legértékesebb foka. — Mert ahogyan az életben a szenvedés megtanít minket jobbaknak, lelkieknek lenni, ugyanúgy a magunkra maradás megtanít minket teljesen a Gondviselőre hagyatkozni.

S mindez nem valami sötét, szomorú dolog. Földi szemmel annak látszik, de végső, örök célunk szempontjából ez lelki születésnap. Kell, hogy érezzük, értékeljük ennek örömét is.

Úgy, ahogy a nagypéntek szenvedése után húsvét allelujás föltámadása jött Jézus életében, úgy mibennünk is lelki felemelkedés az, amikor megtaláljuk a földi élet ilyen értékelését. Ez a megkeresztelésünk az örök lelki életre. Ilyen hittel telítve már lelki szárnyakon élhetjük tovább az életet itt a földön.

Boldog az az ember, aki már fiatal korában, a vándorút elején megtanulja az életet, az anyagiakat, az embereket, barátokat és családját ilyen szemmel látni és értékelni.

Ha saját magunktól, önként megtanulnánk a világot a Teremtő elgondolása szerint tekinteni és használni, akkor talán nem kellene a szenvedés minden skáláján átmenünk, hogy lelkiekké váljunk... Az Örök Mesternek nem kellene éles vésőt használnia rajtunk, hogy azt a lelki remekművet faragja ki belőlünk, amelyre rendelt.

Amikor visszatekintünk eddigi vándorutunk nehéz vagy örömteli napjaira, vagy amikor már magunkra maradunk, tekintsük mindezt lelki újjászületésnek. — Örülnöm kell annak, hogy a hosszú úton megértettem a Teremtő tervét velem. Józanul, helyesen értékelem a földi dolgokat. Ismerem és elfogadom embertársaimat. — Amit ezután mondok, amit cselekszem, azt mind beállítom abba a tervbe, melyre Isten engem is leküldött e földre.

A múló esztendők végén s az eljövendő évek kezdetén mindig válaszoljak magamnak az élet nagy kérdéseire:

Ha én már rátaláltam a földi élet igazi értelmére, mit tudok tenni, hogy szeretteim is megtalálják azt?

Mit tudok én hozzáadni ahhoz, hogy ez a világ, az én gyermekeim és unokáim világa szebb, nemesebb és jobb legyen?

Vándorutam nagy értékű lelki kincseiből mit adok át a gyermekeimnek? — Megtanítom őket imádkozni? Hiszen ez a legnagyobb csodafegyver a világon, mellyel Istent hozhatjuk le közénk, és a Sátánt űzhetjük el.

Úgy fogadok minden új napot, minden új évet, hogy az az Isten ajándéka, és hogy azzal neki valami célja van?

Ha igennel felelhetek magamnak ezekre a kérdésekre, akkor a boldog úton járok. Jogom van mosolyogni, nyugodtnak, bizakodónak lenni. Bármit is hoz a holnap, Isten velem van, és akkor ki és mi lehetne ellenem? — Ha így van, akkor életművésznek nevezhetem magamat.

Az úton mindnyájunknak végig kell mennünk — így mondják a költők is. Részemre sincs kitérő vagy megfutamodás. Amilyen utat a Teremtő nekem kiszabott, azon végig kell mennem. Lehet, hogy a végén teljesen egyedül, elhagyatva. De ha megtaláltam az élet értelmét, akkor bizakodóan, boldogan járhatom az utamat. Isten tart a tenyerén. Isten óv a szeretetével.

Ezzel a hittel minden új napot, minden új évet bizakodással köszönthetek. Ezzel a hitemmel hálaadást, Te Deumot énekelhetek minden nap és minden év alkonyán, s bizakodóan, boldogan mehetek végig az úton.

A nehéz napokon hallom Jézus erősítő szavait: Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik fáradoztok, és én megenyhítlek titeket!...

ZÁRADÉK,
mely ELŐSZÓ is lehetne
A magyar szó védelmezői, avagy köszönet a segítőknek

Bölcsőnk fölé hajoló édesanyánk szava magyarul szólt hozzánk. Magyar becézés csilingelt be először szívünkbe, és — ahogyan a nóta is mondja — magyar altatódalt dúdolt halkan jó anyánk. Mi is magyarul mondtuk ki első szavainkat: anya, apa.

Csak a kőszívű ember tudna erről megfeledkezni, és csak a tékozló fiú tudná a magyar szó dallamát lelkében elfojtani, s mások előtt letagadni.

Bár más anyanyelven indulva az életnek is lehet jó magyarrá válni, de a magyarsággal általában vele jár a magyar nyelv, szóban és írásban. Ezért mondjuk mindig, hogy „nyelvében él a nemzet". — S ezért van a versenyfutás is a különféle eszmék között, hogy a magyar szót ők terjesszék újságban, könyvben, és azon keresztül ők irányítsanak.

Nekünk, a keresztény magyar világnézet követőinek, egyik legszentebb és legfontosabb feladatunk, hogy a szép magyar szót megőrizzük, és gyermekeinknek, unokáinknak továbbadjuk.

A nemes magyar írás tartja bennünk a múlt emlékét. Erőt ad a jelenhez. Biztatást a jövőhöz, és balzsamként enyhíti a fájó sebeket.

Egy-egy nemes könyv az asztalunkon vagy ágyunk mellett felemelő lelki forrás és gyógyír lehet a nehéz napokban.

Boldog ember, aki a Biblia és imakönyv mellett közelében érezheti a könyvekben egy Prohászka, Tóth Tihamér, Bangha hitét, Vörösmarty, Arany, Petőfi, Mécs magyar költői lelkét.

Él és eleven az emigráció addig, amíg magyarul szól, ír és dalol. Ezért írja Tompa Mihály is:

Száraz ágon, hallgató ajakkal
Meddig ültök, csüggedt madarak?
Nincs talán még elfeledve a dal,
Melyre egykor tanítottalak?!
Vagy ha elmúlt s többé vissza nem jő
A víg ének s régi kedvetek:
Legyen a dal fájdalmas, merengő,
Fiaim, csak énekeljetek!

Nagy vihar volt. Feldúlt berkeinken
Enyhe, árnyas rejtek nem fogad;
S ti hallgattok? elkészültök innen?
Itt hagynátok bús anyátokat?!
Más berekben másképp szól az ének,
Ott nem értik a ti nyelveteket...
Puszta bár, az otthonos vidéknek,
Fiaim, csak énekeljetek!

De a szórványban élő magyarság hangja, az évek múlásával, az idegen szó nyomása alatt, mindig halkabb és halkabb lesz. Ezért volt egyik kalendáriumunk címe is: Halkuló harangok.

Ezeket a halkuló harangokat csak úgy tudjuk továbbra is kongatni, ha mi magunk is szeretjük a magyar szót, írást — és ha áldozunk is fennmaradásáért.

Ma magyar írást nyomatni az idegenben csak áldozatok árán lehet, mert az olvasóközönség napról napra

fogy. Az írók vállalják ezt az áldozatot. A mindennapi megélhetésért való munkájuk közben igyekeznek szívükből-lelkükből továbbadni gondolataikat magyarul.

És csodálatos az az áldozatkészség, amellyel a megmaradt kevesek biztatják és segítik az írókat. Megható az a rajongás a magyar könyv iránt, mely a szűkösen élőket, a nyugdíjban levőket arra készteti, hogy nehezen megdolgozott filléreikből bőkezűen áldozzanak egy-egy magyar könyvre.

Talán Vörösmarty drámai versét érzik a szívükben, valahányszor egy-egy új magyar könyvet segítenek a hontalanok kezébe adni.

Ezek a megmaradt olvasók biztatják és segítik az írókat: Szóljatok, írjatok magyarul, ameddig lehet — „Húzd, ki tudja meddig húzhatod!"

Tanulj dalt a zengő zivatartól,
Mint nyög, ordít, jajgat, sír és bömböl!
Fákat tép ki és hajókat tördel,
Életet fojt, vadat és embert öl;
Háború van most a nagyvilágban,
Isten sírja reszket a szent honban.
Húzd, ki tudja, meddig húzhatod,
Mikor lesz a nyűtt vonóból bot.
Szív és pohár tele búval, borral,
Húzd rá cigány, ne gondolj a gonddal!

★

Itt kell elmondanunk ennek a kis könyvecskének, az Útitársnak létrejöttét. — Sokan kérték. Legyenek a Vasárnapban megjelenő Útitárs cikkek, beszélgetések, elmélkedések kis könyv formájában is. Csokorba gyűjtve a kedvesebbeket...

Nehéz és merész tervnek tűnt. — Egészségi, technikai és főleg anyagi akadályok egész sora állt előttünk. Ki merne ilyenre vállalkozni? Úgy tűnt fel, hogy a terv csak terv, csak álom marad.

És ekkor megmozdult sok magyar szív. Levelek áradata az USA-ból, Kanadából; ismerősök, ismeretlenek. Brazília, Argentína, Venezuela, Tajvan és Ausztrália stb. magyar olvasói biztatást, ösztönzést adtak.

És voltak, akik nem csupán ösztönzést, hanem anyagi alapot is nyújtottak ahhoz, hogy könyv legyen az Útitársból.

Mindnek a nevét nehéz lenne felsorolni, de néhány nevet meg kell örökíteni ebben a kis elmélkedési könyvecskében. Ezek voltak azok, akik szinte egyidejűleg olyan lelki bátorítást és anyagi segítséget nyújtottak, hogy a kézirat a nyomdába kerülhessen.

Tudom, hogy szerénységük tiltakozni fog nevük leközlése miatt, de úgy érzem, hogy a magyar szó és írás védelmezőit meg kell neveznünk.

Crettier Margit írta levelében: „...Égig érő öröm olvasni az újságban közölt felhívást a könyvtervre. Végre szívem régi vágya talán megvalósul. Ha lehetne, százat is megrendelnék..."

Stibrán Teréz: „...Legyen Útitárs kézikönyv elmélkedésre, nemes gondolatok táplálására — hozzásegítek..."

Denk Klára: „...Örömmel olvastam, hogy az Útitársból kis gyűjtemény lesz. Őszintén mondom, ez lesz nekem a legkedvesebb olvasmányom. Mellékelem hozzájárulásomat... Isten segítse!..."

Bognár István: „...Abból a több mint 500 biztató cikkből kell, nagyon kell legalább egy kis válogatott gyűjtemény lelki olvasmánynak... Hozzájárulok."

Kovács Márton: „...Szeretnék én is azok közé so-

rakozni, akik szívesen látnák írásaidat egy csokorban. Én hiszem, hogy a jó Isten meg fog segíteni, és kézre fog kerülni szép, lélekformáló és komoly útravalót jelentő Útitársad, sokunknak útitársa. Mi, akik kérjük, gazdagabbak leszünk egy szép útravalóval. Te pedig gazdagabb leszel azzal a jó érzéssel, hogy még nincs minden elveszve, mert vannak még, akiket a szép és nemes érdekel. Talán olyanok is lesznek, akiket e könyved fog a szép és jó felé irányítani... Mellékelem segítségemet."

Bornemisza Irma br.: „...Vagy 30 éve vagyunk a Katolikus Magyarok Vasárnapja olvasói. Férjem három éve meghalt, én 78 éves. Igyekszem úgy élni, mint akit Isten a saját képére és hasonlatosságára teremtett... Emlékszik, Páter, arra az időre, amikor fatornyos falujában első miséjét mondta? — Mert »néha-néha visszatérnek a tavaszi álmok«... Kezébe vette az élet ekéjét, hogy szántson. Visszanézhet. A jól megkezdett boronában halad... Levelesláda. Levélszekrény. Útitárs — levelek. Útitárs... Gyűjtögettük; elő-elővettük, férjemmel, most egyedül... Sokszor magunkra ismertünk; el is szégyelltük magunkat; okultunk, de mulattunk is a tanulságokon. Mindig kaptunk valamit. Vigasztalást, bátorítást... — Szeretnék valami szépet írni erről... Születés, első áldozás, bérmálás, házasságkötés, érettségi vagy egy gyász bánatában egy barátot, egy útitársat kapni. Érettségire a hagyományos zsebórát a nagyapától, vagy a gyöngyház nyelű bugylibicskát? Vagy, ha van haragosunk, neki is jót tenni?... A lányoknak nyaklánc vagy emlékgyűrű helyett hányszor beszélne az Útitárs?... Mellékelem hozzájárulásomat a cél bővítésére. Kezébe adni minden vallásúnak. Díszkötésben is? Az Útitársat mindeki magáévá teheti; még a hitetlennek is barát. Megtanul a sorok között olvasni, saját

magára talál... És adjuk barátaink, ismerőseink kezébe. Adjuk gyermekeinknek, cserkészeinknek, Burg Kastl érettségizőinek... Isten áldja és segítse!..."

★

Köszönetet kell mondanom mindazoknak, akik szóval, imával biztattak és segítettek. Isten áldja meg őket!

De minden emberi biztatás és segítség nem lett volna elegendő, hogy a nehéz körülmények között vállalkozni mertem volna egy könyv kiadására, bármilyen kicsiny is az.

De úgy érzem, fentről is kaptam biztatást. Nemrégen fordítottuk le magyarra a Szűzanya intelmeit papjaihoz. Bár a könyv a papokhoz szól elsősorban, mégis, olyan nagy érdeklődéssel fogadták a hívek is, hogy ez azt mutatta: a mostani nehéz időkben, amikor az egész világ vajúdik, az emberek keresik a lelki olvasmányokat.

Ekkor éreztem meg, hogy szükség lenne egy lelki olvasmányra a hívek részére is. Szerény bevezetőnek talán alkalmas lesz az Útitárs kis kézikönyve, aztán majd mások kibővítik nagyszabású, díszes elmélkedési és imakönyvekkel.

Ezért az Útitárs e kis csokrát a Boldogasszonynak, Szűzanyánknak ajánlom.

A leírt gondolatokat pedig, megvallom, nem magamtól vettem, amikor az Útitárs cikkeit írtam. Minden írás előtt ezt a jelet vetettem először papírra: V. CR. Veni Creator! Jöjj, Szentlélek Úristen! Vallom, hogy a jó gondolat, a szép és nemes gondolat mindig a Szentlélek külön ajándéka, és ezért mindig alázatosan köszönetet kell mondanunk neki.

A Szentlélek irányítása az, amely a mostani sötétedő világot még megmentheti az összeomlástól, és teremthet egy szebb, boldogabb világot.

TARTALOMJEGYZÉK Oldal

Bevezető 7
Az Út 9
Boldog utak — keresztutak 12
A vándor 16
A vándor tarisznyája 20
Magunkról — magunknak 23
Józan bizakodás 26
Vándorbotom, támaszom és menedékem 29
Életcél 32
Életfeladatok 35
Farsang, böjt 38
A boldogság titka 41
A boldogtalanság csírája 44
Vörösmarty: A merengőhöz 47
Miért? 48
A szenvedésről: Krisztussal vagy nélküle? 51
Krisztussal feltámadunk. Örvendezzünk! 54
A feltámadás reményével 57
Családom, fellegváram 60
A Szűzanya oltalmában 63
Édesanyánk 66
Apák, férjek, férfiak 69
A lélek ünnepén 72
Öreg fák 75
Örömünk, gondunk: gyermekeink 78
Valaki felelős 81
Arany János: Fiamnak 84
Útitársaink 86
Útitársak gondolatai 89
Negyedi Szabó Margit: A vándor 90
A varázsige 91
Relax... Relax... 94
Lelki egyensúly 97

Oldal
A lélek békéje ... 100
Csak egyet naponta ... 103
Bátran, félelem nélkül ... 107
Öröm is kell ... 110
Van benne humor is ... 113
Madarat tolláról... ... 117
Papagáj módjára ... 120
Társadalmi keret ... 123
Templomi élet ... 127
Prózai tapasztalatok idegenben ... 131
Helytálló férfiak ... 134
Az emigráció hős lelkű asszonyai ... 141
Boldogan a szegénységben is ... 146
Boldogan a betegségben is ... 149
Boldogan az öregségben is ... 152
Idegcsillapító ... 155
Uram, taníts minket imádkozni! ... 159
Keresztény vagyok ... 164
Magyar vagyok ... 168
Az Ellenség ... 173
Őszirózsák ... 177
Békés temetők ... 180
Értékeink sorsa ... 183
Keresztmetszet ... 187
Idők teljessége ... 190
Advent ... 194
Karácsonyok ... 199
Újra kezdeni ... 206
Egyedül ... 209
Bizakodóan, boldogan végig az úton ... 212
Záradék, mely Előszó is lehetne
A magyar szó védelmezői,
avagy köszönet a segítőknek ... 215